

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 89 - Zagreb, 23. prosinca 2013. godine

Ancona

**Antifašistički
mediteranski
forum**

Otvoreno pismo

Tražimo reviziju ugovora s Vatikanom

Izborna skupština
SABA RH

**Zabrinjavajući
odnos prema
antifašizmu**

Otočac

**ZAVNOH je
temelj
hrvatske
državnosti**

Zadar

U krilu Europe zahvaljujući antifašizmu

Tražimo reviziju nepovoljnog ugovora s Vatikanom

♦Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, uputio je 13. prosinca otvoreno pismo predsjedniku Republike Hrvatske dr. Ivi Josipoviću, predsjedniku Hrvatskog sabora Josipu Leku, predsjedniku Vlade Zoranu Milanoviću i ministrici vanjskih i europskih poslova RH Vesni Pusić, u kojem zahtjeva reviziju nepovoljnog ugovora RH s Vatikanom

Upismu kojeg je potpisao predsjednik SABA RH Franjo Habulin stoji:

„Članovi Skupštine Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH na sjednici održanoj 7. prosinca 2013. istaknuli su potrebu revizije po Republiku Hrvatsku vrlo nepovoljnog ugovora Republike Hrvatske s Vatikanom, što ga je svojedobno zaključila Vlada RH.

Imajući na umu da je Hrvatska sekularna država, apsolutno je neprihvatljivo da se Katolička crkva u Hrvatskoj financira iz Državnog proračuna, poglavito bez ikakve kontrole trošenja. Također je neprihvatljivo da se u školama predaje vjeroučitelja, umjesto da se vjeroučitelji premjesti u crkve, gdje mu je izvorišno mjesto.

Neprihvatljivo je i isticanje raspela u školama i državnim ustanovama jer ti simboli tamo ne pripadaju. Ako bi ostala raspela, tada bi i sve druge vjerske sljedbe imale pravo isticati svoje vjerske simbole, poput muslimanskih, židovskih, pravoslavnih i drugih.

Treba vratiti državi imovinu koja je oduzeta Pavlinima još za vrijeme austrijskog cara Franje II., koja

je Crkvi plaćena. Takva je imovina u Lepoglavi, a vjerojatno je ima i u drugim mjestima. Slično je i s Dajlom u Istri, koju su vlasti SFRJ platile Crkvi.

Stav SABA RH je da vjernici plaćaju porez onoj vjerskoj organizaciji kojoj pripadaju, kao što je to praksa u Republici Njemačkoj. U Hrvatskoj sada porez plaćaju i ateisti, što je krajnje nepošteno.

U aktualnoj gospodarskoj krizi porez plaćaju i osobe i ustanove, poduzeća i razne organizacije, osim Crkve. Radi pravednosti, porez na nekretnine i na prihode morale bi plaćati i vjerske zajednice.

Također smatramo potrebnim upozoriti crkvene vlasti na, najblaže rečeno, nekorektno javno političko istupanje Crkve, kroz utjecaj na birače i javno podržavanje različitih oblika diskriminacije, te na političke ocjene državne vlasti u sekularnoj državi.

Držimo da bi provođenjem navedenih mjera usmjerili crkve, odnosno vjerske organizacije i zajednice, osobito onu Katoličku, da se bave vjerskim, a ne političkim radom.“

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i uredništvo »Glasa« žele Vama i Vašim obiteljima sretan Božić i uspješnu novu 2014. godinu

Slike na prvoj stranici: Izborna skupština SABA RH / Svečano obilježavanje 70. obljetnice ZAVNOH-a

Izдавač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Savez društava »Josip Broz Titov« Hrvatske, Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske i SUH - Podružnica vojnih umirovljenika, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16. Telefoni: (01) 48 39 996 i 48 39 997, fax: (01) 48 40 826, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr - Žiro račun: 2360000-1101546344 (Zagrebačka banka). OIB: 78328494160. Savjet: Tomislav Badovinac, Milivoj Boroša, Branko Dubravica, Ivan Fumić, Juraj Hrženjak, Šime Mudrovčić i Eduard Vostrrel. Uredništvo: Katica Sedmak (glavna urednica), Bojan Miroslavljev, Savan Tomašević, Antun Zibar, Zvonko Petrinjak (grafički urednik), e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske, broj 523-03-1/7-96-01 od 12. ožujka 1996. godine, »Glas antifašista« smatra se proizvodom iz članka 18 točka 13 Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Tisak: »Brankograf« Odranska 18, Zagreb. Glas antifašista se tiska uz potporu Ministarstva branitelja.

ZABRINJAVAĆI ODNOS PREMA ANTIFAŠIZMU

• Izborna skupština Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, na kojoj su usvojeni izvještaj o radu, novi Statut, Program aktivnosti za iduće razdoblje i izabrano novo rukovodstvo, održana je 7. prosinca u Kongresnoj dvorani Globus na Zagrebačkom velesajmu. Za novog predsjednika SABA RH izabran je *Franjo Habulin* iz Krapinsko-zagorske županije, a za zamjenika predsjednika *Josip Milat* iz Splita

Tom skupu su prisustvovali i brojni gosti među kojima **Milena Horvat**, izaslanica ministra branitelja, izaslanica predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, akademik **Marko Šarić**, saborski zastupnik i predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac**,

izaslanica gradonačelnika Zagreba savjetnica za branitelje **Zorica Šarić**, predstavnik ruskog veleposlanstva u Zagrebu **Vladimir Poljanin**, predstavnik Documente – Centra za suočavanje s prošlošću **Eugen Jakovčić**, predstavnica Ženske fronte za radna i socijalna prava,

va **Jagoda Milidrag Šmit**, predsjednik podružnice Sindikata vojnih umirovljenika **Milivoj Boroša**, glavni tajnik hrvatskih društava prijateljstva **Andrija Karafilipović** i brojni drugi.

Skupštinu, kojoj su prisustvovala 142 delegata, otvorio je predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Ratko Maričić**, a potom je izabrano radno predsjedništvo na čelu s potpredsjednicom SABA RH **Katicom Sedmak**, koje je vodilo sjednicu.

Obrazlažući izvještaj u radu predsjednik SABA RH **Ratko Maričić** je napomenuo da SABA RH nije spomenička udruga kojoj je samo smisao obilježavanje važnih datuma i spomendana, nego i promicanje antifašističkih vrijednosti i svjetonazora. Jedan od naših zahtjeva je i selektivan pristup prema Savezu u novom Zakonu o udrugama, koji sve udruge tretira na isti način, rekao je Maričić.

Upozorio je da Hrvatskoj i Europi prijeti opasnost od fašističkih i nacističkih ideja koje, kako je rekao Maričić, „potiču od nedemokratskih snaga i treba im se odlučno suprotstaviti“. Antifašističke snage u državi, naglasio je, treba organizirati kako bi svršishodnije djelovale u zaštiti demokracije i slobode.

Unatoč činjenici da SABA RH još uvijek nije definirana kao organizacija od interesa za Republiku Hrvatsku te da nema sustavno riješenu finansijsku potporu, organizacije antifašističkih boraca i antifašista učvrstile su svoje mjesto i ulogu u društvu, ocijenjeno je u izvještaju.

Sve veća eskalacija neofašističkih ispada

Premda se državni vrh svojim sudjelovanjem uglavnom uključivao u obilježavanje događaja iz NOB-a od državnog značenja, pri čemu su državni dužnosnici iskazivali bezrezervnu podršku udrugama antifašista, status tih udruga i boraca NOB-a i nadalje se ne rješava primjereno Ustavu i Deklaraciji Hrvatskoga sabora o antifašizmu.

Za predsjednika SABA RH izabran Franjo Habulin

Skupština je za novog predsjednika Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske izabrala **Franju Habulina** iz Poznanovca u Hrvatskom zagorju. Habulin je završio Fakultet za vanjsku trgovinu u Zagrebu, obavljao je brojne odgovorne društvene i političke dužnosti, sudionik je Domovinskog rata, a prošle godine je izabran za predsjednika Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Krapinsko-zagorske županije.

Kandidati za predsjednika su još bili **Rudolf Kahlina** i **Mladen Matijašec**, a Habulin je u prvom krugu dobio većinu od 88 glasova, što je 65 posto od ukupnog broja.

Za zamjenika predsjednika, u drugom krugu, izabran je **prof. emeritus dr. sc. Josip Milat** koji je predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Splita i dosadašnji član Predsjedništva SABA RH. Kandidati za zamjenika predsjednika su još bili **Iva Marčetić** i **Jovan Vejnović**.

Nakon izbora za predsjednika, Habulin je izjavio da mu je velika čast biti na čelu Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, ali i obaveza, najavivši ustrajan rad na ostvarenju programske aktivnosti, a u tome, dodao je, očekuje potporu članstva. Zahvalio je dosadašnjem vodstvu na čelu s **Ratkom Maričićem** na dosadašnjem vođenju Saveza.

Odnos prema antifašizmu kao civilizacijskoj vrijednosti i društveni status Saveza, zajednica i udruga antifašističkih boraca i antifašista u Republici Hrvatskoj krajnje zabrinjavajući, upozorenje u izveštaju i naglašeno: „Svjedoci smo sve veće eskalacije neofašističkih ispada organiziranih i neorganiziranih skupina i pojedinaca, uključivo i nekih stranaka, posebno HČSP-a i ponekikh udruga nastalih iz Domovinskog rata. Negativna društvena klima je više od dva desetljeća usmjerena na minimiziranje, pa čak i kriminaliziranje NOB-a. Antifašistički borci se nerijetko prikazuju kao zločinačka komunistička vojska, uz istovremeno veličanje ustaša i domobrana kao rodoljuba i istinskih boraca za Hrvatsku. Na toj osnovi gradi se i odnos prema spomen obilježjima i njegovanju tradicija antifašizma, što je bez preseданja u zemljama Europe. Dosadašnja praksa i ponašanje vlasti na svim razinama prema antifašizmu od stjecanja hrvatske neovisnosti, u suprotnosti je s temeljnim načelima Ustava Republike Hrvatske, međunarodnim standardima i konvencijama. Odnos vlasti prema antifašizmu od svibnja 1990. godine karakteriziraju lažna obećanja, politikantstvo, oportunizam, nebriga i šutnja. Razvidno je da i nadalje državna i lokalna vlast financiraju udruge koje baštine tradicije poraženih ideologija i vojski iz Drugog svjetskog rata, da je prisutno toleriranje javnog isticanja povijesnih neistina, te da nacifašistički ispadi i okupljanja prolaze bez sankcija. Države EU s dužom tradicijom demokracije ne toleriraju, već pravovremeno osuđuju i sankcioniraju neofašističke ispade.

S aspekta antifašizma, ali i načela socijalne države, odnos prema sudsionicima, a posebno borcima NOR-a, više je nego sramotan, naročito ako se u pravima usporede s braniteljima Domovinskog rata. Kontinuirano se ugrožavaju njihova egzistencijalna i ljudska prava, odnos prema njihovom doprinisu pobedi nad fašizmom je ponizavajući, negiraju se podnesene žrtve. Ništa bolji nije ni odnos prema spomeničkoj i drugoj antifašističkoj baštini, statusu i radu antifašističkih udruga i zajednica udruga, od općina, gradova i županija do SABA RH.

Nedavnom promjenom vlasti, usprkos danim obećanjima još se ne naziru kvalitetne promjene pa je neophodno pokrenuti aktivnosti radi mobilizacije cijelokupnog članstva i demokratski opredijeljene javnosti.“

U izveštaju se također ističe da je na sceni „sve otvorenila reafirmacija ustašta, četništva i drugih poraženih snaga

snimio: Z. Petričjak

i ideologija u Drugom svjetskom ratu, a odnos demokratskih stranaka prema otvorenim nasrtajima na antifašizam, tekovine NOB-a i njegove sudionike neprimjeren je“.

Posebno je upozorenje na „djelovanje dijela dužnosnika Katoličke Crkve koja, opterećena vlastitom prošlošću, kontinuirano potiče sukobe i poziva na obračun s 'komunizmom', 'komunističkim zločinima', antifašizmom, a pojedini njezini 'pastiri' otvoreno zagovaraju netrpeljivost, mržnju i ustaštvo, što im predstavnici vlasti, uz časne pojedinačne izuzetke, toleriraju.

Nastavni programi i udžbenici povijesti iskrivljuju, pa čak i falsificiraju, povjesnu istinu o partizanskoj antifašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu i to na svim razinama obrazovnog sustava - od osnovne škole do fakulteta.

Antifašisti i antifašizam izloženi su i medijskoj blokadi, neprimjerenom, zlonamernom i tendencioznom izveštavanju o antifašizmu, aktivnostima antifašističkih udruga i tradicijama koje baštine“.

Zahtjevi za reviziju ugovora s Vatikanom

U raspravi je **Krešimir Sršen** na početku ukazao na značaj razvijanja stечevina i tradicije NOB-a. Mi smo jedina država iz bivše SFRJ u kojoj se pokušava što više umanjiti značaj Narodnooslobodilačkog rata i heroje koji su u njemu sudjelovali. A Tito i partizani su stvarali demokratsku Hrvatsku i priključili Istru, Primorje, Dalmaciju i otoke matici zemlji. Dalmacija je bila avangarda antifašizma, a samo Split ima 17 narodnih heroja.

Trebamo se ponositi antifašizmom u Hrvatskoj jer je on temelj i Europske unije, kazao je Sršen.

Branko Grošeta iz Dubrovnika rekao je da odustaje od rasprave u znak protesta

što se na ovu Skupštinu nisu odazvali članici vlasti Republike Hrvatske. Očekivao sam da ćemo se danas naći zajedno, da će posvetiti više pažnje hrvatskim antifašistima i da će prijeći s riječi na djela te početi realizirati Deklaraciju o antifašizmu. Izražavam ogorčenje zbog takvog odnosa vlasti osobito u sadašnje vrijeme i zbog ovih aktualnih događanja, kazao je Grošeta.

Martin Jendrašić je kazao da je u Karlovcu antifašizam na margini. Udruga Hrvatski domobran u kojoj su pripadnici bivših oružanih snaga NDH su bolje tretirani nego antifašisti, kao da su oni bili na pravoj strani u Drugom svjetskom ratu, a ne mi.

Antun Maruski iz Novske upozorio je na medijsku blokadu za antifašiste, posebno na HRT-u. Tko to zatire slobodu medija pa i onima koji su u državnom vlasništvu kao što je HRT, upito je Maruski. Predlažem da nešto energičnije poduzmemo i da osvremenimo naš način rada posebno i u izradi strategije informiranja. Kao pozitivan primjer Maruski je naveo da je naš list „Glas antifašista“ u posljednje vrijeme sve bolji.

Jakov Jukić pridružio se protestima zbog ovakvog odnosa vlasti prema SABA, a potom rekao da u Zadru lokalna vlast nije polagala vijence na spomenike NOB-a. Istovremeno na zadarskom području spomenička baština NOB-a se ne održava. Jukić je upozorio da je lokalna vlast dužna održavati antifašističke spomenike.

Božo Rudež smatra da se hrabri glas antifašista mora više i dalje čuti. Borimo se protiv laži, revizionizma i iskrivljavanja povijesti. Podržao je inicijativu za osnivanje Foruma antifašista koji bi trebao, kako kaže, biti izraz humanističke savjesti i društvene odgovornosti. Antifašizam je priznat u svjetskim razmjerima, a u Hrvatskoj se drže mise zadušnice za Poglavnika, što je kršćanska sramota. Obol ovakvoj situaciji daje i hrvatska akademска zajednica, ukazao je Rudeš.

Ivan Fumić smatra da ova skupština ima posebno značenje jer se njome ide na pomlađivanje organizacije tako da se mladi suprotstavljaju fašističkim pojавama. Iz škola i ustanova se trebaju ukloniti križevi, a morala bi se provesti revizija ugovora s Vatikanom. Treba prestati finansirati prebogatu Katoličku Crkvu, jer ona djeluje politički, ne vjerski, rekao je Fumić. Po njegovim riječima, referendum o braku i zahtjev za referendumom protiv cirilice u Vukovaru "potječe s Kaptola".

Josip Milat je u raspravi, osvrćući se na aktualna zbivanja, ustvrdio kako Crkva sve više otvoreno postaje "propagator fašizma" te se također založio za reviziju ugovora Republike Hrvatske s Vatikanom i pozvao vlast da djeluje u skladu s Ustavom.

Zahtijevamo da i vlast radi više na afirmaciji antifašizma, a Deklaracija još nije provedena, iako je usvojena još 2005. godine, kazao je Milat.

Milivoj Dretar je podržao prijedlog za formiranje Forum-a. Založio se za promjenu naziva navodeći da se ne bi trebao zvati Forum nego Liga antifašista.

Zdravko Macura govorio je o značajnim aktivnostima antifašista u Istri u kojima je uključen veliki broj mlađih. Ta su događanja popraćena i medijima u Istarskoj županiji, rekao je Macura. Podržao je i osnivanje Forum-a antifašista

Roman Kovač iz Forum-a mlađih antifašista Krka založio se za snažnije organiziranje SABA s više sadržaja koje bi privlačili mlade ljudi. Naglasio je da treba nastaviti raditi video zapise s preživjelim borcima NOR-a, kako bi prezentirali istinu o zbivanjima u Drugom svjetskom ratu.

Stjepan Šafran je upozorio da nije ništa učinjeno u uključivanju SABA RH u Ministarstvo branitelja, s ciljem da se iz-

jednače prava boraca NOR-a s braniteljima Domovinskog rata. Posebno je ukazao na to da u afirmaciji antifašizma, zaštiti spomeničke baštine, u sadržaju udžbenika povijesti nije ništa učinjeno, a da je prisutna i medijska blokada. Založio se za suradnju s Klubovima zastupnika u Saboru.

Tražimo novu raspravu u Saboru o antifašizmu

Franjo Habulin je naglasio da se nismo odmaknuli dalje od donošenja Deklaracije o antifašizmu. Tražit ćemo ponovnu raspravu o antifašizmu u Saboru, a time i o provođenju Deklaracije. Habulin je podržao osnivanje Forum-a antifašista u koji bi se okupile udruge s antifašističkim opredjeljenjem.

Rade Jovičić je također izrazio nezadovoljstvo zbog nedolaska predstavnika vlasti na današnju sjednicu Skupštine SABA. Kritički je govorio o ponašanju nove vlasti, iako su je antifašisti podržavali. Deklaracija se i dalje ne provodi, a ni financiranje nije riješeno. Ne očekujemo puno ni od novog Zakona o udrugama, rekao je Jovičić.

Založio se i za kadrovska obnova u SABA RH i za to da mlađi ljudi dođu na čelne pozicije.

Nikola Budija govorio je o kriterijima za izbor čelnih ljudi SABA i iznio konkretnе prijedloge prije glasanja.

Slobodan Tomić govorio je o brojnim aktivnostima članova Sekcije mlađih antifašista grada Splita i suradnji s mlađim antifašistima iz drugih gradova Hrvatske i susjednih zemalja. Sudjelujemo u svim aktivnostima vezanim za obilježavanje

važnih događaja iz NOB-a, ali pokrećemo i akcije koje imaju krupan značaj za antifašizma danas.

Jovan Vejnović je rekao da se ova skupština odvija u zabrinjavajućim vremenima u kojima je potrebna odlučnija aktivnost jer se događa napad na Ustav i osnovna načela prava manjina. Moramo učiniti sve da koncentriramo snage i stvorimo frontu borbe protiv neofašističkih snaga koje ugrožavaju ustavni poredak, kazao je Vejnović. Predložio je da se povežu antifašističke organizacije i da bi se trebale odmah ujediniti SABA RH, Društvo „Josip Broz Tito“ i Savez ratnih vojnih invalida. Treba također ići na stvaranje Forum-a i hitno ga predstaviti, krenuti u akciju zajedničkom tribinom i zagrliti u javnosti, kazao je Vejnović.

Stjepan Gomerčić ističe potrebu podmlađivanja Saveza antifašističkih boraca i antifašista. Treba novih ideja protiv za starjelosti. To mogu dati mlađi antifašisti, kazao je Gomerčić.

Tomislav Ravnica upozrava da već punе 23 godine u školama uče iskrivljenu povijest o Drugom svjetskom ratu. Posebno se osvrnuo na pisanje nekih medija, osobito Hrvatskog tjednika, koji šire mržnju i netoleranciju. Tražimo odgovornost tih ljudi. Ravnica je upozorio i na težak položaj antifašista u Hrvatskoj te naglasio da to treba iznijeti u Svjetskoj veteranskoj organizaciji i podsjetiti da se hrvatski antifašisti bore za mir, suživot i toleranciju.

Skupština je usvojila Programske zadatke SABA RH u 2014. i 2015. godini. „Temeljeći se na daljnjoj afirmaciji antifašizma, kao civilizacijske tekovine demokratskog svijeta, SABA RH i nje-ne udruge ustrajat će na promoviranju osnovnih vrijednosti NOB-a, te na demokratskom razvoju društva, zaštiti ljudskih prava i društvenog progresa. U suradnji sa srodnim udrugama civilnog društva koje baštine antifašizam valja jačati dijalog i razmjenu iskustava“ kaže se u Programskim zadacima i naglašava da „obilježavanje značajnih događaja antifašističke borbe, pored svečanih skupova, akademija i komemoracija, valja obogatiti novim sadržajima, društvenim tribinama, tematskim raspravama, razgovorima sa sudionicima događaja iz NOB-a, koncertima, izložbama, pohodima, izletima, kvizovima znanja, sportskim natjecanjima i posjetima mesta koja su značajna za NOB i Domovinski rat“.

U tom pogledu bitna je, kaže se, suradnja sa školama, kulturnim i sportskim društvima. Jednako je tako važna i suradnja s udrugama proizašlim iz Domovinskog rata. Predlaže se nova raspravu o Deklaraciji u Hrvatskome saboru te osni-

snimio: Z. Petrinjak

vanje Koordinacijskog odbora Hrvatskoga sabora za provođenje Deklaracije.

Savez antifašističkih boraca i antifašista RH dostavio je Ministarstvu kulture prijedlog da se 228 spomenika i spomen obilježja NOB-a utvrdi kao spomenička baština od državnog značaja, u skladu s kriterijima kategorizacije spomeničke baštine, što ga je utvrdilo Ministarstvo kulture. Među tim spomenicima Savez je izdvojio osam uništenih ili oštećenih spomenika koje bi zbog njihovog povijesnog, društvenog i kulturnog značaja trebalo u nekoliko narednih godina obnoviti. Radi toga je tijekom 2010. i 2011. godine Savez organizirao potpisivanje Apela za obnovu spomenika NOB-a, što su ga potpisale 134 istaknute osobe javnog političkog, društvenog i kulturnog života Hrvatske, među kojima su i aktualni i bivši predsjednik RH, više saborskih zastupnika, članova Vlade RH, nekoliko akademika, nekoliko narodnih heroja i drugih uglednih osoba. Spomenici i spomen obilježja od prioritetnog značaja, što su podržali i potpisnici Apela, su: Spomen dom ZAVNOH-a u Topuskom, Spomenik narodnom heroju Stjepanu Filipoviću u Opuzenu, replika kojeg se nalazi i u zgradi UN u New Yorku, Spomenik i spomen bolnica Petra Gora, Spomenik u Gradu Visu: Tuđe nećemo-svoje ne damo, Spomenik oslobođiocima Knina, Spomenik

snimio: Z. Petričjak

palim borcima NOB-a u Čazmi, Spomenik žrtvama ustaškog terora u Gudovcu kod Bjelovara, Spomenik ustanku naroda Slavonije u Kamenskoj kod Požege.

SABA RH će se zalagati da se obnove i drugi spomenici NOB-a, poput spomenika u Brezovici, spomenika Ustanik u Gradcu na moru, obnavljanje spomen obilježja u glinskoj pravoslavnoj crkvi i drugih spomen obilježja.

U programskom dokumentu se također najavljuje da će SABA RH pred-

ložiti Ministarstvu prosvjete i sporta osnivanje Komisije koja bi trebala sačiniti cjelovitu stručnu i znanstvenu analizu nastavnih programa i udžbenika u dijelu koji se odnosi na noviju povijest, NOB 1941.-45.

Dokumentacijski centar antifašizma Hrvatske

Forum antifašista Republike Hrvatske

Skupština SABA RH inicirala je okupljanje organizacija i udruga, koje smatraju antifašizam svojim opredjeljenjem, u široki pokret - Forum antifašista Republike Hrvatske, radi jedinstvenog djelovanja na ostvarivanju antifašističkih vrijednosti, koje su od zajedničkog interesa za sve potencijalne članice. O toj inicijativi, koja se već djelomično ostvaruje i bez formalnog povezivanja, na skupštini je govorio Juraj Hrženjak.

Svaka udruga, odnosno organizacija, koja bi pristupila Forumu, zadržala bi svoju punu autonomiju, s pravom da istupi iz Forum-a na način kao što mu je i pristupila.

Velika većina građana Hrvatske je antifašistički opredijeljena, kazao je Hrženjak. No, ona ili nije organizirano obuhvaćena, ili je razasuta po brojnim društvenim organizacijama ili udrugama, orijentirana na uža specijalizirana područja. U prijedlogu za osnivanje Forum-a se upozorava da čak ni povijesno

izvorno antifašističke organizacije, kao što su Savez ratnih i vojnih invalida, Savez „Josip Broz Tito“, nisu organizacijski povezane sa SABA RH. Političke, kulturne i druge manjinske udruge i organizacije, kao što su Srpsko narodno vijeće, Židovske općine, romske zajednice koje sudjeluju u obilježavanju antifašističkih događanja, javno zastupaju antifašističke vrijednosti i koje se zalažu (svaka za sebe) protiv „povratka 1941.“, nisu organizirano povezane na razini Republike. I tu suradnju treba njegovati. Posebnu snagu zajedničkom djelovanju antifašista mogu dati udruge koje se širom Hrvatske zalažu za mir, ravnopravnost, slobodu, a protiv mržnje drugih i drugačijih, udruge mladih antifašista, Dokumenta - Centar za suočavanje sa prošlošću, B.a.B.e., Građanski odbor za ljudska prava, i brojne druge udruge koje prihvataju i koje se zalažu za ostvarivanje antifašističkih vrijednosti.

Veliki broj antifašista, djece i unuka antifašističkih boraca i antifašista

Hrvatske, borili su se u obrambenom Domovinskom ratu od 1991. do 1995., kao antifašisti i žele da ih se tako tretira. U Istri, Hrvatskom primorju, Hrvatskom zagorju, sjevernoj Hrvatskoj i pojedinačno širom Hrvatske, udruge boraca iz Domovinskog rata surađuju s organizacijama SABA na razini županijskih i lokalnih udruga antifašističkih boraca i antifašista.

Prijedlog Povelje ili Deklaracije oko koje bi se okupljale zainteresirane organizacije i udruge, u jedinstveni Forum, mogao bi sadržavati i zahtjev da ustavnim, zakonskim i statutarnim normama, te odgovarajućom organizacijom (ne samo formalno) u svojoj svakodnevnoj politici prakticiraju ostvarivanje antifašističkih vrijednosti i štite tekovine antifašizma i da u skladu s međunarodnim pravom te zakonima Republike Hrvatske, prestanu tolerirati i financirati profašističke organizacije i njihovo djelovanje na javnim mjestima i putem tiska.

Budući da u Hrvatskoj danas ne postoji institucionaliziran dokumentacijski centar, muzejska zbirka, odnosno muzej u sklopu kojega bi bili predstavljeni Narodnooslobodilačka borba i antifašizam u Hrvatskoj, te da Savez antifašističkih boraca i antifašista sa svojim udružama jedini organizirano predstavlja antifašistička usmjerena u Hrvatskoj, ta je organizacija otpočela s utemeljenjem Dokumentacijskog centra antifašizma Hrvatske.

Sadržaj projekta odnosi se na unapređivanje kulture sjećanja na antifašističku borbu i tradiciju, te stradanja u 2. svjetskom ratu putem sustavnog praćenja i prezentiranja građe koja se odnosi na antifašizam u Hrvatskoj. Putem digitaliziranih sadržaja knjižnog i drugog dokumentacijskog materijala, koji će se prezentirati kroz digitaliziranu biblioteku antifašizma, kroz digitaliziranu fototeku, fonoteku i filmoteku antifašizma, učinit će se najširoj publici na jednostavan način dostupnima raznoliki sadržaji, što se odnose na antifašističku tradiciju u Hrvatskoj.

Predložit će se Ministarstvu kulture da ustanovi muzej ili mujejsku zbirku u kojoj bi se primjereno predstavio NOB i Drugi svjetski rat.

SABA će više pažnje posvetiti odnosima s medijima, uključujući i HRT kojem će predložiti ustanovljenje stalne TV i radio emisije na temu antifašizma i problema s kojima se susreću borci NOB-a.

Također je naglašeno da će se Glas antifašista sadržajno i dalje unapređivati širenjem mreže suradnika iz udruženja i zajednica udruženja u čemu su već postignuti vidljivi rezultati. Potrebno je zadužiti postojeću razinu kvalitete lista kao

glasila antifašista, a posebno razvijati i suradnju s članovima Savjeta antifašista radi objavljivanja više i stručnih priloga o antifašizmu danas i o povjesnim događajima.

Uz pomoć Savjeta SABA RH definirat će se programi nakladničke djelatnosti uskladeni s ciljem afirmacije antifašizma i suprotstavljanja svakodnevnim atacima i falsificiranjima povjesnih istina (knjige, brošure, sjećanja, članci, prigodni govorit itd.).

U programu se ističe i da će SABA RH osigurati stalnu suradnju s veteranskim savezima država antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu. Uz to razvijat će se, pokrenuti i poticati suradnja s udruženima Domovinskog rata, koje prihvataju temeljne vrednote antifašizma i programske smjernice SABA RH

Pokušaji revizije povijesti u raskoraku s Europom

Članovi Skupštine usvojili su i Programsку deklaraciju SABA RH u kojoj se upozorava da neke političke snage pa i značajne nacionalne institucije „dugo i uporno nude reviziju povijesti NOB-a prema kojoj NOB i partizani nisu bili antifašisti nego zločinci (srbočetnici), koji su istrebljivali hrvatski narod. Po njima Pavelićeva NDH bila je hrvatska država, a partizani su napadali tu državu i nisu se borili protiv fašizma. Ti pokušaji revizije povijesti predstavljaju značajnu opasnost po društvo pa i državu jer su u potpunom raskoraku s Europom i europskim ocjenama antifašizma i NOB-a na prostorima bivše Jugoslavije. Međutim,

oni su znatno opasniji zbog činjenice da njihova revizija povijesti nije izlet u prošlost, već nuđenje najgoreg dijela te prošlosti (NDH) kao modela (doduše u „modernijoj“ formi) za organiziranje suvremene države.“

U Programskoj deklaraciji se potom kaže: „SABA RH se oduvijek zalagao i dalje će se zalagati za očuvanje sjećanja na najvažnije događaje i datume i NOB-a. Izvorišne osnove za djelovanje SABA RH su ustanak 1941, NOB i njegove velike bitke, odluke AVNOJ-a i ZAVNOH-a, kao i sve ono pozitivno što je stvoreno tijekom poslijeratne izgradnje zemlje. Ali, ne samo da bi se komemorativno obilježila, već i da bi, podsjećajući na te antologijske primjere humanosti i osljenjenosti, promicalo zajedništvo i ljudsku solidarnost, te praktično pokazalo da su te vrijednosti i danas neophodne i moraju biti ugrađene u modernu društvenu i državnu organizaciju“.

„S obzirom na snažnu i kontinuiranu prisutnost neoustaškog revizionizma na javnoj sceni u nas, SABA RH se mora na organiziran i kontinuiran način tome suprotstaviti. On bi morao djelovati i u pravcu okupljanja i zajedničkog odgovora svih društvenih snaga i udružuga u zemlji koje su se spremne tom revizionizmu suprotstaviti. Stoga bi trebalo, kad se ukaže potreba, organizirati društvene istupe, javne tribine i druge oblike okupljanja na kojima bi kompetentni govornici i stručnjaci od ugleda u javnosti dali adekvatan odgovor tim pokušajima revizije“, naglašeno je u Programskoj deklaraciji i, uz ostalo, zaključeno: „S obzirom na dosta izražen i u kontinuitetu prisutan ‘puzeći neofašizam’ koji je prisutan na stadionima, u istupima istaknutih intelektualaca i znanstvenih institucija, dijela Crkve i nekih društvenih struktura, SABA RH se mora tom društvenom zlu aktivno i kontinuirano suprotstavljati i od državnih institucija tražiti da se svim pravnim sredstvima tome suprotstave“.

U posebnom zaključku na skupštini SABA RH zahtjeva od Vlade Republike Hrvatske dosljednu primjenu Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Pri tome upozorava da je Spomenička baština Narodno-oslobodilačkog rata posebna kategorija povijesnih vrijednosti, koja zaslužuje primjerenu brigu, uz organizaciju i financiranje iz proračuna Republike Hrvatske.

Prema službenim evidencijama u Hrvatskoj je u vremenu od 1990. do 2000. godine devastirano i porušeno 2964 spomenika i memorijalnih spomen obilježja žrtvama fašističkog terora i poginulim borcima Narodnooslobodilačkog rata.

R.I.

snimio: Z. Petričak

ZAVNOH JE TEMELJ HRVATSKE DRŽAVNOSTI

◆ U Domu ZAVNOH-a u Otočcu 26. listopada ove godine svečano je obilježena 70. obljetnica I. i II. zasjedanja Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH)

Svečanosti su, uz brojne antifašiste, prisustvovali predsjednik Sabora **Josip Leko**, izaslanik predsjednika Vlade RH ministar rada i mirovinskog sustava **Mirando Mrsić**, predstavnici Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, na čelu s predsjednikom **Ratkom Maričićem**, predstojnik Ureda predsjednika RH **Vito Turšić** i veleposlanik NR Kine **Shen Zhifei**.

Nakon intoniranja himne „Lijepa naša“ nazočnima se u prepunoj dvorani u ime domaćina obratio **Nenad Janković**, zamjenik gradačelnika Otočca, podsjećajući da je u ovom gradu prije sedam desetljeća počeo povijesni put Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske i njegovih odluka koje su kasnije donesene i u Plaškom i u Topuskom. Te odluke imale su dalekosežan značaj za obnovu i kontinuitet hrvatske državnosti, a ZAVNOH je postao najviše političko predstavničko tijelo Hrvatske, koja se zahvaljujući antifašističkoj borbi za slobodu i demokraciju svrstala na stranu velike svjetske antihitlerovske koalicije - pobednika u Drugom svjetskom ratu. Izvršni odbor ZAVNOH-a, na čelu s pjesnikom i humanistom Vladimirom Nazorom, izabranim na Prvom zasjedanju, imao je sve funkcije i obilježja stvarne vlade nove Hrvatske – rekao je Janković i naglasio da je Otočac tijekom 1943. godine bio sjedište vojnih i političkih rukovodstava partizanskoga pokreta u Hrvatskoj – pa time i privremeni glavni grad zemlje.

Podsjećajući na detalje zasjedanja u Otočcu i na Plitvicama, predsjednik SABA **Ratko Maričić** ukazao je na izuzetan značaj njegovih odluka i na kraju napomenuo kako je na završetku radnoga dijela zasjedanja na Plitvicama, jednako kao danas u Otočcu, zapjevana hrvatska himna „Lijepa naša domovino“. Govoreći detaljno o tome kako su se, upravo u zgradu u kojoj je održana današnja svečana akademija, pripremali važni povijesni dokumenti ZAVNOH-a, Maričić je te odluke nazvao grandioznima jer u slobodu do punog oslobođenja te formiranja narodne vlasti. Maričić je podsjetio i na

jedan od važnih zaključaka I. zasjedanja ZAVNOH-a, u kojem se kaže da je borba hrvatskog i srpskog naroda protiv fašističkih okupatora i njihovih pomagača dio velike antifašističke fronte koja na čelu sa Sovjetskim savezom, Engleskom i Amerikom vodi borbu za slobodu, demokraciju

šizam, jer vi antifašisti, niste se pomirili sa stanjem stvari i predali. Hrvatska je paljenjem plamena antifašizma koji je preraстао u konačnu pobjedu pokazala da cijeni vrijednosti za koje se i danas treba zauzimati. S vremenom na vrijeme u javnosti se pojavljuju glasovi koji dovode u pitanje antifašističku borbu i antifašističko opredjeljenje naše zemlje. Radi se o politički marginalnim pojedincima i skupinama koji predstavljaju kukolj u žitu. Njima treba uzvratiti da bez antifašizma i ZAVNOH-a ne bi bilo Hrvatske u sadašnjim granicama - rekao je Mrsić.

„Zahvaljujući ZAVNOH-u s Vladimirom Nazorom na čelu, usvojene su odluke o priključenju Istre, Rijeke, Zadra i drugih tada okupiranih krajeva Hrvatske“, rekao je Mrsić.

Dodao je da je “u svjetlu nekih današnjih nemilih događaja” posebno zanimljiva 4. točka prvoga zasjedanja ZAVNOH-a da se “talijanskoj nacionalnoj manjini koja obitava u ovim krajevima jamči autonomiju”.

Predsjednik Hrvatskog sabora **Josip Leko** je posebno istaknuto da su odluke ZAVNOH-a imale presudno i dalekosežno značenje u obrani hrvatske državnosti. One su bile ustavno-pravni temelj suvremene Republike Hrvatske.

„Poštovanim sudionicima hrvatske antifašističke borbe zahvaljujem u ime Hrvatskoga sabora na vrijednostima koje su nam ostavili u nasljeđe da na njima gradimo bolji i pravedniji svijet.“

Istaknuti gosti, brojni antifašisti i domaćini položili su vijence i cvijeće kod spomen ploče u zgradi ZAVNOH-a, nakon čega su obišli izložbu Otočac – prijestolnica ratne antifašističke Hrvatske. Kustosica muzeja Gackog pučkog otvorenog učilišta Otočac **Jadranka Prša** informirala je o toj izložbi koju čine povijesni dokumenti i fotografije koje je Muzej revolucije naroda Hrvatske 1988. godine predao ondašnjoj Skupštini Općine Otočac.

Na kraju svečanosti u Otočcu održan je kulturno-umjetnički program u kojem su sudjelovali Folklorna društvo “Otočac”, Tamburaški orkestar iz Otočca i Amatersko kazalište ARUPIUM Gackoga pučkog otvorenog učilišta.

R.G.

Delegacija SABA RH polaže vijenac kod spomen ploče u zgradi ZAVNOH-a u Otočcu

i napredak čovječanstva. Time je istaknut i međunarodni značaj Narodnooslobodilačke borbe, kazao je Maričić.

Iznio je i podatak da je polovinom 1943. godine bilo 1.700 narodnooslobodilačkih odbora, a do kraja iste godine čak 4.596, uglavnom na oslobođenim, ali i na neoslobodenim dijelovima Hrvatske. To je bio izraz težnje naroda za svojom narodnom vlašću. Odlukama ZAVNOH-a ostvarila su se obilježja državnosti Hrvatske, zaključio je Maričić.

Skup u Otočcu obratio se i veleposlanik Kine u RH **Shen Zhifei**, koji je čestitao Hrvatskoj i hrvatskom narodu na povijesnim antifašističkim pobjedama. Istaknuo i veliki doprinos Kine u borbi protiv fašizma te njezino aktivno čuvanje međunarodnoga poretku, zajedno sa svim miroljubivim narodima.

Naglasio je da je tek nakon pobjede antifašističke koalicije bio određen novi mirnodopski svjetski poređak koji traje i danas.

Ministar **Mirando Mrsić**, kao izaslanik predsjednika Vlade RH Zorana Milanovića, rekao je da se nalazi na mjestu s kojeg se pisala povijest Republike Hrvatske, odakle se prisjeća „događanja koja su nas svrstala na stranu pobednika Drugog svjetskog rata te među zemlje koje dijele iste vrijednosti na kojima se temelji ujedinjena Europa čija smo sada članica.“

- Ova obljetnica ujedno je podsjetnik svima koji dovode u pitanje antifa-

Govor predsjednika Hrvatskoga sabora Josipa Leke

ODLUKE ZAVNOH-a IMALE SU PRESUDNO ZNAČENJE

•Prisjećanje na Prvo zasjedanje ZAVNOH-a kao preteče današnjeg Hrvatskog sabora, pokazuje nam da taj dio hrvatske povijesti trebamo s ponosom isticati, učiti iz nje i za budućnost čuvati sve ono što je u njoj dobro i pozitivno

Predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko govori na svečanosti u Otočcu

Čast mi je, ali i velika radost biti ovdje s vama u povodu obilježavanja 70. obljetnice Prvog zasjedanja ZAVNOH-a. Ovdje se, prije 70 godina, „radio“ Sabor moderne hrvatske države. Na ovome mjestu postavljeni su temelji državnosti iz kojih je izrasla današnja neovisna, europska i demokratska Hrvatska. Zato je za mene velika čast da mogu predstavljati Hrvatski sabor u prigodi obilježavanja 70. obljetnice njegovog ponovnog rođenja nakon što je pune 24 godine bio ušutkan u Kraljevinu SHS i potom pod ustaškim režimom.

Istodobno, biti predsjednikom Hrvatskog sabora baš u ovom trenutku proslave 70. obljetnice znači i veliku odgovornost. Ta odgovornost proizlazi upravo iz dubokog poštovanja prema odlukama ZAVNOH-a i iz želje da se očuva tradicija, da se nastavi graditi na njihovim vrijednostima. A najveća od svih vrijednosti koje nam je donijelo Prvo zasjedanje ZAVNOH-a bilo je pravo naroda na njegovo samoopredjeljenje. U tom je pogledu ZAVNOH, nadovezujući se na najveće vrijednosti prijašnjih Sabora, u cijelosti ispunio svoju državotvornu i predstavničku ulogu. Prvo zasjedanje ZAVNOH-a jasno je izrazilo težnju građana Hrvatske, bez obzira na njihovu nacionalnost, da žive u miru i slobodi. Isto tako odlučno je odbacilo jugoslavenski centralizam kao i sve oblike fašizma i nacizma braneći tako pravo hrvatskog naroda da živi svoj na svome, pravo naroda na vlastitu državu. Tako su već na Prvom zasjedanju ZAVNOH-a, i to u jeku rata, izražene

stoljetne težnje hrvatskog naroda za slobodom od svake tudinske vlasti i pokušaja da se zatru njegov jezik, njegova kultura, njegovi običaji, sve ono što čini njegov identitet.

U „Proglašu narodima Hrvatske“, koji je upućen s I. zasjedanja, ZAVNOH je pozvao na borbu za oslobođenje od tudinske vlasti. Na tu borbu pozvao je i „braću Hrvate Istre, Zadra, Rijeke i jadranskih otoka“. ZAVNOH je 20. rujna 1943. svojom „Odlukom o priključenju Istra, Rijeke, Zadra i ostalih okupiranih krajeva Hrvatskoj“ potvrdio odluku Okružnog NOO-a za Istru o sjedinjenju. Istrom Odlukom su tada proglašeni ništavnim ugovori Kraljevine Jugoslavije i NDH s Italijom, kojima su Istra i drugi krajevi pripali Italiji, a talijanskoj manjini ZAVNOH je zajamčio pravo na autonomiju.

Na Drugom zasjedanju, koje je održano u Plaškom (12.–15. listopada 1943.), dakle također prije 70 godina, donesen je proglašen o vraćanju Hrvatskoj Istru, Zadru, otoku i drugim teritorijima pod talijanskom okupacijom čime je potvrđena odluka Izvršnog odbora ZAVNOH-a od 20. rujna 1943. o priključenju svih dijelova Hrvatske koji su prema Rimskim ugovorima iz 1941. bili pripali Italiji.

Prigoda je i da se prisjetimo Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a u Topuskom (8.–9. svibnja 1944.) na kojem je ZAVNOH proglašen vrhovnim zakonodavnim i izvršnim predstavničkim tijelom i najvišim tijelom državne vlasti demokratske Hrvatske, donesena je odluka o pristupanju Hrvatske u federalnu Jugoslaviju na temelju prava na samoodređenje.

Najveća snaga partizanskog pokreta, naročito u Hrvatskoj gdje je on bio među najmasovnijima u Europi, iznikla je upravo iz njegovog domoljublja koje je zemlju i dovelo do pobjede nad okupatorima i domaćim izdajnicima. Hrvatski partizanski pokret zavređuje naše puno poštovanje i divljenje upravo zato što je imao tu visokovrijednu sposobnost da osluškuje bilo vlastitog naroda, ali i da istodobno prati razvoj na međunarodnoj političkoj sceni. Jer pravo naroda na samoodređenje proklamirali su upravo antifašistički saveznici kao jedno od osnovnih načela uređenja modernog svijeta. Stoga je pravo naroda na samoodređenje ugrađeno u najvažnije

dokumente Ujedinjenih naroda. Koliko je pravo naroda na samoopredjeljenje i na obnovu njegovog suvereniteta, kao najvažnijeg temelja slobode naroda bilo na srcu hrvatskim partizanima, govori nam i podatak da je na Drugom zasjedanju ZAVNOH-a tadašnji sekretar CK KPH dr. Andrija Hebrang dobio jednoglasnu podršku za svoj govor u kojem je inzistirao na federalnom uređenju Jugoslavije tako da ona „svakom narodu osigura njegova nacionalna prava, nacionalnu slobodu i samostalnost“.

Gospođe i gospodo, potrebno je posebno naglasiti da su odluke ZAVNOH-a imale presudno i dalekosežno značenje u obrani hrvatske državnosti. One su bile ustavno-pravni temelj suvremene Republike Hrvatske. Republika Hrvatska je u izvorišnim osnovama svog prvog Ustava jasno naznačila da svoju državnost u vremenu Drugog svjetskog rata temelji na narodnooslobodilačkoj borbi i odlukama Zemaljskoga antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske o stvaranju Federativne Države Hrvatske, a nasuprot proglašenju Nezavisne Države Hrvatske. Odluke ZAVNOH-a bile su onaj presudni argument, onaj jezičac na vagi koji je tijekom obrane od velikosrpske agresije u Domovinskom ratu Hrvatskoj donio dugo priželjkivanu punu samostalnost i neovisnost, ali i međunarodni ugled i međunarodno priznanje u njenim republičkim granicama.

Hrvatska se svoje antifašističke prošlosti nikada nije odrekla, naprotiv! Današnje prisjećanje na Prvo zasjedanje ZAVNOH-a kao preteče današnjeg Hrvatskog sabora, pokazuje nam da taj dio hrvatske povijesti trebamo s ponosom isticati, učiti iz nje i za budućnost čuvati sve ono što je u njoj dobro i pozitivno. Jer sloboda, jednom izborena, ne znači da je zauvijek ostvarena. Sloboda je baš kao cvijet – o njoj treba misliti, treba ju čuvati od nametnika, njegovati i hraniti.

Poštovanim sudionicima hrvatske antifašističke borbe zahvaljujem u ime Hrvatskoga sabora na vrijednostima koje su nam ostavili u nasljeđe da na njima gradimo bolji i pravedniji svijet. S optimizmom u budućnost svima prisutnima čestitam 70. obljetnicu Prvog i Drugog zasjedanja ZAVNOH-a!

Sramotno ignoriranje antifašističkih vrijednosti

♦Savez antifašističkih boraca i antifašista RH uputio je 5. studenog otvoreno pismo direktoru HRT-a Goranu Radmanu u kojem „najenergičnije prosvjeđuje protiv načina na koji Hrvatska radio televizija ignorira obilježavanje značajnih događaja i osoba iz Narodnooslobodilačke borbe Hrvatske“

Sramotno je bilo prešućivanje obilježavanja 70. obljetnice formiranja prvog Hrvatskoga sabora, odnosno, prvog zasjedanja Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH-a), što je održano 26. listopada 2013. u Otočcu, kao i prešućivanje da je u Hrvatskoj 30. listopada sahranjem narodni heroj NOB-a Milutin Baltić, koji je svojevremeno bio čak i predsjednik Predsjedništva RH. Čije to interesu promiče HRT?

Cinjenica je da HRT, kao i druge televizijske postaje, znatan medijski prostor posvećuju raznim ekstremistima i teroristima, koje prikazuju

domoljubima, premda su nanosili ogromnu štetu Hrvatskoj.

Javnost se sustavno indoktrinira nacionalističkim i klerofašističkim idejama, a prešućuju se sva ona zla koje su prouzročile te ideje, kao i njihovi protagonisti. Isto tako, kad neke samozvane grupe kleveću i nasrću na ustavni sadržaj, što ga nastoje provoditi institucije hrvatske vlasti ili, pak, kad vlast nazivaju zločinačkom, tada je tim grupama prostor na televiziji osiguran.

Pitamo se, dakle, na kojim osnovama počiva današnja Hrvatska država? Da li na raznim ekstremističkim i klerikalnim ideologijama ili, pak, na

antifašističkim principima i koje vrijednosti Hrvatska televizija treba promicati? Tko je to u Hrvatskoj izborio povratak otetih, prodanih i ustupljenih dijelova Hrvatske drugim državama i tko je to izborio da je Hrvatska pridonijela pobjedi antihitlerske koalicije, te na kojim principima počiva Povelja Ujedinjenih naroda o pravima čovjeka ili, pak, Europska unija?

Od HRT-a i svih odgovornih tražimo i očekujemo da hrvatsku javnost objektivno izvješćuju o svim onim događajima i osobama, bez kojih Hrvatska nikad ne bi bila ni samostalna, ni demografska“, kaže se na kraju otvorenog pisma HRT-u.

Priopćenje o zbivanjima u Vukovaru

Ekstremisti i klerikalne grupe protiv demokracije

♦Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Udruga Zagrebački branitelji Vukovara objavili su zajedničko priopćenje za javnost u povodu događaja 18. studenog u Vukovaru

Vukovar, grad u kojem je tijekom Domovinskog rata stradalo na tisuće ljudi, 18. studenoga 2013., umjesto da bude mjesto pjeteta, bio je poligon hrvatskih ekstremista za izazivanje građanskog rata.

Samozvani Stožer za obranu hrvatskoga Vukovara jasno je pokazao da ne poštije ni Ustav RH, niti da im je stalo do interesa hrvatskoga naroda. Članovi stožera pokazali su tko stvarno povlači konce scenarija za rušenje demokratske Hrvatske.

Valja znati da su idejni začetnici tih bukača neki od katoličkih biskupa koje hrvatska država i aktualni nositelji vlasti obilno financiraju. Podsjetimo se izjave biskupa Košića koji je aktualnu vlast nazvao nenarodnom, a pomoćni biskup Pozačić tu je vlast nazvao zločinačkom. Temeljni je kreator takve ideologije

sadašnja Hrvatska demokratska zajednica. Ona, kad već ne može legalnim putem ranije doći na vlast, niti sakriti kriminalnu aktivnost svoga bivšeg rukovodstva, koristi razne ekstremiste i klerikalne grupe i pojedince koji za njen račun obavljaju prljave poslove. To je razvidno kroz prikupljanje potpisa za referendum o obitelji iako je to pitanje već riješeno Zakonom. Razvidno je to i iz skandalognog ponašanja tih „branitelja hrvatskoga Vukovara“ koji su sprječili predstavnike legitimne vlasti RH da na dostojan način odaju počast poginulima i stradalim braniteljima Vukovara. Dio odgovornosti snose i sredstva javnog priopćavanja, a osobito pojedine TV postaje koje aktivnostima raznih ekstremista pridaju nezasluženu im pažnju.

Cilj akcije tih ekstremista jeste, s

jedne strane poništiti Ustav RH izazivanjem incidenta i dovesti do rušenja aktualne vlasti, a s druge na taj način dodatno smanjiti broj Srba u Hrvatskoj.

Žalosna je i cinjenica da su svi ti samožvanci obilno financirani iz proračuna Republike Hrvatske. Ti rušitelji zanemaruju činjenicu da svijet prati i sve što se u Hrvatskoj događa, što svakako utječe i na moguće investitore. Ti isti rušitelji traže da im primanja budu što veća, a s druge strane čine baš sve da se ta primanja svima smanje.

Nakon tog krajnje skandalognog poнаšanja desnice u Vukovaru, nadamo se da je sada svakom slobodoumnom i demokratskom građaninu Hrvatske jasno tko želi, boreći se za vlast, dokinuti demokratsku i više stranačku Hrvatsku.“

Milan Bandić posjetio Spomen područje

• Izaslanstvo Grada Zagreba, predvođeno gradonačelnikom Milanom Bandićem, posjetilo je 15. studenog Spomen područje Jasenovac nakon završetka prve faze sanacije prometne i komunalne infrastrukture za koju je sredstva osigurao Grad Zagreb

Nakon obilaska Memorijalnog muzeja i prostora Spomen područja Jasenovac, gradonačelnik je sa suradnicima položio vijence i zapalio svijeće kod spomenika Cvijet.

- Zagreb je grad heroj, a tamo je 82 tisuće ljudi, svaki pojedinačno heroj. Red je da Zagreb uredi okoliš Spomen područja i Memorijalnog muzeja te se na taj način oduži herojima. Tisuće ljudi iz Zagreba je deportirano u Jasenovac i završilo na najgori mogući način od fašističkog terora. To ne treba smetnuti s uma. Treba učiniti sve da se to ne otme zaboravu, poručio je Bandić.

Ovo mjesto treba izgledati dostojanstveno kako i zaslужuje, a Grad Zagreb uložio je 900.000 kuna za sanaciju kanala i uređenje pristupa muzeju.

"Sad je lijepo. Vidi se da je to jedno dostojanstveno mjesto. Očekujemo da će biti više zainteresiranih", izjavila je Nataša Jovičić, ravnateljica Spomen područja Jasenovac.

Druga faza radova trebala bi biti gotova već za mjesec dana, obećao je gradonačelnik Bandić.

Uz gradonačelnika, Jasenovac su

Gradonačelnik Zagreba Milan Bandić sa suradnicima u obilasku Spomen područja Jasenovac

posjetili zamjenica gradonačelnika Vesna Kusin, pročelnik Gradske ureda za finansije Slavko Kojić, pročelnik Gradske ureda za prostorno uređenje, izgradnju grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet Dinko Bilić,

zamjenica pročelnika Gradske ureda za prostorno uređenje Vesna Lubin i voditeljica Odjela za održavanje komunalne strukture u Gradske uredu za prostorno uređenje Marina Lovrečki.

K.S.

Beli Manastir

Sjećanje na Batinsku bitku

Delegacije Udruge antifašističkih boraca i antifašista Beli Manastir, koju je vodio Nikola Opačić, Grada Belog Manastira, na čelu s gradonačelnikom Ivanom Dobošom, Veleposlanstva Ruske Federacije koju je predvodio Denis Makarcev te delegacija Baranjsko-ruskog društva prijatelja Beli Manastir i SDP Beli Manastir, položile su 11. studenog ove godine vijence i cvijeće na Zajedničku grobnicu palim borcima NOR-a i Crvene armije na Partizanskom groblju u Belom Manastiru.

Nakon polaganja vijenaca i prigodnog govora sudionici su se uputili na Memorialni kompleks Batinske bitke u Batini. Vijence i cvijeće na tom mjestu položile su delegacije Opštinskog odbora SUBNORA Sombor, Veleposlanstva Ruske Federacije u RH i UABA Osijek, UABA Beli Manastir i delegacije Baranjsko-ruskog prijateljstva

Beli Manastir, UABA Trpinja i Komunističke partije Srbije koju je predvodio Josip Broz-Joška.

Prigodni govor održao je član Predsjedništva SABA RH Nikola Opačić, pozdravljajući na ovom povijesnom mjestu iz Drugog svjetskog rata, gdje se 1944. Godine, od 11. do 29. XI. odvijala vojna operacija poznata kao Batinska bitka, jedna od najsloženijih ratnih operacija u jugoistočnoj i srednjoj Evropi. Na ovom mjestu odana je počast junacima CA i NOVJ u ime SABA RH i ZUABA OBŽ pozdravom učesnicima i veteranima Drugog svjetskog rata – delegacije Ruske ambasade u RH.

U ovoj operaciji Batinske bitke sudjelovale su vojne snage Trećeg Ukrajinskog fronta CA i Narodno oslobodilačke vojske Jugoslavije. Padom Batine bio je otvoren put preko Baranje na lijevu obalu Drave

(Baranja je oslobođena 29.XI.1944.), kada su snage Crvene Armije i jugoslavenske vojske prebačene s lijeve na desnu obalu Dunava. U Batinskoj bitci život je izgubilo preko 1500 boraca CA i 478 boraca 51. Vojvođanske udarne divizije.

Govoreći o ovom spomen kompleksu koji dovoljno govoriti sam o sebi, mora se naglasiti da je početkom Batinske operacije 11.XI.1944. godine i oslobođenjem Baranje 29.XI.1944. godine nastao prvi slobodni teritorij u današnjim granicama RH.

Nakon toga delegacije UABA Beli Manastir i UABA Osijek su sudjelovale u obilježavanju Batinske bitke u organizaciji SUBNORA Sombor, na drugoj obali Dunava, gdje su položile vijence u Dunav i prisustvovali prigodnom kulturnom programu, te svečanom ručku i druženju u Somboru.

N.O.

Antifašisti pozivaju na referendum

•Predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Vodica Josip Zanze, na konferenciji za medije odžanoj 31. listopada u prostorijama press centra u Šibeniku, najavio je pokretanje procedure raspisivanja referendumuza poništenje odluke o gradnji spomenika žrtvama komunističkog režima od 1941. - 1990. godine

UABA već pet godina bezuspješno vodi kampanju da se na Gradskom vijeću grada Vodica donese odluka o reviziji gradnje spomenika i prekinu sve daljnje aktivnosti u vezi s njime. Kako revizije nema, prisiljeni smo ići na referendum građana Vodica za uklanjanje istog iz prostora, kada ga već gradska vlast, iako nema nikakve papire za legalno postojanje spomenika ne želi i neće ukloniti.

Zanze napominje kako je gradonačelnica upozorena još i ranije, točnije u lipnju ove godine dopisom Udruge antifašističkih boraca i antifašista Vodica, na nelegalnost spomenika koji dodanim obeliskom iskače iz zadane površine. Nedugo nakon toga, gradonačelnica se služi donesenom odlukom o "Ciljanim izmjenama i dopunama Prostornog plana uredenja grada Vodica PPU-GV tzv. točkastim izmjenama" čime je uletjela u duplu nelegalnost nakon što je uvrstila u njegovu provedbu i Spomeničku baštinu

- kaže prvi čovjek vodičkih antifašista, Josip Zanze.

Sporni obelisk koji je dodan spomeniku, niti u jednim do sada iznijetim prezentacijama nije prikazivan, a i u svim raspravama o njemu nikad nije bilo riječi. Uz sve proteste i zahtjeve za revizijom odluke o spomeniku, on je i dalje tu. Ja ču ga nazvati "nespomenikom" - odriješit je Zanze.

Vodički antifašisti uvjereni su kako će građani na referendumu prepoznati njihove namjere i nedvojbeno se izjasniti protiv "nespomenika" u samome centru mesta.

Antifašisti su ovom prilikom čestitali građanima Vodica njihov praznik 1. studenog, dan oslobođenja u Drugom svjetskom ratu, kratko se prisjećajući da su na taj dan ujutro 1944. godine partizanske jedinice oslobodile vodički kraj od okupatora i domaćih kolaboracionista.

S.D.

Josip Zanze na konferenciji za novinare poziva građane da se izjasne protiv „nespomenika“ u centru Vodica

Šibenik

•U povodu sjećanja na 3. studenoga 1944., kada je Šibenik oslobođen od fašističke okupacije, šibenski gradonačelnik Željko Burić primio je tajnika i članove Zajednice udruga antifašističkih boraca Šibensko-kninske županije Slavka Matića, Zoru Čeko i Branka Milaka

Prisjećajući se velike bitke na Tromilju, Slavko Matić je gradonačelniku dario svoju knjigu "Mladost Dalmacije za slobodu", koja sadrži cijeloviti popis svih poginulih boraca Dalmacije. Gradonačelnik je tom prigodom naglasio kako su hrvatski antifašisti odigrali povijesnu ulogu u borbi protiv tadašnjeg zla, a antifašizam je utkan u temelje hrvatske državnosti, kao i suvremene Europe.

Na sastanku je bilo riječi o potrebi obnove spomenika na Šubićevcu, te je dogovorenako će Zajednica antifašis-

Obnoviti spomenik na Šubićevcu

Prijem za predstavnike antifašista kod gradonačelnika Šibenika

ta, uz potporu Grada, uputiti zamolbu za finansijsku pomoć Ministarstvu kulture, s obzirom da se 2014. obilježava 70. obl-

jetnica oslobođenja Šibenika od fašističke okupacije.

S.D.

•Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uputio je 11. studenog ove godine otvoreno pismo SABA RH Skupštini Grada Zagreba u kojem najostrije protestira protiv inicijative vijećnika HDZ-a, HSP-a i BUZ-a da se Trg maršala Tita preimenuje u Kazališni trg

Napad na Tita jest napad na temeljna načela Ustava Republike Hrvatske u čijoj preambuli između ostalog stoji: 'u uspostavi temelja državne suverenosti u razdoblju Drugog svjetskog rata, izraženoj nasuprot proglašenju Nezavisne države Hrvatske (1941.) u Odlukama Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (1943.), a potom u Ustavu Narodne Republike Hrvatske (1947.) i poslije u Ustavima Socijalističke Republike Hrvatske.'

Poznato je da je autor Ustava RH, prvi predsjednik Republike Hrvatske, dr. Franjo Tuđman, prvoborac NOB-a koji je izuzetno cijenio Tita i njegovo djelo.

Žalosno je što upravo sljednici stranke, koju je osnovao dr. Franjo Tuđman sada traže ukidanje imena Trga maršala Tita, čime ujedno u cijelosti poriču i samog Tuđmana.

Povjesna je činjenica da je Narodnooslobodilačka borba naroda Hrvatske zajedno s drugim narodima, osobito Srbima, pridonijela pobjedi antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu.

Očito je da sadašnji predstavnici raznih desničarskih stranaka, među koje spada i HDZ, iz povijesti ništa nisu naučili. Zaboravili su da je upravo NOB dovela do rušenja monarhije, do oslobođenja zemlje od okupatora i do povratka otetih, prodanih i ustupljenih dijelova Hrvatske matici zemlji. Ta borba u kojoj su učestvovali najveći sinovi hrvatskog naroda, kao što su: dr. Ivan Ribar, književnik Vladimir Nazor, akademik Ivan Supek, slikar Edo Murtić i mnogi drugi, preobrazila je Hrvatsku u ekonomskom, kulturnom i svakom drugom pogledu. Ne smije se zaboraviti da je preko 500.000 građana Hrvatske sudjelovalo u NOB-u u kojoj je 65.000 poginulo s puškom u ruci.

Otvoreno pismo Skupštini Grada Zagreba

Protiv inicijative za promjenu imena Trga Maršala Tita

snimila N. Salopek

Najljepši zagrebački trg s ponosom može nositi Titovo ime

Bez Tita, koji je vodio NOB, ta borba ne bi bila tako uspješna, što je priznao cijeli antifašistički svijet.

Ne smije se zaboraviti činjenica da je Tito inicijator pokreta nesvrstanih i da je upravo taj pokret pridonio razbijanju blokova i presudno utjecao na mir. Ne manje važna činjenica jest i Titovo NE Staljinu, čime je pridonio demontaži jednog rigidnog sistema.

Insiuniranje Titu ratnih i poslijeratnih zločina znači svjesno negirati sve one ustaške, četničke i nacifašističke zločine, kao i poslijeratni otpor raznih ustaških grupa novoj vlasti. Sustavno se prešućuju ustaški zločini u Jasenovcu, Jadovnom, Đakovu, Požegi, Koprivnici, Banskom Grabovcu i mnogim drugim mjestima, kao da ih nije ni bilo. Upravo ti zločini su poslije rata i doveli i do osvete. Nitko nije ubijen jer je Hrvat ili katolik, nego zato što je počinio zločin. No takav proces su prošli i Francuzi i Poljaci i drugi narodi

Europe, pa nikome ne pada na pamet da, na primjer De Gola nazove ratnim zločincem, ili pak Trumana za bombardiranje Hirošime i Nagasakija.

Svijet je najbolje iskazao odnos prema Titu na njegovom pogrebu, na kojemu je bilo preko 200 državnika iz 127 zemalja.

I danas u 17 zemalja svijeta, od kojih su neke i 20 puta veće od Hrvatske, u njihovih 57 gradova, od New Delhija, Kaira, Alžира, Moskve, Londona, Washington, Ciudad Meksika i drugih, ulice i trgovi s ponosom nose ime Maršala Tita.

Znači li inicijativa HDZ i drugih desničara da se jedino Hrvatska treba odreći svog velikana? Možemo samo reći: sram ih bilo.

Zbog toga se SABA RH protivi takvoj inicijativi u uvjerenju da je većina vijećnika Skupštine Grada Zagreba neće podržati", kaže se na kraju otvorenog pisma.

USTAŠKI POKLIČ NA UTAKMICI JEST OPASAN

•Možemo se praviti da Šimunićev ispad i uvodni stih »Čavoglava« nisu povezani s ustašama. No, što ako će stvarno ozbiljno tek postati. Tada će, naravno, biti prekasno za više od konstatacije da je sve bilo logični uvod

Tvrtko Jakovina

Međunarodni borbe protiv fašizma, antisemitizma i ksenofobije u Hrvatskoj je prošao tiho. Tiho i nečujno prolaze one stvari koje ili jedva da posto-

je ili su pak toliko očite i sveprisutne da ih je besmisleno opisivati. Da je slučajno o fašizmu, ksenofobiji i antisemitizmu toga dana, 9. studenoga, govorenog glasnije, prisjećalo bi se prije svega na snažni antisemitski udar u Njemačkoj, kojim je kulminirala jedna faza bujanja netolerancije prema Židovima u Hitlerovoj državi 1938. godine.

Sedamnaestogodišnji židovski izbjeglica Herschl Grynszpan, čiji su roditelji prognani iz Njemačke, u Parizu je izvršio atentat na diplomata Trećeg Reicha Ernsta von Ratha. Bio je to povod da se nakon komemoracije poginulim članovima nacističke partije pozove na osvetu. Govorilo se da je tada njemački narod ustao u "spontani revolt". Spontano su tako razbijane trgovine, tvornice, sinagoge, stanovi u cijeloj zemlji, ubijeno je spontano 100 ljudi, u logore odvedeno 30.000. Do tada su već njemački građani koji su bili podrijetlom Židovi, vjernici i oni koji su jedva nešto osjećali za staro podrijetlo izdržali puno toga. Zahvatio ih je niz diskriminirajućih zakona, traženo je da vlastima prijave imovinu, nاجavlјивано је како ће се из гospodarskог живота isključiti "niže rase".

Događajem koji je pomalo eufemistički nazvan Kristalnom noći sada je sve postalo realnost i još gore. Dvojbe o budućnosti teško da je nakon toga više moglo biti. Pogleda li se unatrag, nakon što je Hitler došao na vlast, nakon što su doneseni Nürnberški zakoni, malo je bilo nade da će stvari postati bolje, da se nezamislivo neće dogoditi, da će se nacisti prizvati razumu. Židova u Njemačkoj tada je bilo manje od jedan posto, tek pola milijuna ljudi. Mnogi Nijemci nikada nisu vidjeli nekog Židova.

No, histerija je zahvatile sve, obrazovane, urbane, one koji su bili na položajima... Njemačka je postupno postajala država u kojoj su živjeli punopravni i obespravljeni.

Doskora su obespravljene počeli ubijati, i to ne samo Židove, već i Nijemce, aко su bili neproduktivni, duševni bolesnici. Takvi su zauzimali mjesta u bolnicama, a postelje je trebalo osloboediti za one koji će kao ranjenici dolaziti s bojišta.

Napustiti zemlju nije lako

Čini se, pogledamo li unatrag, da su Židovi iz Njemačke trebali otići što prije, da su sve zakonske mјere, atmosfera u društvu, šutnja jednog dijela građana i histerija drugih sugerirali manjini da uzmakne. Oko 175.000 Židova zbog rastućeg antisemitizma iz Europe je tada emigriralo u Palestinu. Među njima je bilo mnogo onih iz Njemačke, ali nisu bili u većini. Napustiti zemlju i sredinu u kojoj se odrastalo, živjelo i školovalo, u kojoj su grobovi, uspomene, kultura, nije lako. Antisemitizma je bilo gotovo uvjek, no mnogi nisu vjerovali da je moguće očekivati da će se svijet okrenuti naopako. Dogodio se potom holokaust. Holokausta je bilo i u Hrvatskoj, gdje su Židovi bili mala, ali uspješna, vidljiva zajednica.

U Drugom svjetskom ratu skoro je nestala. Krajem istog mjeseca u kojem je tako tiho obilježen Međunarodni dan borbe protiv fašizma, antisemitizma i ksenofobije, Židovska općina Zagreb organizira skup koji neće govoriti o događajima u Njemačkoj 1938. Tema je puno aktualnija, a opet, ako se malo pogleda, toliko usporediva s onim što se u 20. stoljeću događalo u Europi. Kakva će biti Hrvatska bez svojih manjina i jesmo li na putu da manjine izgubimo, to je tema rasprave. Znači li to da oni koji su najviše osjetili kako izgleda kada većina udari na malobrojnije, drukčije, zvoni na uzbunu, nastoji upozoriti ci-

jelu zemlju, da se u Hrvatskoj događa nešto što podsjeća na događaje koji su već viđeni?

Hajmo se praviti da je to sve ništa

Većina možda misli da se kod nas neće i ne može dogoditi ono što se dogodilo u Njemačkoj krajem tridesetih. Što konačno znači udar na jednu seksualnu manjinu? Srpska manjina, misli vjerojatno većina, zaslужila je sve što im se događa. Kakva je opasnost ako se diskriminira jedno pismo? Zašto bi, očito misle mnogi, bilo opasno uzvikivati ustaški poklič na utakmici? To što je nogometni Šimunić viknuo, poništio je višegodišnje napore svih seminara i edukacijskih programa u školama, na seminarima za nastavnike, ali, dokazuju brojni, on je stvarno mislio na svoj dom, domovinu. Očekuju takvi da se svi napravimo pomalo idiotima pa povjerujemo da je to, baš kao i uvodni stih pjesme "Čavoglave" Marka Perkovića posve nepovezan s ustašama. Hajmo se praviti da je to sve ništa, da Židovska općina reagira previše burno. Pravimo se da bi valjda i Europska unija i diplomatiji koji nas prate reagirali da se ne dogodi ništa drastično.

No, što ako mi živimo godine poput onih prije Kristalne noći? Što ako će stvarno ozbiljno tek postati. Tada će, naravno, biti prekasno za više od konstatacije da je sve bilo logični uvod. Vječan je to problem s onim što se zbiva danas, jer tek prolazak vremena izoštari sliku, pokaže da se nešto što je bilo vidljivo tek talentiranijima na kraju ispostavilo opasnim za sve. Povijest može pomoći u boljem razaznavanju onoga što se dogodilo i što se ponavlja u moderno doba, da je slučajno učiteljica života. Ona to nije, posebno ako se ovako zlorabi kako se to čini kod nas. Da je drukčije, ne bismo danas u Hrvatskoj strahovali za vlastiti dom.

Tvrtko Jakovina
(Jutarnji list)

Prosvjed SABA RH Hrvatskom nogometnom savezu

Očekujemo oštре mjere protiv rasističkog ispada Šimunića

♦Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uputio je prosvjed Hrvatskom nogometnom savezu u kojem zahtjeva da poduzme mjere protiv Josipa Šimunića i svih onih koji koriste nogometne stadione za promicanje nacističkih pozdrava i simbola

Sajna pobjeda nogometne reprezentacije Hrvatske zasjenjena je ispadom Josipa Šimunića, koji je, okrenut gledateljima na tribinama stadiona, uzviknuo „Za dom“, potičući pri tome publiku da odgovori „Spremni“. Poznato je čije je to slogan bio.

Zar HNS-u treba UEFA udijeliti kaznu, jer nogometni reprezentativac Hrvatske propagira ustaški režim, a time i mržnju.

Očekujemo da će poduzeti adekvatne mjere protiv Josipa Šimunića i svih onih koji koriste nogometne stadione za promicanje totalističkih ideja putem nacističkih pozdrava i simbola.

Prepostavljamo da i sami smatrate da su rasistički ispadi nespojivi s europskom i demokratskom Hrvatskom. Pojave rasizma dužni su spriječiti nadležni državni organi i sportske organizacije.

Rasizam je bio i ostao prateća pojava fašistoidnog ponašanja i zato smatramo da smo pozvani da vas upozorimo na potrebu energične akcije na suzbijanju rasizma u Hrvatskoj.

Nadamo se da ne treba ponovno čekati reagiranje UEFA-e u povodu najnovijeg rasističkog ispada, te da će HNS primjereno odgovoriti na neprihvatljivo ponašenje J. Šimunića...“

Dugo Selo

AKTIVNOSTI USMJERITI PREMA MLADIMA

♦Na izbornoj skupštini UABA grada Dugog Sela, općine Brckovljani i Rugvica izabrano je rukovodstvo, na čelu s predsjednikom Marjanom Krivecom

Pozdravnu riječ je u ime ZUABA zagrebačke županije i grada Zagreba uputio potpredsjednik Mladen Matijašec, a skupu se obratio i predsjednik SDP-a Dugo Selo Stjepan Štefinovac.

Aktualna pitanja koja su se provlačila kroz raspravu bili su i grafiti koji su se pojavili unatrag nekoliko dana. Iako su počinitelji registrirani (riječ je o malodobnim osobama) ne zna se tko će i kada ukloniti grafe koji očito nekome ne smetaju, a neprimjereni su u svakom civiliziranom društvu.

I tu trebamo pojačati svoje djelovanje kao UABA, da bi kućni odgoj bio usmjeren na dobrobit cijele sredine u kojoj živimo, jer samo ono što se iz vlastite kuće donese ima trajne vrijednosti u stasanju mlade ličnosti, čovjeka, budućnosti, čulo se u raspravi.

Tema spomenuta na skupštini bila je i

antifašizam danas. Zanimljivo, jer danas, više nego ikada trebamo paziti da se antifašizam ne utrne iz jednog vrlo prepoznatljivog i bujajućeg razloga, a to je jačanje

Naše smjernice moraju biti, uz preuzete zadatke od starije generacije koja polako, ali sigurno nestaje, da mladim ljudima pojasnimo o kakvim se mračnim silama radi, to nažalost nije u školskim udžbenicima, i da ih aktiviramo u naš rad.

Samo popunom naših udruga mladim ljudima, antifašizam neće nestati i moći će se suprotstaviti zlu koje u ovakvim kriznim vremenima klja u tami, zaključeno je na Skupštini.

U novo rukovodstvo UABA grada Dugog Sela, općine Brckovljani i Rugvica izabrani su: za predsjednika **Marjan Krivec**, za potpredsjednicu **Zlata Paruš Vranić**, za tajnika **Branko Milić**, a za članove predsjedništva **Jadranka Robić** i **Janko Filipović**.

M. Matijašec

nedemokratskih i netolerantskih struja ponovno probuđenog fašizma. Te struje ujedinjuju se u cijelom svijetu i moramo dobro i brzo reagirati, jer nas povijest uči kako se to može katastrofalno razviti.

Obilježen jubilej brigade „Jan Žižka“

Dan ranije, na sam dan osnivanja brigade, kod spomenika brigadi na mjestu formiranja u Bučju, delegacije Grada Daruvara, UABA Daruvar i Saveza Čeha te delegacije UABA Pakrac i Češke besede Prekopakra položile su vijence i cvijeće.

Svečanost je započela polaganjem vijenaca kod centralnog spomenika palim borcima u parku Antuna Jankovića, gdje su otkrivene biste dvaju narodnih heroja – **Paje Orozovića Brke i Josipa Ružičke**. Biste su početkom Domovinskog rata brigom savjesnih građana pospremljene u arhiv Daruvarskih toplica, da bi suradnjom Grada Daruvara i UABA Daruvar bile ponovo postavljene, ali na novo mjesto - uz centralni spomenik palim borcima. Bistu **Josipa Ružičke**, komandanta I. čehoslovačke brigade, otkrili su **Slavko Pribil i Vlado Danek**, pripadnici brigade, dok su bisti **Paje Orozovića Brke**, zamjenika komandanta Daruvarskog partizanskog odreda, otkrili **Ranko Stanković i Martin Majcan**, sudionici NOR-a.

Vijence su položile delegacije predsjednika RH, delegacija Grada Daruvara, UABA Daruvar i Saveza Čeha te delegacije ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije, UABA Novska i UABA Požega.

Svečanost je nastavljena u Češkom domu u Daruvaru, gdje je otvorena izložba o ratnom putu brigade, nakon čega je uslijedila središnja svečanost kojoj su nazočili izaslanik predsjednika RH **Zlatko Gareljić**, veleposlanik Češke Republike **Martin Košatka**, saborski zastupnik češke i slovačke nacionalne manjine **Vladimir Bilek**, izaslanstvo Bjelovarsko-bilogorske županije, na čelu sa zamjenikom župana **Nevenom Alićem**, izaslanstvo Grada Daruvara, predstavnici Saveza Čeha i drugih organizacija češke nacionalne manjine, izaslanstvo SABA RH na čelu s **Ivanom Fumićem**, izaslanstvo ZUABA BBŽ na čelu s predsjednikom **Radom Jovićem**, izaslanstvo općina Končanica i Hercegovac, delegacije drugih Udruga antifašističkih boraca i antifašista (Garešnica, Čazma, Bjelovar, Grubišno Polje, Požega, Novska, Pakrac-Lipik), a bili su prisutni i borci I. čehoslovačke brigade - **Otilija Bilić, Vlado Danek, Slavko Pribil i Miroslav Vostrel**.

♦U organizaciji Bjelovarsko-bilogorske županije, Grada Daruvara, ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije, UABA Daruvar i Saveza Čeha u RH, 27. listopada 2013. obilježena je u Daruvaru 70. obljetnica osnutka I. čehoslovačke brigade NOVJ "Jan Žižka"

Izaslanik Predsjednika RH Zlatko Gareljić i saborski zastupnik češke i slovačke nacionalne manjine Vladimir Bilek polažu vijenac

Posebni gosti svečanosti bili su i učenici Ekonomskog i turističke škole Daruvar, njihovi profesori i ravnateljica, koji u okviru nastave građanskog odgoja aktivno surađuju s UABA Daruvar.

Skupu su se u ime domaćina obratili **Zdravko Drašner**, predsjednik UABA Daruvar, gradonačelnik Daruvara **Dalibor Rohlik** koji je pozdravom "Smrt fašizmu i sloboda narodu" podsjetio prisutne na časnu borbu naših građana za slobodu svih nas, predsjednica Saveza Čeha **Libuša Stranjik**, te zamjenik župana BBŽ **Neven Alić**. Svi su istakli značaj brigade i posebno zajedništvo ljudi različitih nacionalnosti u borbi za slobodu, a kao temelj budućnosti naše države kao države jednakovrijednih građana.

U ime gostiju prisutnima se obratio češki veleposlanik **Martin Košatka** koji je čestitao organizatorima na postavljanju bisti, čime se potvrđuje multietnički karakter protufašističke borbe, te istaknuo kako se država Češka ponosi svim svojim boricima. Na skupu su govorili i **Vladimir Bilek, Ivan Fumić** i na kraju izaslanik predsjednika RH

Zlatko Gareljić koji je istaknuo kako smo mi danas ponosni baštinici borbe naših predaka protiv nacističke politike krv i zla, i kako baštinimo antifašističku tradiciju prijašnjih generacija, ali i tradiciju svih slobodara poslije njih, pa tako i onih koji su stali u obranu naše države u Domovinskom ratu. Posebno je istaknuo kako se radi o svim građanima Hrvatske različitih nacionalnosti koji su se zajednički borili za slobodu Hrvatske te kako je naša obveza sjećati se svih slobodara, a zbog dobrobiti budućih generacija.

U prigodnom kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su zbor i plesna skupina Holubička Češke besede Daruvar, plesna skupina Češke besede Prekopakra, zbor Češke besede Veliki i Mali Zdenci, puhačka glazba Češke besede Končanica, Slovački KUD "Franjo Strapač" iz Markovca Našičkog (koji i nosi ime komesara I. čehoslovačke brigade), te recitatori Češke besede Daruvar i Ekonomskog i turističkog škole Daruvar.

Zvjezdana Drašner

Antifašistički mediteranski forum

•U Anconi je 31. kolovoza 2013., u okviru sedmodnevnog Festivala Jadran-Mediteran, održan Antifašistički forum s temom - Mladi, neofašizam, otpor. Forum je osnovan 2005. godine na inicijativu talijanskog partizanskog zapovjednika Emilija Ferettija Ferra, a povezuje antifašističke udruge „Jadranske“ Italije, Slovenije, Hrvatske, Crne Gore, Albanije i Grčke

Sudionici tog skupa razmatrali su aktualnu političku scenu Italije i Europe, s posebnim naglaskom na posljedice krize i na širenje novih i starih političkih strujanja s jasnom neofašističkom i neonacističkom ideologijom koje su u nekim europskim državama našle i političku legitimnost. Raspravljalo se o fenomenu širenja agresivnih ideologija te o ulozi mladih antifašista u izgradnju vrijednosti mira, tolerancije i poštovanja.

Predsjednik Forum-a **Leonardo Animali** iznio je ukratko povijest Forum-a, napomenuo da je Forum volonterska organizacija koja želi pružiti kulturni i politički doprinos s ciljem stvaranja nove budućnosti u kojoj riječ Antifašizam nije samo sjećanje iz prošlosti, nego sve veća vrijednost s teorijskog i praktičnog gledišta koja treba spajati građane i narode.

U ime Jadransko-jonske inicijative, nazočnima se obratio **Fabio Pigliapoco** - bivši visoki dužnosnik ministarstva vanjskih poslova Republike Italije, veleposlanik u Češkoj i Hrvatskoj, s iskustvom rada u veleposlanstvu Republike Italije u SAD i Velikoj Britaniji. Od 2011. na dužnosti je Generalnog sekretara Jadransko-jonskih inicijativa ispred Ureda Europske unije u Bruxellesu. U svom pozdravnom govoru gospodin Pigliapoco osvrnuo se na rad Jadransko-jonske inicijative koja je osnovana 2000. godine te okuplja osam zemalja. Rad je Antifašističkog foruma veoma važan jer proširuje mrežu ljudi ujedinjenih vrijednostima demokracije, europeizma i antifašizma.

U ime Istarske županije nazočne je pozdravio i **Valter Flego** koji je podsjetio da je antifašistički pokret u Istri, jedan od najstarijih pokreta u Europi. Istra je u Drugome svjetskom ratu pretrpjela velike žrtve i dala veliki doprinos u pobjedi nad fašizmom. Danas se u Istri njeguju tradicije antifašizma, živi se u multietničkom i multikulturalnom društvu u kojem se poštaju ljudska prava i demokratska načela te njeguje suživot-convivenza. Istra i Hrvatska nisu u Europskoj uniji samo svojim položajem nego i svojom antifašističkom tradicijom i identitetom.

Veleposlanik Republike Hrvatske u

Italiji **Damir Grubiša** u kratkom je obraćanju nazočnima, dao podršku radu Forum-a, istaknuo temeljne vrijednosti antifašizma. Napomenuo je da, unatoč gospodarskoj i moralnoj krizi, treba raditi na razvoju demokratskog društva i socijalne ravnopravnosti.

Drugi dio rada Forum-a otvorio je predstavnik grada Ancone **Gianluca Busilacchi** koji je održao predavanje o zaštiti antifašističkih spomenika u talijanskoj regiji Marche. Nabrojao je spomenike u regiji i dao pregled aktivnosti koje se provode za zaštitu spomenika.

Nakon Busilacchija, o aktivnostima antifašističkih udruga govorili su predstavnici gradova Ancone, Fana, Senigajije, Pesara i Urbina.

Dr. Raffaele Mantegazza s fakulteta Milano-Bicocca je u izlaganju „Neofašistička i neonacistička kultura i mladalačka svijest“ upozorio na širok spektar neofašističkih i neonacističkih simbola koji se koriste u kulturi, sportu, glazbi.

Središnja ideja „superiornosti rase“, odlika fašizma i nacizma 20. stoljeća, ponovno se danas upotrebljava od strane desnice u našem multikulturalnom društvu. Samo što umjesto ideje „superiornosti“ rase, koristi se ideja „superiornosti“ kulture.

U tom dijelu rasprave sudjelovao je i **Carlo Smuraglia**, predsjednik ANPI-ja - nacionalne udruge antifašista i partizana Italije koji se posebno osvrnuo na progimanje gospodarske i političke krize u Italiji.

Govorio je o velikoj nezaposlenosti koja utječe na nastajanje različitih pokreta koji postaju autoritarni. Veliki razlog nastajanja takvih režima je i nezadovoljstvo javnim institucijama koje su često birokratizirane bez osjećaja za socijalnu ravnopravnost. Treći je razlog jačanja takvih pokreta politički i povjesni revisionizam koji je duboko prisutan u talijanskoj javnosti jer je godinama podgrijavan kovanicom „dobri fašizam“.

Obrazovanje je četvrti razlog bujanja autoritarnih režima jer i povjesničari u Italiji imaju različite teorije i interpretacije o završetku Drugoga svjetskoga rata u Italiji i u susjednim zemljama.

Na Forumu je bio organiziran i okrugli stol na temu Mladi, neofašizam, otpor. Predstavnik mladih antifašista grada Splita **Slobodan Tomić** predstavio je program aktivnosti mladih antifašista u Splitu. Na njegovo izlaganje su se nadovezali **dr. Josip Milat** i **dr. Damir Markovina** iz UABA Splitsko-dalmatinske županije i grada Splita. Dr. Milat je dao povjesni pregled nastanka antifašističkog pokreta na ovim prostorima, s naglaskom na antifašizam Dalmacije, antifašistički pokret i Drugi svjetski rat.

Dr. Markovina je obratio pozornost na neofašistička i neonacistička strujanja kod mladih ljudi u Dalmaciji. O neofašističkim i neonacističkim strujanjima u Istarskoj županiji u posljednja dva desetljeća govorio je **Igor Jovanović** iz UABA grada Pule. Predstavnici SABA Primorsko-goranske županije **Suzana Cvjetković**, **Dinko Tamarut** i **Rastko Švalba** govorili su o navedenim pokretima i njihovom utjecaju na mlade u Primorsko-goranskoj županiji. Prisjetili su se i veoma uspјelog i dobro organiziranog susreta Antifašističkog foruma u Rijeci i Puli u listopadu 2011. Slovenska iskustva o neofašističkim i neonacističkim pokretima među mladima prenijeli su **Lucijan Pelicon**, tajnik Združenja protifašistov, borac za vrednote NOB in veteranov Koper, **dr. Sandi Volk**, predstavnik mladih Zveze boraca Slovenije i **Sergio Cecotti** iz ANPI Trst. **Jakov Jukić** iz UABA grada Zadra govorio je o negaciji antifašističkih tekovina u Zadarskoj županiji. **Voshtina Fatosh**, predstavnik albanskih antifašista dao je pregled antifašističke borbe u Albaniji tijekom Drugoga svjetskog rata te se nadovezao na izlaganje Jakova Jukića i završio svoje izlaganje govoreći o tendencijama današnjeg zanemarivanja antifašističke borbe u Albaniji.

Okrugli stol zaključili su predsjednik i dopredsjednik Forum-a **Leonardo Animali** i **Sergio Bernich** naglašavajući veliki značaj aktivnosti koje provodi Forum povezujući antifašističke udruge Italije, Slovenije, Hrvatske, Crne Gore, Albanije i Grčke.

Suzana Cvjetković

Nakon prijetećeg pisma ravnateljici JUSP Jasenovac Policija u prijetnjama nije utvrdila elemente kaznenog djela!?

•Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uputio je Ministarstvu unutarnjih poslova, ministru Ranku Ostojiću i Policijskoj upravi sisačko-moslavačkoj 6. prosinca 2013. godine dopis u kojem zahtijeva da se poduzmu mjere protiv Josipa Miljka koji je poslao prijeteću e-mail poruku ravnateljici i kustosima JUSP Jasenovac i potpisao se ustaškim pozdravom „Za dom spremni“

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, kao zainteresirana strana, zahtjeva da Policijska uprava sisačko-moslavačka obavijesti ovaj Savez što je poduzela protiv **Josipa Miljka**, koji je ravnateljici Javne ustanove Spomen područja Jasenovac uputio prijeteće pismo, nazavši je četnikinjom, te se još potpisao ustaškim pozdravom „Za dom spremni“. Zar ta osoba nije počinila baš nikakvo kazneno djelo ili je pak dozvoljeno prijetiti i širiti mržnju nekažnjeno?! U očekivanju Vašeg odgovora naglašavamo da je aktivnost Josipa Miljka i ranije poticala na mržnju, te je nužno da se protiv njega poduzmu određene zakonske sankcije“.

Na taj dopis stigao je 9. prosinca 2013.

godine e-mailom odgovor Ravnateljstva policije:

„Poštovani, uvažavajući Vašu težnju za zaštitom ljudskih prava i onemogućavanja širenja mržnje, a nastavno na dopis koji ste uputili dana 06. prosinca 2013. godine Ministarstvu unutarnjih poslova, izvješćujemo Vas kako policija u konkretnim slučajevima postojanja osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, ima obvezu poduzeti potrebne mjere s ciljem otkrivanja počinitelja kaznenog djela, kao i druge zakonom propisane mjere i radnje sukladno policijskim poslovima i ovlastima.“

Nastavno na Vaš zahtjev da se protiv osobe koju ste apostrofirali u dostavljenom

podnesku poduzmu određene zakonom propisane sankcije zbog njegovih aktivnosti “kojima je i ranije isti poticao na mržnju”, izvješćujemo Vas da su policijski službenici policijskih uprava sisačko-moslavačke i zagrebačke, a u koordinaciji s Općinskim državnim odvjetništvom u Kutini, proveli kriminalističko istraživanje nad hrvatskim državljaninom (1960.) koji je dana 1.12.2013. godine u 10,15 sati na e-mail ravnateljice Spomen područja Jasenovac uputio poruku neprimjerenog sadržaja.

Provedenim kriminalističkim istraživanjem nisu utvrđeni elementi kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti“.

Split

•Svečanom akademijom u Muzeju grada Splita 26. listopada obilježena je 69. obljetnica oslobođenja grada u znak sjećanja na dan kada je u grad pobjednički ušao 8. dalmatinski korpus

Svečanost je održana u organizaciji splitske gradske uprave i Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Splita.

- Dan oslobođenja Splita je datum kojega moramo obilježavati. Kontinuitet borbe protiv fašizma jedna je od naših najvećih vrijednosti i nadam se da se nitko više neće morati boriti za egzistenciju i slobodu - kazao je gradonačelnik Splita **Ivo Baldasar** koji nije zaboravio spomenuti poginule u Domovinskom ratu.

Za sve žrtve Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata održana je minuta šutnje.

Predsjednik Udruge antifašista i antifašističkih boraca Splita **Josip Milat** podsjetio je na značaj Dana oslobođenja.

- Obilježavamo Dan oslobođenja Splita zbog budućnosti. Neponovilo se zlo fašizma! Značaj pobjede nad fašizmom je tim veći danas, kada se teško othrvati neofašis-

Dan oslobođenja grada

tičkim snagama koje nas vraćaju u prošlost i zato mladima moramo pokazati strahote fašizma i za što se antifašisti zalažu - kazao je Milat.

Upravo zato je Milat naglasio i važnost izložbe koja je bila otvorena u Muzeju grada Splita. Izložbu slike i dokumenata u kojoj je prikazana likvidacija zatočenika u ciliji smrti logora Stara Gradiška.

Prije evociranja uspomena i podsjetnika za budućnost, izaslanstva Grada i Udruge na čelu s gradonačelnikom i Josipom Milatom položili su vijence na Lovrincu kod Spomen kosturnice boraca NOR-a, kod Središnjeg

križa i na Groblju hrvatskih branitelja kao i na Spomen obilježju NOB-a na Pjaci.

U povodu dana oslobođenja gradonačelnik Baldasar je priredio svečani prijem za antifašističke borce i antifašiste i druge uzvanike. Na prijemu je objavljeno da je predsjednik RH Ivo Josipović dodijelio splitskom prvoborcu **Lovri Reiću** (94) Orden braće Radić. To visoko odlikovanje, kako je najavljen, uručit će mu naknadno **Krešimir Sršen**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije.

D.N.

Svečani prijem u povodu Dana oslobođenje Splita - Krešimir Sršen, Josip Milat i gradonačelnik Ivo Baldasar.

Bulešić je žrtva protunarodne politike dijela Crkve

Poštovani gosp. uredniče! U „Jutarnjem listu“ od 5. listopada 2013. objavili ste članak Vašeg novinara Davora Butkovića pod naslovom „Smrt svećenika 1947. i ustavne promjene“. Temeljem Zakona o javnom informiranju molimo da na istom mjestu objavite naš odgovor:

Iz teksta Vašeg novinara proizlazi duboko nepoznavanje i neshvaćanje okolnosti u kojima se dogodila smrt Miroslava Bulešića.

Ne mislimo negirati ni opravdavati zločin koji se dogodio, ali ipak treba ukažati na neke, uporno prešućivane činjenice, koje bacaju drukčije svjetlo na teze iznesene u spomenutom članku.

Citiramo: „...to se ubojstvo dogodilo više od dvije godine poslije rata, nije se dakle moglo govoriti ni o kakvom zločinu iz afekta izazvanog, danas bi se dijagnosticiralo, neposrednim PTSP-ovskim reakcijama.“

Ovdje se očigledno zanemaruje činjenica da se za ubojstvo Miroslava Bulešića otpužuju ljudi (koji su u filmu o Bulešiću prikazanom na Hrvatskoj televiziji karakterizirani kao „podivljala komunistička rulja“) koji su nekoliko godina prije toga ostali bez svojih obitelji i domova, gdje su na malom prostoru okoline Lanišća fašisti, njemački i talijanski potpuno spalili nekoliko sela (Brgudac 14.04. i 6.06.1944, a 10.08.1944. temeljito je spaljeno šest sela Ćićarije, i to: Vodice, Dane, Trstenik, Rašpor, Račja Vas i Klenovščak), dio mještana je strijeljan na licu mjesta od 241 koji su iz tog područja poginuli, a mnogi su odvedeni u logore iz kojih se većina nije vratila. O tome slikovito govori Zvane Črnja u „Zapisima iz Istre – U krvi rođeno“ (izdanje Matrice Hrvatske 1948.) što prilažemo u fotokopiji.

To, naravno nije opravdanje zločina, nego samo osvrt na Butkovićevu tezu o „nepostojećoj PTSP reakciji.“

Dalje se navodi kako „Bulešić, rođeni Istranin, nije imao ništa s ustaškim pokretom, pa se ovo ubojstvo ne može svrstati u grupu navodnih ili stvarnih osvetničkih zločina, koji su se događali u poratno vrijeme.“

Ovdje treba opet reći, ne opravdavajući „osvetničke zločine“, da su i Is-

trani imali svoje „ustaše“. Istra je preko 20 godina bezobzirno talijanizirana svakojakim terorom, a od 1943.-1945. i masovnim strijeljanjima i paljenjem sela, u kojima su, uz njemačke, sudjelovali i talijanski pa i „domaći“ fašisti. Za cijelo to vrijeme je crkva u Istri bila duboko podijeljena, pa je uz veći dio svećenika – narodnjaka djelovao i manji dio crkve, koji je direktno i indirektno podržavao fašizam.

U publikaciji „Hrvatsko svećenstvo Istre traži priključenje Julisce krajine FNR Jugoslaviji“ (dio fotokopije dostavljamo u prilogu) navodi se djelovanje svećenika – narodnjaka već prije II. svjetskog rata, na očuvanju nacionalne svijesti Istrana. S druge strane svećenici „talijanaši“ su zdušno podržavali fašizam i talijanizaciju hrvatske Istre. Na str. 8 navedene publikacije iznosi se podatak da je internirano 15 hrvatskih i slovenskih svećenika, 11 zatvoreno i maltretirano, 83 protjerano preko granice, a na njihova mjesta dovedeno je iz Italije preko 60 svećenika koji „nisu znali ni riječ jezika svojih župljana“.

U tom periodu su se mijenjala hrvatska imena i u crkvenim knjigama i na grobljima, a iz crkve se istiskivao hrvatski jezik.

U toku rata samo je nastavljeno produbljivanje jaza između „narodnjačkog“ i „talijanaškog“ svećenstva. Dok su biskupi Santin i Radossi i njihovi istomišljenici, svojim „antikomunizmom“ osuđivali partizanski pokret u Istri i tako podržavali fašizam, imamo niz slučajeva svećenika koji su aktivno pristupili antifašističkom pokretu, a neke od njih (Šimu Milanovića i Marka Zelka) su fašisti ubili.

Indikativno je da o svećenicima stradalim od fašističkog terora crkva šuti (a nema ih ni u „Istarskoj enciklopediji“ među 138 svećenika i biskupa). Zato su u enciklopediji obrađeni biskupi Radossi i Santin, a za Santina se navodi da se sukobio „Najprije s marksističkom i socijalističkom ideologijom, a poslije s fašističkim totalitarizmom“. Za Santina se dalje navodi kako se u poratnim dñima „kao Talijan zauzimao da Julisce Venecija ostane u sastavu Italije.“

Tu treba tražiti odgovor na sljedeću Butkovićevu tezu: „Don Bulešić nije skrivaо nikakve križare ili druge potencijalne naoružane državne neprijatelje..“

Točno je, don Bulešić nije skrivaо „državne neprijatelje“, ali je u Lanišće, zajedno sa svećenicima Cekom i Ukmarom, došao (na održavanje krizme) kao izaslanik „državnog neprijatelja“ Santina. Za Ceka postoji saznanje da je u toku rata surađivao sa slovenskim belogardejcima koji su bili suradnici okupatora. Kao vrhunac svega, dan prije krizme, netko je od njih stavio na crkvena vrata obavijest, kojom se „komunističkoj rulji“ zabranjuje kumstvo na krizmi, a njihovo djeci krizma.

Da je obavijest o zabrani krizme bila stvarno postavljena potvrđuju i mons. Božo Milanović („Istra u 20. stoljeću“ str. 234), dio fotokopija prilažemo i Zvane Črnja („U krvi rođeno“ str. 240). Tom obavijesti su osuđeni i kažnjeni zabranom krizme, tradicionalnog običaja tog naroda, ljudi koji su podnijeli najviše žrtava u nedavno okončanom ratu. Kažnjeni su jer su aktivno sudjelovali u antifašističkoj borbi za oslobođenje Istre.

Događaje koji su slijedili treba shvatiti kao posljedicu neposredne i spontane ogorčenosti prisutnih ljudi, a ne kao unaprijed pripremljenog i organiziranog zločina, pogotovo ne kao zločina „komunističkog sustava“.

U članku D. Butkovića se još spominje izjava Ivana Motike, koji je 1947. sudio stvarnom ubojici M. Bulešića, da je pod prijetnjom „metka u potiljak“ morao donijeti presudu, koja se danas proglašava neprimjerenom.

Možda treba uzeti u obzir i tu izjavu, ali je pitanje kako danas, nakon 50 godina ispravljati ono što je napisano u presudi neposredno nakon događaja. Bilo bi dobro i neophodno i to uzeti u obzir, ali se o tome uporno šuti.

Iz svega iznijetog vidljivo je da nije bilo nikakve „mržnje komunističke vlasti“ prema Crkvi, ali da je bilo mržnje dijela Crkve prema antifašističkoj borbi naroda Istre i prema narodnoj vlasti.

Točno je da je Miroslav Bulešić žrtva i to žrtva protunarodne politike dijela Katoličke Crkve u Istri“.

Zajednički skup hrvatskih, slovenskih i talijanskih antifašista

•Uz spomenik kod Kućibrega velikim je komemorativnim narodnim zborom obilježena 69. godišnjica slavne bitke NOB-a u kojoj su se, na granici Slovenije i Hrvatske, 3. i 4. studenog 1944. godine partizani II. brigade 43. istarske divizije, talijanskog bataljuna "Alma Vivoda" iz Muggie i prištabske jedinice Koparske komande suprotstavili znatno nadmoćnijem neprijatelju. U toj je borbi poginulo 85 boraca, a na istom teritoriju u približno dva mjeseca život je izgubilo 120 partizana i antifašista

Narodni zbor kod Kućibrega

Na zboru su se okupili brojni antifašisti iz Hrvatske, Slovenije i Italije, preživjeli sudionici te bitke i NOR-a, članovi njihovih obitelji, predstavnici općina i gradova Bujštine, slovenskog primorja i Muggie, boračkih i društvenih organizacija te mnogi drugi koji su odali počast poginulim borcima i antifašistima kao i žrtvama Domovinskog rata.

Među njima su bili slovenska ministrica **Tina Komel**, saborski zastupnik i rovinjski gradonačelnik **Giovanni Sponza**, zamjenica istarskog župana **Giuseppeppina**

Rajko, potpredsjednica udruge boraca iz Italije **Stanka Hrovatin**, predsjednik Komisije za međunarodne odnose **Štefan Cigoi**, zastupnik Državnega zabora Slovenije **Jerko Čehovin**, gradonačelnik Buja **Edi Andreasić**, podžupan Općine Kopar **Danijel Cep** i gradonačelnik Muggije **Neonio Nesladek**.

- Kućibreg s razlogom privlači širu pažnju, ogledalo je i pozornica ljudske savjesti. Simbol je opstojnosti, zajedništva i antifašističke fratelance naroda ovih prostora, kovane nadljudskom patnjom

u vihoru najveće katastrofe čovječanstva - Drugog svjetskog rata, komemorativni praznik visoke časti, pouka i poruka, kojeg s uzvišenim poštovanjem i dužnim pijetetom prema zajedničkim žrtvama ponosno obilježavamo, kazao je **Tomislav Ravnić** potpredsjednik SABA RH.

Naglasio je, međutim, i da veliki manipulatori povješću čine sve da inkriminiraju slavnu NOB, pokušavajući ponovno ispisati povijest 2. svjetskog rata, s ciljem poljepšavanja svoje zločinačke prošlosti.

K. F.

Gonars

Kastavski antifašisti posjetili Gonars

•Kastavski antifašisti i ove godine tradicionalno posjetili Gonars, kako bi odali počast stradalim internircima u tom logoru tijekom Drugog svjetskog rata

U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Kastav, članovi udruge tradicionalno su posjetili talijanski gradić Gonars kako bi odali počast stradalim internircima u logoru. I ove godine su im se pridružili učenici kastavske Osnovne škole „Milan Brozović“, a u delegaciji su bili i neki od preživjelih interniraca uključujući **Zdenku Kamenar**, **Nevenku Dukić** i **Milovana Sinčića**.

Tijekom Drugog svjetskog rata sa širem području kastavštine u logor je odvedeno više od dvije tisuće ljudi, uključujući 900 žena i 550 djece.

Autobus Kastavaca dočekali su predstavnici antifašista regije Udina te gradonačelnik Gonarsa. Kastavski antifašisti položili su vijence kod spomenika u kompleksu kosturnice, a potom i kod spomen obilježja na mjestu bivšeg logora.

K.T.

Umro narodni heroj Milutin Baltić

♦Narodni heroj, jedan od organizatora ustanka i prvoborac Narodnooslobodilačke borbe, revolucionar, istaknuti i zaslužni rukovodilac, političar i državnik *Milutin Baltić*, umro je 27. rujna 2013. godine u Zagrebu, u 93. godini života. Sahranjen je uz visoke vojne počasti u Grobnici narodnih heroja na zagrebačkom groblju Mirogoj

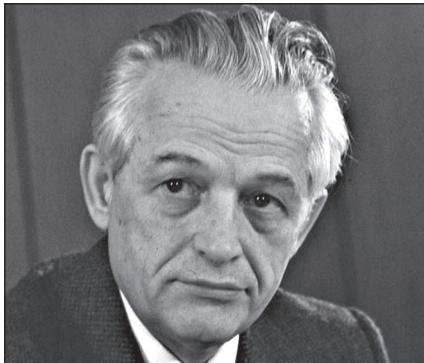
Na posljednjem ispraćaju govorili su predsjednik SABA RH **Ratko Maričić** i član Predsjedništva SABA RH i predsjednik Sekcije Sedme banijske udarne divizije **Mirko Mećava**, ističući njegove ogromne zasluge u Narodnooslobodilačkoj antifašističkoj borbi i u poslijeratnoj izgradnje naše zemlje i njenog demokratskog razvoja.

Baltić je rođen 2. prosinca 1920. godine u Donjem Selištu kod Gline, u siromašnoj seljačkoj obitelji. Po završetku osnovne škole, kao dijete iz ekonomski siromašne Banije, Milutin se 1936. godine uputio u svijet za boljim životom na zanatsko školovanje u Zagreb.

Već kao srednjoškolac uključio se u napredni omladinski i sindikalni pokret. Zbog svog idejnog i klasnog opredjeljenja sa 18 godina primljen je u SKOJ, a dvije godine kasnije 1940. godine postao je član KP Hrvatske. U tim burnim vremenima najezde nacifašističke agresije sudjeluje u brojnim antiratnim demonstracijama i štrajkovima. Odmah u početku svoje uspješne karijere Baltić je u listopadu 1940. Godine, kao 20-godišnjak, sudjelovao u tehničkim pripremama za održavanje povjesne Pete zemaljske konferencije KPJ u Zagrebu, kao njen najmlađi sudionik.

Baltić je u vrijeme antifašističke NOB sudjelovao u šumi Abez kod Vrginmosta na povjesnom savjetovanju osmorice vodećih kadrova KPH s područja Korduna i Banije s **Radom Končarom i Josipom Krašem**, 19. srpnja 1941. godine na kojem je dogovorenno pokretanje općenarodnog oružanog ustanka na tim područjima.

Milutin Baltić je sudjelovao i u organiziranju prvih partizanskih jedinica na Baniji. On radi i na stvaranju prvih organa narodne vlasti i sudjeluje u akcijama prvih banijskih partizana protiv ustaša, žandara i domobrana, dajući primjer hrabrosti i požrtvovanosti. Već na Prvoj konferenciji vojno-političkih predstavnika Korduna i Banije, 19. i 20. rujna 1941., u selu Džodani, u Petrovoj gori, on podnosi izvještaj o razvoju i rezultatima NOP-a na području Petog i

Milutin Baltić

Šestog rajona. Dvadeset trećeg listopada postaje član OK KPH za Karlovac, a u prvoj polovini prosinca izabran je za sekretara OK SKOJ-a za Karlovac. Milutin obilazi cijelo područje Korduna i Banije, usmjerava rad skojevskih organizacija i sudjeluje u borbama partizanskih jedinica.

U siječnju 1942. rukovodi desetodnevnim partijskim kursevima, a početkom veljače, po odluci OK KPH za Karlovac, odlazi s Korduna u Drežnicu. Obilazi nekoliko partijskih organizacija u Gorskem kotaru i pomaže MK KPH za Drežnicu. Ponovo se vraća na Kordun, da bi već u ožujku, na Drugoj okružnoj konferenciji KPH za Karlovac, podnio izvještaj o radu skojevske organizacije u karlovačkom okrugu. Do prelaska na rad u Pokrajinski komitet SKOJ-a za Hrvatsku, Baltić rukovodi i skojevskom organizacijom na Baniji. U listopadu 1942. odlazi po zadatu u okupirani Zagreb, gdje je rukovodilac Povjerenstva Pokrajinskog komiteta SKOJ-a za Hrvatsku. Tu uspješno radi u vrlo teškim ilegalnim uvjetima sa skojevskom organizacijom Zagreba i sjeverne Hrvatske.

Godine 1943. Milutin je i član Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku i Zagreb. Na dužnosti sekretara Pokrajinskog komiteta SKOJ-a za Hrvatsku neumorno radi na jačanju i širenju skojevskih organizacija do kraja rata.

Poslije rata Baltić je sekretar Gradskog komiteta Narodne omladine Beo-

grada, član CK Narodne omladine Jugoslavije, ministar za rad vlade Narodne Republike Hrvatske, organizacioni sekretar Gradskog komiteta SK Zagreb, član Izvršnog vijeća Sabora, državni sekretar za robni promet Hrvatske, predsjednik Odbora za privredu i potpredsjednik Vijeća Saveza sindikata Hrvatske, član CK KPH i CK SKJ, član Predsjedništva vijeća Saveza sindikata Jugoslavije i predsjednik komisije za društveno-ekonomske odnose, razvoj privrednog sistema i dugoročnu ekonomsku politiku Predsjedništva CK SKJ i na kraju član i predsjednik Predsjedništva SR Hrvatske.

U svim dramatičnim i prijelomnim povijesnim situacijama bio je i ostao na linije politike Josipa Broza Tita – 1941., 1943., 1948., 1952., 1966., i 1971. godine, istaknuo je, oprštajući se od Baltića, Mirko Mećava. Baltić je bio među prvima, podsjetio je Mećava, koji je krajem 80-ih godina na Zboru radnika u Metalurškom kombinatu Željezare Sisak upozorio hrvatsku i jugoslavensku javnost na zloslutnu pogubnost nacionalističkih takozvanih mitinga istine u tadašnjoj SR Srbiji, kao i na pojave nacionalističke isključivosti i agresivnosti te na proustaške i pročetničke nasrtaje na dotadašnji dugogodišnji međunacionalni mir i slogu u SR Hrvatskoj i SFRJ.

Oprštajući se od Milutina Baltića ispred Grobnice narodnih heroja na Mirogoju, predsjednik SABA RH Ratko Maričić naglasio je da je Baltić bio istaknuti i dosljedni antifašistički borac koji je branio pozitivne tekovine NOB-a, upozoravajući na opasnosti od oživljavanja neofašizma i pokušaja revizije povijesti od strane protagonista poraženih snaga.

U tom pogledu, kao član SABA RH, bio nam je od velike pomoći, pa i onda kada mu je narušeno zdravlje to otežavalо.

„Zahvaljujemo ti na grandioznom životnom djelu u borbi protiv nacifašizma, u ratu i obrani vrijednosti naše slavne Narodnooslobodilačke borbe“, rekao je na kraju Maričić.

S.T.

U krilu Europe zahvaljujući antifašizmu

•To je, među inim, istaknula Vesna Nad, zamjenica ministra branitelja na svečanosti u povodu obilježavanja 70. obljetnice 8. dalmatinskog korpusa i 69. godišnjice oslobođenja Dalmacije

Krajem kolovoza i početkom rujna 1943. godine Narodnooslobodilačka vojska Hrvatske u Dalmaciji bila je organizacijski i u drugim domenama pripremljena da, prema vlastitim mogućnostima, pristupi razoružavanju talijanske vojske - akcija koja je započela čim je 8. rujna objavljena kapitulacija Italije. Zajedno s narodom Dalmacije brojni talijanski garnizoni su dosta brzo savladani i počeli padatijedan za drugim. U međuvremenu, osnivaju se nove brigade i divizije, tako da je za svega 20 dana osnovano deset novih brigada i četiri divizije NOVH.

Ponos Dalmacije

Sedmog listopada 1943. godine formira se 8. dalmatinski korpus. Zapovjednik mu je Pavle Ilić, komesar Ivica Kukoč, a načelnik Maks Baće. Korpus je objedinio sve četiri dalmatinske divizije – 9., 19., 20. i 26., komande partizanskih odreda, a od početka prosinca 1944. godine i područje Dubrovnika koje je do tada bilo pod crnogorskim 2. udarnim korpusom. Djelovalo je i na bosanskom prostoru oko Livna i Duvna, onda je izveo više samostalnih korpusnih operacija kao što su – Splitska, Šibenska, Kninska i Mostarska. Početkom ožujka 1945. godine činio je osnovu za formiranje 4. jugoslavenske armije. Jedinice 8. dalmatinskog korpusa ispunile su povijesnu zadaću da, zajedno s 1. hrvatskim korpusom i istarskim brigadama, temošnjim narodom i 43. istarskom divizijom vrate Istru, Rijeku i Zadar matici Hrvatskoj.

Kontraadmiral Ante Urlić, izaslanik predsjednika RH dr. Ive Josipovića i Vesna Nad, zamjenica ministra branitelja na svečanosti u prepunoj dvorani zadarskog hotela Kolovare

U povodu 70. obljetnice osnutka 8. dalmatinskog korpusa i 69. godišnjice oslobođenja Dalmacije u zadarskom hotelu Kolovare upriličena je prigodna svečanost, pod pokroviteljstvom dr. Ive Josipovića, predsjednika RH i Grada Zadra. Izaslanik Predsjednika Ante Urlić, kontraadmiral i zamjenik načelnika Glavnog stožera OS RH, obraćajući se skupu, među inim je istaknuo kako se povijest ponavlja, povukavši paralelu između bitke za Knin partizana, i u Domovinskom ratu hrvatskih branitelja. „Osmi korpus je imao najteže borbe u oslobođenju Knina, a Hrvatska vojska sa 4. gardijskom brigadom imala je potporu svih hrvatskih brigada, i tu smo izborili pobjedu, kao što ste vi partizanski borci izvojevali pobjedu 1943. i 1944. godine“, kazao je Urlić.

Moramo biti ponosni i sjetiti se svih onih partizana i partizanki koji su dali svoj život za domovinu, rekla je Vesna Nad, zamjenica ministra branitelja, dodajući da „nije bilo antifašističke brobe, ne bi bilo ni Domovinskog rata“. Zbog antifašizma mi smo danas u krilu Europe i uz bok pobjednika. Ne smijemo dozvoliti nekim „novim klincima“ da dižu ruke na ustaški pozdrav, kazala je. Nađ je obećala kako će ova Vlada sukladno financijskim mogućnostima obnoviti partizanske spomenike koji su uništeni i zapušteni.

Trnovit borbeni put

Skup su pozdravili Dražen Grgurović, zamjenik predsjednika zadarskog Gradskog vijeća i Ratko Maričić, predsjednik SABA RH. O značaju osnutka i borbenom djelovanju 8. dalmatinskog korpusa, te oslobođenju Dalmacije, govorio je Jakov Jukić, predsjednik ZUABA Zadarske županije.

Ukupno je 31. prosinca 1943. godine 8. dalmatinski korpus imao 15.455 boraca. Od formiranja do konca 1943. godine izveo je 56 ofenzivnih i 47 defanzivnih borbi, ali uz gubitak 1.390 boraca, od čega je poginulo 426, ostalo su ranjeni ili nestali. Korpus je imao dosta problema, jer je 85% boraca bilo novih, koji

nisu prije kapitulacije Italije učestvovali u borbi. Onda je nastupila oštra zima koja je prouzročila smrzavanje vojnika. U jedinicama nije bilo dovoljno kadrova. Dolazili su kadrovi iz divizija izvan Dalmacije. Uspostavljena je suradnja sa zapadnim saveznicima koji su zauzeli južnu Italiju. Veza se održala na crti Vis-Bari. Počela je pristizati morskim putem saveznička vojna pomoć. Vrhovni komandant J.B. Tito odbrio je saveznicima iskrcavanje trupa na Vis, te ispomoći ratnih brodova Mornarici NOVJ. Najvažnije je bilo to, što su saveznici primili na liječenje ranjene i bolesne pripadnike NOV i veliki zbjeg naroda, s oko 30.000 ljudi, koji su pobegli s kopna i otoka pred zločinima njemačkih i drugih neprijateljskih vojnika. Saveznici su ih dijelom smjestili u južnu Italiju, a najviše u sjevernu Afriku, na Sinaju, u El Shatt. To je bila velika olakšica i za 8. korpus.

-Velika je zasluga 8. dalmatinskog korpusa što su se, od Italije oteti krajevi – Lastovo, Palagruža, Zadar – vratili matici Hrvatskoj, istaknuo je Jukić i dodao da su dalmatinske brigade i divizije 8. korpusa bile glavni nositelj borbe 4. JA kada je 1945. godine oslobođena Lika, Hrvatsko primorje, Istra i Slovensko primorje, a 26. dalmatinska divizija izbila na Soču.

Povratak matici domovini

Prije 69 godina oslobođena je cijela Dalmacija od fašističkog okupatora i njegovih domaćih slugu – ustaša i četnika, izdajica vlastitog naroda, čime su Titovi partizani vratili Dalmaciju domovini Hrvatskoj, koju je izdajnik Ante Pavelić prodao fašističkoj Italiji. Tako je tada partizanska Dalmacija sprala ljagu s lica hrvatskog naroda, dokazujući da je Narodnooslobodilačka vojska Hrvatske, tada u okviru ondašnje zajedničke države bila čvrsto uporište i stamneni saveznik pobjedičke antihitlerovske koalicije. Nije Dalmacija davala svoje sinove i kćeri samo u partizanske jedinice koje su se borile na dalmatinskom području. Mnogi su ratovali ne samo širom Hrvatske, već i na prostorima tadašnje zajedničke države Jugoslavije. I mnogi su ostavili svoje živote na područjima povijesnih bitaka – Neretve, Sutjeske..., kazao je Jukić.

R. I.

• Delegacije Grada Makarske, SABA Makarskog primorja, SDP-a, HNS-a i HSU-a 21. listopada su, povodom dana oslobođenja Makarske i svih mesta bivše općine, položili vijence s cvijećem na Spomeniku revolucije na Glavici

Na današnji dan, prije 69 godina Makarska i Makarsko primorje oslobođeni su od fašizma i fašističkog terora. Imena 551 žrtve fašističkog terora koja su ispisana na ovom spomeniku svjedoče o tome koliko je ovaj kraj pretrpio u II. svjetskom ratu. Zahvaljujući tim žrtvama i braniteljima u Domovinskom ratu mi danas živimo u slobodnoj i europskoj Hrvatskoj. Neka nam njihova žrtva bude putokaz za budućnost, naglasio je makarski gradonačelnik **Tonći Bilić**.

- Datum 21. listopada svjetli je dan u povijesti našeg grada i općina Makarskog primorja jer je na taj dan 1944. godine oslobođeno cijelo Makarsko primorje. Oslobođenju Dalmacije prethodile su teške borbe, a zahvaljujući našim hrabrim

Dan oslobođenja grada

Svečanost u povodu Dana oslobođenja Makarske

partizanima Makarska i primorje dočekali su oslobođenje u trenucima kada je veći dio Europe još uvijek bio okupiran. U tim borbama izginula je naša mladost, čak njih 551 s Makarskog primorja, braneći svoju domovinu, kao i branitelji u Domovinskom ratu. Nadam se da ćemo se sljedeće godine

okupiti na istom mjestu i dostojno obilježiti 70. obljetnicu oslobođenja Makarske i njezina primorja, izjavio je predsjednik SABA Makarskog primorja **Tonći Pivac**.

Svečanom ozračju na Spomeniku Revolucije pridonio je Zbor umirovljenica Marineta.

M.P.

Opatija

Kao i svake godine UABA Grada Opatije i Liburnije za svoje članove je organizirala jednodnevni obilazak Primorsko-goranske županije: ove godine - Gorski kotar. Voda puta bila je tajnica Udruge **Suzana Cvjetković**.

Program je započeo posjetom Delnicama: spomen park Aleja velikana u kojoj se nalaze biste sedam narodnih heroja i ciljano druženje s antifašistima Gorskog kotara.

Poslije Delnica smo posjetili Memorijalni muzej Ivana Goran Kovačića u Lukovdolu, gdje smo se upoznali s Goranovim književnim stvaralaštvo, antifašističkim djelovanjem i sudjelovanjem u NOB. Muzejski stalni postav i posebno emotivna priča kustosice **Zdenke Fabac** dočarao je i oživio u dušama svih nas životni put tragičnog pjesnika i rodoljuba.

Nakon toga posjetili smo kanjon Kačačnik. Tamo nas je svojim jesenjim bojama dočekao predivan žubor istoimenog potoka koji se svom silinom ulijeva u rijeku Dobru. Bilo nas je 53, svi članovi Udruge. Lijepo smo se družili i bili zadovoljni svim onim što smo vidjeli.

Na povratku smo se vozili starom cestom Luizijanom i čuli smo predivnu priču

Posjet Gorskom Kotaru

Članovi UABA Opatija u posjetu Gorskem Kotaru

o gradnji te ceste, te se prisjetili i TV serije Kapelski kresovi kojom je ovjekovječen Andrija Grgurić zvan Dimnjačar - jedan od šest španjolskih boraca koji su iz Gorskog kotara otišli 1936.g. u Španjolsku, boriti se za prava ljudi i ideje antifašizma, a po povratku se uključili u NOB.

Ovo je dio programa što će ga naša udruga sljedeće godine nastaviti s učenicima srednjih škola Opatije sa željom za što boljim upoznavanjem zavičajnog kraja i povijesti Drugog svjetskog rata na ovim područjima.

Oleg Mandić

•Nekoliko tisuća antifašista iz svih krajeva bivše Jugoslavije obilježilo je u Jajcu 30. studenog 2013. godine jubilarnu 70. godišnjicu Drugog zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ), u znak sjećanja na 29. i 30. studenog 1943. Godine, kada su u gradu na Plivi 142 vijećnika donijela povijesne odluke kojima su postavljeni temelji buduće jugoslavenske federacije, kao zajednice ravnopravnih republika

Centralna manifestacija "Dani AVNOJ-a 2013." počela je 28. studenog kada je na Plivskom jezeru u motelu „Plaža“ održan dvodnevni znanstveni skup na temu: Drugo zasjedanje AVNOJ-a i državnost zemalja nasljednica SFRJ 1943.-2013. U sklopu znanstvenog skupa prezentirano je 12 referata, između ostalih i predavanje akademika **Slave Kukića** "Poruke Drugog zasjedanja AVNOJ-a i politička izdaja avnojevskih ideja".

U galeriji Muzeja II. zasjedanja AVNOJ-a 29. studenog otvorena je i izložba crteža jednog od najistaknutijih partizanskih umjetnika **Božidara Jakca** koji je 1943. godine u slovenskoj delegaciji sudjelovao na 2. zasjedanju AVNOJ-a u Jajcu. Predstavljena je i knjiga akademika **Radovana Radonjića**, „Međe i razmeda“ posvećena 70 godišnjici AVNOJ-a.

U subotu, 30. studenog za goste i posjetitelje, ispred Muzeja II. zasjedanja AVNOJ-a izведен je prigodan muzički program, limene glazbe, kulturno-umjetničkih društava iz Jajca i rock bendova. Isti dan je položen vijenac na Spomen-fontanu, a održana je i Svečana akademija povodom 70 godina II. zasjedanja AVNOJ-a te cijelovečernji koncert zborova.

Skupu su prisustvovalle delegacije saveza, antifašista i boraca Narodnooslobodilačkog rata (NOR) država bivše Jugoslavije. Delegaciju SABA RH predvodio je potpredsjednik **Jovan Vejnović**.

U ime domaćina i organizatora obilježavanja 70. godišnjice AVNOJ-a, predsjednik Saveza SABNOR-a u BiH **Josip Baotić** istaknuo je da su antifašisti BiH zabrinuti za trenutnu situaciju i zato koriste svaku priliku da obilježe značajne datume iz prošlosti i podsjetite vladajuće strukture na nužno vraćanje tim vrijednostima, ali i da im stave do znanja da će se za njih boriti sve dok budu živi i u toj borbi tražiti saveznike u svim ljudima dobre volje.

Sedamdeseta godišnjica AVNOJ-a

Na obilježavanje 70. godišnjice AVNOJ-a u Jajce stigli su gosti iz svih država koje su bile republike u sastavu bivše Jugoslavije.

Podsjetnik na taj povijesni događaj iz 1943. godine i danas je Muzej AVNOJ-a, koji je tijekom prošlog rata u BiH bio potpuno devastiran, a kasnije ipak obnovljen u nešto skromnijem izdanju.

Uz zgradu muzeja i danas je parna lokomotiva vlaka kojim je dio delegata, koliko ih je sudjelovalo na zasjedanju AVNOJ-a, doputovao u Jajce. Većina ih je ipak stigla pješice, uz stroge mjere sigurnosti, s obzirom da je zasjedanje održavano u enklavi koja je bila slobodna, no istodobno okružena jakim neprijateljskim snagama.

Manifestaciju Dani AVNOJ-a organizirao je "Muzej Drugog zasjedanja AVNOJ-a" uz podršku Općine Jajce, rekla je ravnateljica **Muzeja Emsada Leko**, ističući da je cilj manifestacije očuvanje antifašističke tradicije na prostoru BiH i regije, ali i prepoznavanje Jajca kao turističke destinacije.

U okviru manifestacije položeno je i cvijeće na Spomen fontanu u Jajcu posvećenu AVNOJ-u.

U izjavi predsjednika Odbora za obilježavanje 70. godina AVNOJ-a **Nijaza Skenderagića**, koju prenosi sarajevsko „Oslobodenje“, se ističe:

- Ono što posebno raduje jest da su ovog puta zaista stigli antifašisti s prostora bivše nam domovine, čiji su temelji, upravo ovdje u Jajcu, prije 70 godina udareni i u kojoj smo sretno i radosno živjeli skoro 50 godina, dok neki nisu odlučili da miniraju temelje te države koja je desetljećima bila priznata i cijenjena u Evropi i svijetu, kao i njen predsjednik Josip Broz Tito.

Komentirajući ponovno buđenje nacionalizma i fašizma u svim bivšim republikama, Skenderagić je kazao kako, nažalost, neonacizam živi ukorijenjen u sve sfere društva, ali da je antifašizam, ipak, jači od svega.

- Antifašizam je itekako živ i svi se trebamo udružiti u borbi protiv neofašizma, jer ovaj novi, urbani fašizam je jako opasan. Bez pomoći i podrške institucija vlasti sigurno da će biti teško stati na kraj neofašizmu, ali, nažalost, kao što je to slučaj i u BiH, vlasti neće ni da donesu zakon o zabrani djelovanja fašističkih organizacija. Imamo na političkoj sceni, nažalost, neke koji otvoreno zagovaraju neofašizam i ta je borba teška. Međutim, raduje me da se sve više mladih ljudi priključuje i prepoznaće potrebu suprotstavljanja neofašizmu na ovim prostorima, istakao je Skenderagić.

Mladim naraštajima, posebno onima koji nisu osjetili duh odrastanja u Jugoslaviji, simbolu antifašizma, te koji su navikli da ljude dijele na Bošnjake, Hrvate i Srbe, Skenderagić je poručio:

"Ne postoje loši i dobri narodi, loše i dobre religije, postoje samo loši i dobri ljudi. Budimo dobri ljudi".

Na svečanosti u Jajcu delegacija SUBNOR-a Slovenije uručila je medalju Enesu Milaku, povjesničaru i bivšem direktoru Muzeja AVNOJ-a u Jajcu, za doprinos u obnovi te institucije kulture. Muzej Drugog zasjedanja AVNOJ-a osnovan je prije 60 godina s namjerom da čuva kolektivno sjećanje na doprinos pobedi nad fašizmom.

K.T.

Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma

Kristalna noć je bila početak holokausta

•Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma obilježava se kod nas i u svijetu 9. studenog. Generalna skupština UN-a, na zasjedanju od 1. studenog 2005. godine je donijela rezoluciju o obilježavanju Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta koja apelira na sve članice UN-a da poštuju sjećanje na žrtve holokausta i ohrabruje razvoj obrazovnih programa o povijesti holokausta, kako bi se iskazala odlučnost u borbi protiv svih oblika antisemitizma, rasizma i ksenofobije u budućnosti

O bilježavanjem 9. studenog države, institucije, civilno društvo i građani imaju mogućnost da se podsjetite na strašne zločine fašizma, na Holokaust, ali i da razmišljaju o njima te poduzmu aktivnosti i akcije koje su usmjerenе na zauzimanje kritičkog stava prema politikama koje šire mržnju, netrpeljivost, nasilje i strah.

I širom Njemačke obilježena 75. godišnjica Kristalne noći ili Noći slomljenih stakala, kada je 1938. godine počeo holokaust nizom napada na Židove u Njemačkoj i Austriji. Te noći, na stotine sinagoga je spaljeno, kao i brojne kuće i prodavaonice čiji su vlasnici bili Židovi, dok je oko 1.000 ljudi ubijeno, a oko 30.000 otjerano u koncentracione logore. Ovi napadi smatraju se početkom nasilja koje je podržala država, a koje je kulminiralo ubojstvom oko šest milijuna europskih Židova do kraja 1945. godine. Da bi podsjetili na ove užase, Nijemci su u cijeloj zemlji palili svijeće i slušali one koji su preživjeli Holokaust te posjetili židovska groblja, kako bi odali počast svim žrtvama.

Njemačka kancelarka **Angela Merkel** je održala govor u kojem je Kristalnu noć nazvala događajem "kojim su Židovi poniženi na nevjerojatan način te najnižom točkom u njemačkoj povijesti".

"Nažalost, kasnije se njemačka povijest razvila na još dramatičniji način, što je kulminiralo Šoom - ili holokausatom", rekla je kancelarka te je pozvala sve Nijemce da nikada ne zaborave prošlost.

U Berlinu su stanovnici u organiziranim grupama obilazili dijelove grada u kojima su prije 75 godina stradali Židovi,

I pored mnogih pozitivnih aktivnosti, neki od učesnika su iskoristili priliku da podsjetite kako je antisemitizam ponovo živ u Europi.

Prošle sedmice je objavljeno istraživanje obavljeno među evropskim Židovima, prema kojem više od jedne trećine ispitanika vjeruje da antisemitizam raste u zemljama u kojima žive, dok skoro jedna trećina razmatra mogućnost iseljenja, jer se ne osjećaju sigurnima.

I **papa Franjo** je povodom obilježavanja 75. godišnjice Kristalne noći, napada na Židove i njihovu imovinu u Njemačkoj, u izjavi solidarnosti židovski narod nazvao 'velikom braćom' katolika.

Po njegovim riječima, uništavanje židovskih kuća, obrta i sinagoga uz blagoslov države u noći 9. studenoga 1938., tijekom koje je ubijeno više desetaka židova, obilježilo je početak holokausta i ne smije biti zaboravljen.

"Potvrđujemo našu bliskost i solidarnost sa židovskim narodom, našom velikom braćom, i molimo se Bogu da nam sjećanje na prošlost i grijehu prošlosti pomogne da budemo uvijek budni prema svakom obliku mržnje i nesnošljivosti", kazao je Papa tisućama vjernika, okupljenim na Trgu sv. Petra.

Papa Franjo je suautor knjige o međuvjerskom dijalogu s argentinskim rabinom **Abrahamom Skorkom** u vrijeme dok je obnašao dužnost nadbiskupa Buenos Airesa.

K.T.

Angela Merkel: Kristalna noć je najniža točka u njemačkoj povijesti

Papa Franjo: Holokaust ne smije biti zaboravljen

grupama su građani odlazili i čistiti oko 5.000 "Stolperstein", kamene blokove s metalnim pločicama na kojima su ispisana imena žrtava holokausta.

Tito - borac za slobodu i ravnopravnost

♦ Skupština Saveza društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske na kojoj su sudjelovali predsjednici i po 2 delegata iz 24 društva, održana je 6. studenog 2013. godine u Zagrebu

Clanovi Skupštine prihvatali su Izvještaj o radu Izvršnog odbora i Predsjedništva u kojem je,

uz ostalo, rečeno da su tijekom 2012. godine društva Tito diljem Hrvatske obilježavala 120 godina od rođenja Josipa Broza Tita, 1892.-2012. Isticali su sva njegova djela kojima je jedino moguće najpotpunije i najobjektivnije govoriti i naglašavali tko je Tito i zašto ga treba pamtitи:

- organizator ustanka, vojskovođa i pobjednik antifašističke NOB;

- u sukobu sa Staljinom i njegovom imperijalističkom politikom, kao borac za slobodu i ravnopravnosti naroda i država;

- državnik, organizator i dosljedan borac za radnička prava u stvaranju i raspodjeli dohotka, u izgradnji samoupravnog socijalizma i neposrednoj ekonomskoj i političkoj demokraciji;

- osnivač Pokreta nesvrstanih u borbi za mir, miroljubivu koegzistenciju između naroda i država, ekonomsku ravnopravnost i jednakost u pitanjima čovječanstva;

- sahrana s tolikim brojem prisutnih državnika govori o odavanju počasti Titu za njegov doprinos svijetu.

Danom mladosti – radosti, 2013. godine, podsjetili smo na 70 godina od II. zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije. Tada je Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije, prihvatio Odluke Slovenskog narodnooslobodilačkog odbora o priključenju Slovenskog Primorja i svih anektiranih dijelova slobodnoj Sloveniji u federalnoj Jugoslaviji i Odluke Okružnog narodnooslobodilačkog odbora Istre i ZAVNOH-a o priključenju Istre, Rijeke, Zadra i anektiranih dijelova Hrvatske i jadranskih otoka slobodnoj Hrvatskoj u federativnoj Jugoslaviji.

Svake godine organizira se i manifestacija „Titovi dani u Fažani“ koja već postala tradicionalna.

Organizirane su izložbe slika vezanih za događaje iz NOB, u lokalnim zajednicama, ili o posjetu Tita tom kraju i slično. Održana su mnoga predavanja za članove i građane, organizirane su javne tribine ili okrugli stolovi posvećeni aktualnoj temi.

Dostojanstveno su obilježena događanja (obljetnice, komemoracije, polaganje cvijeća na poznatim stratištima, kolektivne posjete određenim značajnjim

povijesnim mjestima) vezana za NOB na području djelovanja pojedinih društava Tito. Sve te aktivnosti su organizirane u suradnji s udruženjem Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske (SABA RH). Tako su 2013. godine bili zajednički prisutni na obilježavanju 70 godina od Bitke na Neretvi, u Jablanici, bitke za ranjenike i 70 godina od legendarne bitke na Sutjesci, u Tjentištu.

Društva Tito, još uvijek nedovoljno surađuju s listom „Glas antifašista“. Potrebno je svaku akciju društava Tito, kratkom informacijom opisati (ako je moguće i podkrijepiti fotografijom) i poslati neposredno listu ili preko Izvršnog odbora. Na taj način je najsigurnije javno dokumentirati i prikazati našu djelatnost, međusobno informiranje društava i članstva.

Filofašizam je prisutan na razne načine

U uvodnom izlaganju na Skupštini naglašeno je da se Europa i Hrvatska nalaze u nelagodnim društveno-političkim i ekonomskim stanjima. Takva stanja su veoma pogodna za nastajanje i razvijanje raznih političkih, nacionalističkih, šovinističkih, rasnih, vjerskih i drugih netrpeljivosti. Usporedimo li društveno-političke prilike u vrijeme kada su nastali fašizam i nacizam i današnje vrijeme, vidjet ćemo da su uvjeti nastanka fašizma i nacizma tada i filonacifašizma danas, veoma slični. U skorije vrijeme pale su i socijaldemokratske vlade u Europi. Nažalost, u neke su parlamente ušle i neonacističke partije.

Na osnovi nacionalističkih i antikomunističkih stavova i u pokušaju rehabilitacije određenog dijela katoličkoga klera nastali su blajburški mit o „žrtvovanju hrvatskog naroda“, zatim „mit o žrtvovanju kardinala Alojzija Stepinca“, a poslije i „mit o Hrvatskom proljeću“. Naša ružna epizoda - Goli otok - iskoristena je za potkrepljivanje tvrdnje kako je „komunistički sistem“ bio utemeljen na represiji i da se održavao represijom.

Dakle, filofašizam je prisutan na razne načine. Unatoč činjenici da je u

snimila: N. Salopek

Skupština Saveza društava „Josip Broz Tito“ u Zagrebu

Hrvatskoj sabor donio Deklaraciju o antifašizmu, sve je ostalo na verbalnoj podršci antifašizmu.

Najnovija događanja u Vukovaru izraz su povampirenog hrvatskog nacionalizma koji se pretvara u šovinizam širih razmjera u Hrvatskoj koji je došao do izražaja povodom postavljanja čiriličnih natpisa. Ta izlika je lažna, što najbolje svjedoči skidanje čiriličnih natpisa u Vojniću, Udbini i drugim mjestima. Stvara se politička situacija slična onoj 1941. i 1991. godini. Razlika je samo u tome što još nije došlo do obračuna sa Srbima oružjem. Nema sumnje da se pripremalo kako će izgledati državni udar.

Isto tako, rasplamsavanje tradicionalizma u ruhu Katoličke crkve koja priznaje samo bračnu zajednicu muškarca i žene, što je suštinski netolerancija prema manjinskim dijelovima ljudi. To su tipične regule nacifašizma - očistiti Hrvatsku od nepoželjnih manjina i ozakoniti necivilizacijske norme ponašanja i katolički svjetonazor.

U oba primjera nastoje se mijenjati postulati Ustava Republike Hrvatske, suvremene civilizacijske tekovine.

Da bi se primjereno shvatili uzroci i razmjeri suvremene fašistoidnosti, valja ih analitički precizno dijagnosticirati u usporedbi s klasičnim likovima talijanskog fašizma i njemačkoga nacionalsocijalizma. Jesmo li sigurni da je riječ o nepovratnim političkim epizodama? Kriza suvremenog svijeta i globalnoga neoliberalnog poretku sve više širi prostor za ideološko i političko djelovanje raznovrsnih fundamentalizama koji nude lažnu izvjesnost i nadu. Zasad ipak marginalne pojave fašistoidnosti ne smiju se

uzimati olako ni u teorijsko-spoznajnom ni u političkom smislu.

Programske smjernice

Skupština je usvojila Programske smjernice za period od 2013. do 2015. godine. Temeljem ciljeva i zadataka Saveza društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske (Statut, članak 7.) i činjenice da se u tim godinama navršavaju godišnjice značajnih povijesnih događanja, osnova su za ukupnu programsku aktivnost Saveza društava Tito Hrvatske (SDTH) uključujući predavanja, tribine, okrugle stolove i znanstvene skupove.

Prije 70 godina, 9. svibnja 1944., na III. zasjedanju Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH) u Topuskom donesena je Odluka o ZAVNOH-u kao vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom tijelu i najvišem organu državne vlasti demokratske Hrvatske.

ZAVNOH, kao jedini pravi državni sabor Hrvatske, vrhovni je organ državne vlasti, vrhovno zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo Hrvatske i predstavnik suvereniteta naroda i države Hrvatske kao ravnopravne federalne jedinice demokratske federativne Jugoslavije.

ZAVNOH i narodna vlada Hrvatske jesu vrhovni organi državne vlasti u federalnoj državi Hrvatskoj (FDH). Prva vlada je formirana 15. travnja 1945. godine u Splitu.

Današnji Hrvatski sabor je sljedbenik ZAVNOH-a, Vlada RH je sljedbenica Narodne vlade Hrvatske države.

Formalno pravno, de jure i de facto, prvi predsjednik države Hrvatske je Vladimir Nazor, dok dr. Franjo Tuđman može biti prvi predsjednik samostalne države Hrvatske.

Manifestacijama Dana Mladosti-radosti u Kumrovcu, u subotu 24. svibnja 2014., obilježit ćemo odluke donesene na III. zasjedanju ZAVNOH-a u Topuskom.

U 2015. godini obilježit ćemo 70 godina od 9. svibnja 1945. kada su Antihitlerovska koalicija i Narodnooslobodilačka borba izvojevale pobjedu nad nacifašizmom i domaćim izdajnicima, ustašama i četnicima. Oružani otpor okupatorima i domaćim izdajicama vodila je i dovela do konačne pobjede legendarna Komunistička partija Jugoslavije, pod vodstvom Josipa Broza Tita. Stoga svako naše društvo Tito neophodno treba dostojanstveno obilježiti događaje iz NOB na području svog djelovanja te sudjelovati u manifestacijama iz programa udruga Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH (SABA).

Središnjom proslavom Dana Mladosti-radosti u Kumrovcu, u subotu 23. svibnja 2015., obilježiti ćemo Dan pobjede nad nacifašizmom i kvislizima.

Svako društvo Tito treba dostojanstveno obilježiti događaje iz NOB-a, kako u odnosu na borbena djelovanja, tako i u odnosu na aktivnosti narodne vlasti (NOO) na području svog djelovanja, te sudjelovati u manifestacijama iz programa udruga SABA.

Svako društvo Tito napravit će plan ostvarenja ovih Programskih smjernica za pojedinu godinu.

Tomislav Badovinac

Zagreb

Branko Lustig: Želim napraviti film o Jasenovcu

Branko Lustig, dvostruki »oskarovac«, počasni predsjednik Židovskog filmskog festivala te počasni doktor Sveučilišta u Zagrebu, održao je na Fakultetu političkih znanosti ukupno četiri predavanja studentima, otvorena za široj javnosti, o Drugom svjetskom ratu, holokaustu, zatim o svijetu filma, povijesno-produkcijskim temama, o Nacional-socijalističkoj partiji i Nirnberškim zakonima s primjerima.

Kako prenosi Novi list, u prva dva predavanja krajem studenoga, Lustig je govorio o ustaškim logorima na području Hrvatske, osvrnuvši se i na domaće filmaše, kojima zamjera što nisu obradili temu Jasenovca.

S obzirom da je taj zloglasni logor prikazan samo u filmu »Deveti krug«

slovenskog redatelja Francea Štiglica još prije pedesetak godina, Lustig je izjavio da mu je velika želja napraviti film o Jasenovcu.

Vlastita iskustava iz koncentracijskih logora potakla su ga da sa Stevenom Spielbergom snimi film »Schindlerova lista«.

Važnost ovakvih predavanja danas je neprocjenjiva. Na svijetu je ostalo svega 3.000 preživjelih s tetoviranim brojem na ruci, kojeg su dobivali samo logoraši iz Auschwitza.

Lustig je broj dobio kao dječak od deset godina, kad je bio među najmladima u logoru, a danas jedan od posljednjih koji o tome može pričati.

N.L.

Postavljen Titov spomenik

♦U centru Skoplja 29. studenog, u povodu nekad velikog državnog praznika u bivšoj Jugoslaviji - Dana Republike, postavljen je spomenik Titu ispred srednje škole koja nosi Titovo ime

Tako se šest metara visoka replika poznatog brončanog spomenika koji stoji ispred Titove rodne kuće u Kumrovcu, rad hrvatskog kipara Antuna Augustinčića, sad može vidjeti i u Makedoniji.

Tvrdilo se da je spomenik postavila politički stranka - Savez Titovih lijevih snaga.

-Postavili smo ga u prigodi obilježavanja 70. obljetnice stvaranja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koje je Makedonija bila dio, rekao je za AFP predsjednik stranke Slobodan Ugrinovski.

„Kip su ustvari postavili građani Skoplja koji poštuju Maršala i kojih je svakog dana sve više”, kazao je Ugrinovski.

Inzistirajući na tome da su za spome-

nik saznali “od naroda”, Ugrinovski navodi da spomenik ne smije biti proglašen ne-

I lokalne vlasti tvrde da za novi spomenik nitko nije zatražio dozvolu za nje-govo postavljanje.

“Naši inspektori na te-renu utvrdili su da je spo-menik postavljan na mjestu koje nije predviđeno za tu namjenu”, izjavili su čelnici Općine Centar u Skoplju.

Ipak, tvrde da kip, za sada, neće biti uklonjen.

U Makedoniji se rođen-dan Jugoslavije ne slavi od osamostaljenja, ali prista-lice ‘Titovih lijevih snaga’ svake godine obilježavaju taj praznik. Njihova dele-gacija putovala je u Jajce, gdje je s antifašistima i poštovateljima Tita iz cijele bivše Jugoslavije proslavila 29. studeni sjećajući se datuma održavanja povjes-

legalnom gradnjom. “Kome smeta Titov spomenik?” zapitao se Ugrinovski.

nog Drugog zasjedanja AVNOJ-a.

K.D.

Pregrada

Nova spomen ploča u Gorjakovu

♦U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Pregrade, općina Desinić i Hum na Sutli 10. studenog 2013.godine proslavljena je 70. obljetnica osnivanja Prvog kotarskog narodnooslobo-dilačkog odbora Pregrade u malom selu Gorjаково u područnoj školi

O kupilo se mnogo mladih antifašista, predsjednik ZUABA Krapinsko-zagorske županije Franjo Habulin, grada-načelnik Grada Pregrade Marko Vešligaj i načelnik općine Hum na Sutli Zvonko Jutriša, kao pokrovitelji ovog obilježavanja. Tu su još bili bivši predsjednici općine Pregrada Vlado Podboj i Ivan Krušec, te jedini živi sudionik događaja iz 1943.godine Dragutin Gorupić.

Spomen ploča koja je 1993.godine bila skinuta ponovno je postavljena i svečano ju je otkrio gradonačelnik Grada Pregrade Marko Vešligaj. U svom izlaganju na temu “Antifašizam danas - STOP iskriviljavanju povijesti NOB-a” predsjednik ZUABA Krapinsko-zagorske županije Franjo Habulin apelirao je da se povijesti NOB-a ponovo vrati dosto-jno mjesto u školskim udžbenicima. U raspravi je istaknuto da je antifašizam

bio potreban jučer, da treba danas, a neophodan će biti trajno. Uz partizansku pjesmu „Po šumama i gorama“ sudioni-

ci skupa su se prisjetili slavnih vremena NOB-a.

Maja Firšt

Svečanost ponovnog postavljanja spomen ploče u Gorjakovu

Spomen kosturnica za žrtve fašizma

On je svjedok da su ustaše i domobrani iz okolnih sela dovodili u Skakavac na bivšu željezničku stanicu Srbe i Rome, i jednog Rusa - pravoslavnog popa, a onda je kao trinaestogodišnjak, dva tjedna kasnije i video krv, cipelice, potrganu odjeću uz panjeve, gdje su maljevima i noževima ljudi bili ubijeni. Pobrojao je sve žrtve, žene, djecu i starce iz Skakavca, Popović Brda, Lipja, Klipinog Brda, Manjerovića, Tušilovića, Donje i Gornje Trebinje, Slunjskih Moravaca, Udbinje.

U ime Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Karlovca predsjednik Mirko Miladinović kazao je da je prema dokumentaciji Povijesnog arhiva u tim pokoljima ubijeno 147-ero Srba, 72-je Roma i jedan Rus, tadašnji pravoslavni svećenik u Gornjoj Trebinji.

- Antifašizam je danas borba za istinu, poštovanje, suživot, toleranciju i međusobno uvažavanje. Moramo ustrajati u tome da se počinjeni zločini ne mogu opravdati nikakvim lažima i protuočužbama, te da je društvu koje pati od prešućivanja, iskrivljavanja istine i mržnje potreban samo jedan lijek – istina, kazao je Miladinović.

K.P.

•U novosagrađenu spomen kosturnicu u Gornjoj Trebinji kraj Karlovca, 24. listopada položene su kosti 220 žrtava ustaškog terora iz 1942. godine, a 6. siječnja naredne godine bit će otkriven spomenik s imenima svih žrtava, rekao je predsjednik Inicijativnog odbora za gradnju Dušan Krivokuća

Komemoracija kod nove spomen kosturnice u Gornjoj Trebinji

Karlovac

Sjećanje na herojski ulazak u okupirani grad

Savez udruga antifašista Karlovačke županije u nedjelju 17. studenog obilježio je 72. obljetnicu herojskog ulaska partizana u okupirani Karlovac. Tom prilikom karlovački antifašisti su položili vijence na spomenike boraca protiv fašizma. Počast su odali poznatim Karlovačanima - Većeslavu Holjevcu i Ivici Gojaku. Skupu su prisustvovali i kćer Većeslava Holjevca Tatjana, nećaci Ivice Gojaka te Juraj Hrženjak, član Savjeta antifašista Hrvatske.

Kako je istaknuo predsjednik UABA Grada Karlovca Mirko Miladinović okupili su se kako bi obilježili dan kada je grupa ljudi pokazala da se i mali mogu boriti protiv velikih i moćnih, ako imaju veliko srce i želju za slobodom.

Ta borba je zlatna stranica u hrvatskoj

povijesti, a narod Karlovca i njegove bliže i dalje okolice ponos su svih, jer su pružili otpor fašizmu, nacizmu i njihovim sluga-

da, krhko. Ta sklonost ponavljanju pogrešaka iz povijesti jedna je od najtrajnijih ljudskih slabosti što, kako je naglašeno, potvrđuje i obilježavanje obljetnice tragedije Vukovara ovih dana. Zato kažu treba trajno podsjećati na ono što je bilo i na ono što može biti.

U ime okupljenih Miladinović se zahvalio svima koji su, kako kaže, skupili hrabrosti i volje da obilježe ovaj važan datum iz hrvatske povijesti, 17. studeni, a vjeruje kako su upravo ispred spomenika Ivici Gojaku i Većeslavu Holjevcu dobili snagu da nastave borbu u korist dobra, a protiv svih sila zla.

Minutom šutnje odana je počast borcima i žrtvama fašističkog terora kao i braniteljima, žrtvama domovinskog rata.

K.T.

Karlovački antifašisti polažu cvijeće kod spomenika borcima NOR-a

ma. Podsjećajući i na one koji nerazumno lakoćom bagateliziraju antifašizam, demagoge i ultradesničare, Miladinović je napomenuo da je ljudsko pamćenje, izgle-

Obnovljen spomenik Bolmanske bitke

•Na inicijativu Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Osječko-baranjske županije i Općine Jagodnjak obnovljen je spomenik antifašističkim borcima poginulim 1945. godine u Bolmanskoj bici. Spomenik je sagrađen 1951. godine, a vandalski je oštećen 2001. godine

Nalazi se u Baranji, na križanju puteva Beli Manastir – Baranjsko Petrovo Selo – Bolman. Spomenik ima status nepokretnog kulturnog dobra od 1971. godine. Ispod spomenika nalazi se kosturnica, a na spomeniku obelisk s brončanom figurom koja predstavlja borca za slobodu, čiji je autor kipar **Nikola Kečanin**. Na južnoj strani spomenika, pri vrhu donjeg dijela obeliska, nalazi se reljef s prizorom iz partizanske borbe, a pri dnu, na sve četiri strane donjeg dijela obeliska, posveta palim borcima napisana latinicom i cirilicom te na mađarskom i slovačkom jeziku.

Spomenik je podignut na poprištu velike bitke kod Bolmana, vođene za vrijeme Drugog svjetskog rata, u ožujku 1945. godine. Bitku je s fašističkim osvajačima vodila Treća armija JA u čijem su se stavu borili Hrvati, Srbi, Mađari, Slovaci i Rusini.

Godine 1983., uoči četrdesete godišnjice Bolmanske bitke, spomenik je dodatno uređen te obložen granitnim pločama. Vandalski je oštećen 2001. godine i to tako što su krampom razbijene granitne ploče na postamentu i natpisne granitne ploče na obelisku, a vremenom je došlo do oštećenja betonske ograde i betonske podloge iznad kosturnice.

Nakon 56 godina postojanja našao se netko da sudi spomeniku. Brončani borac bio je visoko na obelisku i još bi mogao biti i opasan za rušitelja naoružanog krampom. Zato se rušitelj zadovoljio

razbijanjem granitnih ploča na postamentu, te onih s natpisima na obelisku, pri čemu se nije ograničio samo na onu ciriličnu, možda je tu ploču samo prvu razbio, već je uništilo sve četiri. I što reći na to? Možda onu poznatu "neočešljano misao" **Stanislava Ježija Leca**: "Kada rušite spomenike, poštovate postolja. Uvijek mogu dobro poslužiti". Ipak, u konkretnom slučaju možemo biti zadovoljni što taj bivši *pionir* nije imao na raspolaganju više od pionirskog alata.

Inicijativu da se spomenik obnovi pokrenuli su Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Osječko-baranjske županije na čelu s **Nikolom Opačićem** iz Belog Manastira i Općina Jagodnjak.

Općina Jagodnjak spomenik pokušava obnoviti još od 2002. godine. U tome joj pomaže Konzervatorski odjel u Osijeku. Putem prijavnica za programe zaštite i očuvanja nepokretnih kulturnih dobara, koje svake godine raspisuje Ministarstvo kulture, 2009., 2012. i 2013. Godine, Općina Jagodnjak ušla je u Program financiranja zaštite kulturnih dobara, tako da je u kolovozu 2012. napravljen projekt uređenja spomenika, a projektant je bio **Zdenko Pauk**, ovlašteni arhitekt iz Osijeka.

Prema navedenom projektu, 2013. godine tvrtka Karat d.o.o. klesarstvo iz Piškorevaca postavila je postament, zamjenila oštećene i izlomljene granitne ploče te ponovo ispisala natpise na obelisku. Novac za radove osigurali su Ministarstvo

Oštećenja na Bolmanskom spomeniku prije obnove

kulture preko Programa financiranja zaštite kulturnih dobara za 2013. godinu te Općina Jagodnjak.

Obnova Spomenika ne bi bila uspješna da Općina Jagodnjak nije bila uporna u svojim nastojanjima da se on obnovi, ali i da nije imala pomoć Konzervatorskog odjela u Osijeku, koji djeluje u sklopu Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture. Posebno su bili dragocjeni savjeti i pomoć prof. **Drage Kretića**, višeg savjetnika za nepokretnе spomenike kulture pri Konzervatorskom odjelu. Uređenje spomenika prema spomenutom projektu još nije završeno do kraja, ali ipak, ovako uređenim spomenikom možemo s ponosom čekati 70. godišnjicu Bolmanske bitke (slika na str. 40 „Glasa“).

Jovan Nedić

SJEĆANJE NA NEVIĐEN POKOLJ

Dana 21. studenog 2013. godine delegacija Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Ogulina i mještani Drežnice organizirali su polaganje vijenaca i paljenje svijeća na spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora od 1941. do 1945. godine u centru Drežnice. Na taj dan, tj. 21.11.1944. godine ustaše su u Drežnici izvršile strašan pokolj i

samo toga dana ubile 170 mještana, od toga 50 djece.

Filip Maravić Pipo evocirao je uspomene na događanja i žrtve u Drežnici od 1941. do 1945. godine i naglasio da su u tom razdoblju iz Drežnice i okolice poginule ukupno 864 osobe. Od toga broja 255 su poginuli kao borci NOB-e, 529 osoba su bili civilne žrtve fašističkog terora, a od tifusa je umrlo 80 osoba. Od ukupnog broja poginu-

lih 477 je bilo muških, 220 ženskih, a djece do 15 godina 167 osoba. Naglasio je da je od strane Nijemaca, Talijana i bombardiranja stradalo 165 osoba, što je neusporedivo manje od broja žrtava koje su ubile ustaše. Posebno emotivno govorio je **Mića Radulović** kojem je 21.11.1941. godine kao djetetu od 5 godina pred očima na najzvјerski način ubijena gotovo cijela obitelj.

Momir Jakšić

DOPRINOS ZAJEDNIČKOJ POBJEDI

•Poveća skupina članova SABA RH nazočila je obilježavanju 69. obljetnice oslobođenja Beograda

Dvodnevn boravak poveće skupine članova Sekcije 1. korpusa Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske pri SABA RH i poklonika antifašizma u glavnom gradu Srbije otpočeo je susretom s izaslanstvom Saveza boraca grada Beograda, koje su predvodili njihovi čelnici **dr. Branislav Popović, Boro Ercegovac i Mićo Grubor**, te predsjednici Sekcije 6. ličke divizije **Andrija Rašeta** i 8. divizije **Pane Pavlović**. Našlo se vremena za razmjenu iskustava i druženje.

Jovan Vejnović, potpredsjednik SABA RH izrazio je zahvalnost domaćinima na prijemu, te naglasio, među ostalim, kako nam je dužnost i potreba da se na Dan oslobođenja Beograda prisjetimo naših poginulih boraca iz 6. ličke, 28. slavonske divizije i 13. brigade „Rade Končar“, te poginulih crvenoarmejacu i brojnih partizana s prostora tadašnje Jugoslavije koji su pali u operacijama za oslobođenje njenog glavnog grada. Istaknuo je da su borci iz Srbije – istom mjerom vratili u proljeće 1945. godine u završnim operacijama za oslobođenje Hrvatske, odnosno Jugoslavije. Članovi naše delegacije uručili su domaćinima časopise, brošure i kopije dokumenata koji govore o antifašističkoj aktivnosti u Hrvatskoj. Među njima i „bunkeriranu“ zahvalnicu **Ljudevitu Drkulecu**, borcu 28. slavonske divizije kojeg je povodom

Susret veteranova Beograda i Zagreba već je tradicionalan

oslobođenja Beograda ustanovio Generalstab JA.

Naše je izaslanstvo sutradan, zajedno s domaćinima položilo vijenac kod „Spomenika oslobođiocima Beograda 1944.“ Podsjetimo, u oslobođenju zapadne Srbije, Beograda, Zemuna, istočnog Srijema, Mačve i istočne Bosne značajnu ulogu od-

igrale su jedinice Glavnog štaba Hrvatske. U tim borbama su sudjelovale – 6. lička i 28. slavonska divizija, te hrvatska 13. proleterska brigada „Rade Končar“. One su došle iz Like, sa Žumberka i iz Slavonije i preko srednje i istočne Bosne sudjelovale u oslobođenju Beograda.

Branko Božić

Ogulin

Kao i svake godine delegacija Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Ogulina povodom Dana mrtvih (Svih svetih) zapalilo je svijeće na centralnom križu na ogulinskom groblju Sv. Jakov, zajedno s gradonačelnikom, njegovim zamjenicima, predsjednikom Gradskog vijeća Ogulina i predstvincima raznih Udruga proisteklih iz Domovinskog rata.

Bez prisustva i sudjelovanja predstavnika aktualne političke vlasti i ostalih Udruga, što je pravilo ponašanja od 1990. godine, delegacija Udruge antifašista Grada Ogulina položila je vijence i zapalila svijeće na spomenik poginulim borcima NOB-a i na kosturnicu poginulih boraca i civilnih žrtava fašističkog terora na groblju Sv. Jakov.

Gradska vlast ignorira spomenike NOB-a

Nakon završene kome-moracije delegacija ogulinske Udruge donijela je odluku da će se ubuduće aktualnu političku vlast u Ogulinu upozoriti na neprimjerno ignoriranje obilježja posvećenih NOB-u, palim borcima NOB-a i žrtvama fašističkog terora.

Momir Jakšić

Predstavnici Udruge antifašista grada Ogulina polažu vijenac na spomenik poginulim borcima NOR-a

NEOFAŠIZAM – KORIJENI, OBLICI, SADRŽAJI

♦Društvo „Povijest izvan mitova“ organiziralo je znanstveni skup na temu „Neofašizam – korijeni, oblici, sadržaji“ koji je održan 20. studenog 2013. godine u dvorani Saveza antifašističkih boraca i anti-fašista Republike Hrvatske u Zagrebu

Drugom svjetskom ratu pobijeđen je nacifašizam. Velika Antihitlerovska koalicija oružjem je srušila nacistički i fašistički režim. Međutim, sama fašistička ideologija nije bila time trajno i zauvijek pobijedena. U novim povijesnim okolnostima, očigledno je oživljavanje i jačanje tog fenomena koji je prouzrokovao toliko patnji čovječanstvu. Otuda spoznajna i politička urgentnost pitanja kojima ćemo se danas pozabaviti: imam na umu pitanja o društvenim korijenima, političkim oblicima i ideološkim sadržajima novog fašizma, kako u nas, tako i u svjetskim razmjerima.

Ni danas na početku 21. stoljeća, ne možemo kazati da su fašizam i nacizam teorijski zadovoljavajuće spoznajni i analitički precizno uvrđeni u svojoj raznolikosti njihovih pojavnih oblika. Na deskriptivnoj razini ipak nema sumnje da je riječ o političkoj ideologiji i društvenom pokretu koji nastaju i razvijaju se u povijesnim uvjetima velikih i dubokih kriza, kakva je i današnja kriza neoliberalnoga kapitalističkog sustava, s velikom nezaposlenošću i socijalnom nesigurnošću, gubitkom legitimacije demokratskih institucija, nedjelotvornošću pravne države, jačanja nacionalističke isključivosti i ekstremizma. Pritom se, primjerice, u suštini neofašističke grupacije predstavljaju pod krinkom organizacije koja nosi ime „Sloboda“.

U našim postsocijalističkim, tranzicijskim uvjetima, tegobni povijesni put prema demokraciji bitno je opterećen povijesnim revizionizmom, desnim ekstremizmom, nacionalizmom i klerikalizmom. U hrvatskim uvjetima takve se pojave očituju u filoustašoidnim ideološkim sadržajima i djelovanju otvorenih ustašoidnih udruga, koje su registrirane i legalizirane od

snimio: I. Labus

Sudionici znanstvenog skupa o neofašizmu

strane vlade Republike Hrvatske. Utoliko će u žiži naše pažnje biti cijelovito i kritičko osvjetljavanje hrvatske političke patologije, kako u svjetskom tako i u regionalnom komparativnom ključu.

Cijelovita i dorađene izlaganja bit će objavljena u zborniku. Teme na znanstvenom skupu bile su:

1. Josip Deželjin/Tomislav Badovinac, *Fašistoidnost na početku XXI. stoljeća;*
2. Dragutin Lalović, *Talijanski fašizam - uvjeti nastajanja, struktурне i ideološke značajke;*
3. Luka Ribarević, *Njemački nacional-socijalizam – uvjeti nastajanja, struktурne i ideološke značajke;*
4. Bogomir Kovač, *Svjetska velika križa i neofašističke tendencije novog barbarstva;*

5. Damir Velički, *Desni ekstremizam u SR Njemačkoj;*

6. Predrag Matvejević, *Neofašizam i tradicija antifašizma u kulturi;*

7. Snježana Koren, *Prikazivanje i vrednovanje fašizma i antifašizma u toku NOB-a i porača u našim udžbenicima;*

8. Ante Lešaja, *Knjigocid u Hrvatskoj 90-ih godina;*

10. Nikola Vukobratović, *Fašistoidne i filofašističke grupacije i stranke u političkom životu Hrvatske;*

11. Srđan Milošević, *Fašistoidne i filofašističke grupacije i stranke u političkom životu Srbije;*

12. Peter Vodopivec, *Fašistoidne i filofašističke grupacije i stranke u političkom životu Slovenije.*

Tomislav Badovinac

Vrbovec

Izborna skupština UABA Vrbovec sumi-rala je rezultate djelovanja u proteklom mandatu, postavila težišne zadatke za na-redni period, te izabrala nova rukovodstvo (Neven Huzjak, predsjednik, Branko Ko-vačić, potpredsjednik i Radovan Magaš, tajnik).

Posebno zadovoljstvo svi su izrazili či-njenicom da se udruzi pridružio veći broj

MLADI – NOVA SNAGA

mladih ljudi, ali i branitelja – sudionika Domovinskog rata, koji će uz seniore i sudionike NOB-a, borce i ostale članove njegovati i razvijati antifašističke vrijednosti.

Podmlađivanje udruge s novim mlađim članovima bit će trajan zadatak, kako zbog očuvanja kontinuiteta opstanka UABA, tako i radi pronošenja istine o NOB-u i njego-

vim stećevinama kao trajnim vrednotama naprednog i demokratskog hrvatskog društva. Očekuje se veće uključivanje mlađih kao aktivnih subjekata u njima prihvatljive programe, a ne samo kao slušatelje i pro-matrače. Rad s mlađima na obnovi SABA RH jedan je od prioritetnih zadataka i u 2014. godini, ali i u narednom razdoblju.

R. I.

•Obilježena 71. obljetnica formiranja 13. Proleterske brigade „Rade Končar“

Narod Žumberka smatrao je 13. proletersku svojom brigadom, popunjavao je svojim borcima, branio i snabdijevao, pomagao u stvaranju što povoljnijih uvjeta za izvođenje njenih borbenih akcija – rečeno je, među ostalim, u kazivanju govornika na komemorativnim skupovima u Gornjem Sjeničaku, Budinjaku, Sošicama i Radatoviću. U povodu 71. obljetnice formiranja 13. proleterske brigade „Rade Končar“ na svojevrsnim satovima povijesti evocirana su sjećanja, položeni vijenci na spomen obilježja i odana počast poginulim borcima.

O borbenom putu brigade kazivao je Petar Raić, predsjednik Sekcije 13. proleterske NOU brigade „Rade Končar“ pri SABA RH i predsjednik ZUABA GZ i ZŽ. Nazočne su pozdravili Darko Zemnik, župan Metlike, Biserka Vranić, članica Predsjedništva SABA RH i Mirko Miladinović, predsjednik UABA Karlovac.

Trinaesta brigada „Josip Kraš“ formirana je 7. studenog 1942. godine u Gornjem Sjeničaku od 1. proleterskog bataljuna Hrvatske i Žumberačko-pokupske NOP odreda. U Žumberku je brigada zbog uspjeha postignutih u borbama, 11. prosinca

OSLONAC U NARODU

Spomenik brigadi „Rade Končar“ u Gornjem Sjeničaku

1942. godine preimenovana i proglašena 13. udarnom proleterskom brigadom „Rade Končar“. Početkom studenog 1943. godine, 13. proleterska brigada ušla je u sastav 1. proleterske divizije. Sudjelovala je u banjalučkoj, drvarsкоj i beogradskoj operaciji i na Srijemskom frontu. Nakon probroja Srijemskog fronta, brigada sudjeluje i u gonjenju neprijatelja sve do Zag-

reba gdje završava svoj borbeni put. U 13. proleterskoj brigadi borilo se oko devet tisuća boraca, od toga svaki četvrti dao je život za slobodu i ostao na njenom 17.500 kilometara dugom ratnom putu. U redovima brigade borilo se preko 400 žena. Iz svojih redova iznjedrila je 18 generala i 15 narodnih heroja.

B. M.

Opatija – Castel San Pietro Terme

PREDAVANJE OLEGA MANDIĆA O AUSCHWITZU

•U okviru svečanog obilježavanja 30-te godišnjice bratimljenja talijanskog grada Castel San Pietro Terme s Opatijom, predsjednik opatijske UABA-e Oleg Mandić boravio je koncem mjeseca studenoga u posjetu ovom talijanskom gradu, na poziv gradonačelnika i tri udruge civilnog društva

U okviru posjete, Mandić je u Castel San Pietru Terme održao dvije prezentacije vlastitih iskustava i onih njegove obitelji, vezanih za nacistički logor Auschwitz.

Tako je u petak 22. studenoga u kastelskom kazalištu, pred auditorijem od 200 učenika srednjih škola i njihovih nastavnika, kao i drugih gostiju koje je zanimalo Mandićovo izlaganje, održao prvo predavanje. Ono je izazvalo veliki interes publice koja se na kraju uključila i u diskusiju s prezenterom. Valja napomenuti da je Mandić prikazao i svoj dokumen-

tarac, titlovan na talijanskom jeziku. Drugo predavanje održao je nared-

noga dana, u subotu 23. studenoga u kastelskom kulturnom centru. Unatoč orkanskom nevremenu, okupilo se 50-tak ljudi, a predavanje je i drugoga dana trajalo preko dva sata te je izazvalo znatan interes nazočne publice.

Vrijedi danas naglasiti kako talijanski Castel San Pietro Terme osim priličnih sličnosti, od gospodarskih do statističkih, s Opatijom dijeli i snažnu antifašističku orientaciju. Mandićeva predavanja su popraćena i značajnim interesom tamošnjih, talijanskih medija.

O.M.

Mandić s učenicima nakon predavanja

Pripreme za jubilej neprovođenja Deklaracije

Za nama je još jedna stara, a ulazimo u najnoviju antifašističku godinu. Deklaracija o antifašizmu, donesena još 2005. još nije provedena, a ni u Novoj nema nekih izgleda. Tako ćemo se moći pomalo pripremati za obilježavanje još jednog jubileja – desete obljetnice nepoštivanja Deklaracije, i to 2015. godine.

Do tada bi trebalo pripremiti prijedlog za svečano dodjeljivanje priznanja i odličja za neprovođenje Deklaracije, a dobitnika bi bilo dosta, naročito u bivšim Vladama, ali ni u ovoj ne bi prošli nezapaženo. Još kad bi se uručivala posebna priznanja za napade na antifašiste i njihovo proglašavanje zločincima, e tu bi kandidata bilo u velikom broju. Evo, recimo, samo u Crkvi bi pokupili najveća odličja te vrste. Proslavu jubileja bi mogli obilježiti i svečanom sjednicom HBK i njene Komisije Iustitie et pax, kao i uz prigodne mise zahvalnice u crkvama.

A kad bi se u to, po običaju, ubacio i bivši komunjara Zdravko Tomac, pa sveudilj zajedno sa svećenicima govorio o toj temi, a uz to objavio i predstavljaо još jednu svoju knjigu, eto fešte kojoj bi se mogli priključiti i razni Tihomiri Dujmovići, Josipi Jovići, Slaveni Letice, zatim Ivkošići i drugi Čićci, Banci i preostali Tihomiri Domazeti, uglavnom Loše.

A kad smo već kod Čićka, on je još uvijek u vezi s Bancem, u HA HA OU i baš su se javili javno. Osudili su Šimunićev fašistički pozdrav na utakmici, nakon što su brojni drugi to bili već prije njih učinili. Doduše, kazali jesu, da je ovaj pozdrav povjesno vezan „uz ustaški pokret od samih njegovih početaka“ te da je „ekvivalentan nacističkom ‘Sieg Heil’, pa je dakle povjesno kompromitiran“.

No, ne bi oni bili HHO ili H2O, kad ne bi dodali i ovo što su napisali: „...poklič ‘Za dom spremni!’, kao i ostala ustaška i komunistička ikonografija, u Hrvatskoj nisu zakonom sankcionirani...“.

Nakon takve formulacije samo po sebi se tu nešto nameće. Kao pitanje. Kakve sveze ima Šimunićev ustaški pozdrav s „komunističkom ikonografijom“? A zna se što pod tim misle oba, obadva - i Čićak i Banac mu. Vjerojatno je potvrdu odgovora moguće naći u sličnim tezama nekadašnjeg odanog člana SK, a sada akademika Ivana Aralice, koji u svojim napadajima spominje „mentalne komu-

niste“. A ovo ispada baš dobar mentalni primjer opsjednutosti „komunizmom“. Ili dentalni. Za njih obatrojicu.

U „športskim“ krugovima se dogodio još jedan događaj. Klub hrvatskih olimpijaca predložio je da se bivšem predsedniku i sadašnjem počasnom predsjedniku HOO-a i članu MOO-a Antunu Vrdoljaku zabrani rad u olimpijskom pokretu. Tako je na red došao čuveni „športaš“ koji je sudjelovao u natjecanjima jedino, kada je u dječjim godinama gledao s babom Lončarušom kako se baca „kamena s ramena“. Doduše kasnije je vrlo aktivno davao „olimpijske“ izjave, o crncima u „športu“ i slično. No, sada je Tonči Vrdoljak s visoka napao Zoranu Primorcu: „Bio si na sedam Igara, a osvojio si pola bronce“. A Primorac je jedini Hrvat, i samo jedan od devetnaest sportaša u čitavom svijetu, koji je sudjelovao na sedam olimpijada. Uz to osvojio je srebro na Olimpijadi, srebra i bronce na svjetskim prvenstvima, zlata, srebra i bronce na europskim prvenstvima.

Mnogi kažu da je Tonči i u sportu duga mračna noć. Od čitavog sporta najbolje su mu isle nesportske discipline, s kojima je dogurao i do Međunarodnog olimpijskog odbora. U tom odboru obično sjede sportske veličine svjetskog značaja. I Tonči je takav. Recimo u mlaćenju jezikom. To još nije postalo olimpijska disciplina, ali se eto može iskoristiti kao da jest, čak i bahatim odnosom prema pravim olimpijcima.

A kad je riječ o bahatosti podsjećamo da je, komentirajući zbivanja u Vukovaru oko cirilice, biskup sisački Vlado Košić izjavio: „Ne mogu se oteti dojmu da je tu riječ o velikoj dozi bahatosti i samoljublju Vlade“. I mi se s tom izjavom u potpunosti slažemo jer mislimo isto. Samo što mi imamo na umu upravo Vladu Košića, biskupa. I njegovu bahatost. A on, po običaju, politiku.

I ne samo biskup, nego i pomoćni biskup zagrebački Valentin Pozaić također, umjesto o Bogu, govori o politici. Tako je predvodeći misno slavlje povodom Svih svetih u crkvi Krista kralja na zagrebačkom Mirogoju rekao da treba reagirati „kad ‘dizanje ruku’ u ime demokracije postaje ritual u prilog zločinačke ideologije trenutačnog režima“.

Obzirom da Crkva kod nas očito napušta vjeru i sve se više okreće Politici kao novom Bogu, pitanje je i treba li vje-

ronauk u školama tako nazivati. Možda bi se mogao preimenovati u predmet koji bi umjesto riječi vjera sadržavao riječ politika. Odluka bi se mogla donijeti skupljanjem potpisa po crkvama za referendum. Sad imaju dovoljno iskustva. Objavljeno je da su u oko 200 crkava i ispred njih skupljani potpisi za referendume. Nekad su nastajale reformatorske crkve, kod nas se rađa referandumska.

Ministarstvo uprave 4. prosinca obustavilo je primjenu Odluke općinskog vijeća Čačinaca, temeljem koje je ulica koja se prije zvala „Ulica 21. novembra“, u spomen na Dan ustanka u toj općini, dobila ime „Ulica 10. travnja“.

Vlada je taj potez odlučila provjeriti na Ustavnom sudu, premda je ulica u naselju Slatinski Drenovac preimenovana općim aktom, a ne statutom općine. Pritom se u Ministarstvu uprave pozivaju na izvorišne osnove Ustava, kao i na Deklaraciju o antifašizmu.

I tako ulazimo u nove pravne dileme na koje Ustavni sud nerado odgovara. Možda bi se i to moglo razriješiti referendumom, skupljanjem potpisa po crkvama. Da se 10. travnja proglaši datumom od posebnog pijeteta. Pitanje bi glasilo – da li ste za to da se imena ulica 10. travnja pišu samo latinicom.

Dok je ovdje tako, u Srbiji četnicima nedostaje partizana. Iako je još 2004. godine Skupština Srbije donijela Zakon kojim se izjednačavaju prava četnika i partizana, pripadnici „Jugoslavenske vojske u otadžbini“, kako nazivaju četnike, ne mogu ostvariti ta svoja prava. Jedan zastupnik u Skupštini Srbije se ljuti i navodi primjer Hrvatske koja mirovine isplaćuje „domobranima i ustašama“. Sigurno misli da su i oni zasluzni jer su ratovali na istoj strani.

No, četnicima najviše smeta „apsurdan propis“ po kojem se, za dokazivanje sudjelovanja četnika u ratu, traži potpis najmanje dvojice tadašnjih protivnika – partizana, članova SUBNOR-a. Međutim, odbijeno je čak 700 zahtjeva četnika, zato što im nitko od partizana nije htio potpisati. Tako od 3.000 četnika „ravnogoraca“ nijedan nije dobio mirovinu.

Sad su zaprijetili da će se zbog toga obratiti sudu u Strasbourg i pokušati dokazati da su oni antifašisti. Počeli su se i brijati. Da ih Europa ne prepozna, jer su ratovali protiv nje.

Antifašisti s protesta poručili

Za Mostar bez fašizma

"Za Mostar bez fašizma", "BiH ne NDH", parole su s kojima je grupa aktivista u petak 8. studenog pred Gradskom upravom Mostara u susjednoj BiH, protestirala zbog činjenice da taj grad već dvadesetak godina ima nazive ulica po pripadnicima ustaškog režima Nezavisne države Hrvatske iz Drugog svjetskog rata.

Skup su podržali aktivisti iz Jablanice, Konjica, Sarajeva, Ljubljane, Beograda i Zagreba

Protestni skup, na kojem je potpisivana peticija za promjenu naziva ulica poput Mile Budaka, Vokića i Lorkovića, kardinala Stepinca, te Jure Francetića, upriličili su organizacija Antifašistička akcija Mostar, poznatija kao Antifa, Savez antifašista i boraca Narodnooslobodilačkog rata (SABNOR), te Omladinski kulturni centar (OKC) "Abrašević".

"Po tko zna koji put zahtijevamo neke najosnovnije stvari. Svi mi koji smo ovdje, znamo tko je bio Jure Francetić, znamo tko je bila Crna legija, znamo što su ostavili iza sebe, kakvi su rezultati njihovog ponašanja. Većina nas zna tko su Vokić i Lorković. Ministar vojske i ministar unutarnjih poslova NDH. Svi mi znamo

tko je Mile Budak. Autor rasnih zakona NDH, čovjek koji je stvorio pravni okvir za progon Srba, Jevreja, antifašista, Roma, svih ljudi koji se nisu uklapali u rasno i etnički čistu Nezavisnu državu Hrvatsku. Okupili smo se danas između ostalog da poručimo da je ovo BiH, a ne NDH, da nema više mesta za retrogradne, nacionalističke, ekstremne, fašističke pojave, da njima nije mjesto na tablama naših ulica", rekao je na početku skupa, obraćajući se prisutnima, **Robert Jandrić**, iz organizacije Antifa.

On je postavio pitanje po čemu su "ti ljudi zaslužili svoju ulicu u gradu Mostaru?" Osvrnuo se i na nedavno priopćenje za javnost mostarskog ogranka Hrvatske stranke prava (HSP) BiH, koji je organizatore skupa nazvao arogantnim komunistima, a doveli su u pitanje i naziv Ulice Maršala Tita.

"To je čovjek kojeg cijeni čitav svijet, kojeg je u pozitivnom svjetlu čitava svjetska historija zabilježila", rekao je Jandrić, nazvavši danas u BiH strah od komunizma "paranojom". Odbacio je bilo kakvu povezanost s komunizmom, rekavši kako je komunizam nestao početkom devedesetih godina prošlog stoljeća.

"Kao aktivist iz Sarajeva sam došao da podržim proteste, koji će poslati izravnu poruku da Mostar ne može baštiniti fašističke ideologije iz Drugog svjetskog rata i da jasno i glasno trebamo iskazati naše stavove protiv uzdizanja fašističke ideologije koja se u Mostaru simbolizira u nazivima ulica po fašističkim kolabora-

cionistima", rekao je **Sarajlija Minel** za Radio Slobodna Evropa.

"Fašizam i nacionalizam su u porastu, ne samo u BiH, nego i u drugim regijama Evrope. Ja sam se pridružila ovoj inicijativi, jer želim Mostar i ostatak regije bez fašizma", rekla nam je **Nataša Garić** iz Ljubljane.

"Bez jednakosti, ne može biti ni drugih vrsta ravnopravnosti. U suštini, to je klasno raslojavanje, koje sada postoji u kapitalističkom sistemu, i proizvodi ovakve nacionalne i rasne podjele. Sad su recimo u Beogradu aktualni rasni sukobi usmjereni protiv Roma u Zemunu. Mislim da je sve to dio iste priče", rekla nam je Beograđanka **Maja Krek**.

Sonja Leboš iz Zagreba smatra da je sramotno da neke stranke u BiH fašizam i dalje zagovaraju.

"To nije nikakva demokracija, nego širenje govora mržnje. Jedna stvar je sloboda govora, a druga je širenje govora mržnje. Proklamiranje ulica poput Francetića, Vokića, Budaka, to je širenje govora mržnje, a ne demokracija", rekla je Leboš.

Podsjećanje radi, ratne vlasti HVO-a su u zapadnom dijelu Mostara sredinom devedesetih promijenile nazive ulica u tom dijelu grada, te su neke od njih nazvali po istaknutim predstavnicima fašističkog režima NDH-a.

Iako je u više navrata osnivana posebna Komisija Gradske vijeće Mostara za izmjenu naziva ulica, konsenzus o tom pitanju nikada nije postignut.

V.L.

Mladi aktivisti u Mostaru traže brisanje naziva ulica po ustaškim fašistima

NOVE KNJIGE

Grupa autora *Slavni putevi istarske slobode*

Ovaj zbornik znanstvenih, stručnih i publicističkih, dakle i političkih priopćenja i članaka (nakladnik Savez antifašista Istarske županije, priredio i uredio Tomislav Ravnić), uz tiskanje poznatih i manje poznatih vrela, a koja su kapitalna za povijest hrvatskoga, talijanskoga i drugoga pučanstva Istre, pa i nekih drugih hrvatskih i stranih prostora, ali i napose za suvremene međudržavne odnose hrvatske države s austrijskom, njemačkom, slovenskom, talijanskom i nekim drugim državnim zajednicama – izvrstan je prilog, čiji će sadržaj dobro doći i hrvatskoj i stranoj javnosti. Utoliko više – namjerno ističe i ponavlja u „uvodnom slovu“ akademik

dr. sc. Petar Strčić – što i danas postoje svojevrsni iredentisti u Italiji, Sloveniji i Mađarskoj (a da se o onima u Srbiji i ne govoril!), koji i danas dijelove Zapadne Hrvatske smatraju svojima.

Radovi u ovome Zborniku u načelu su izvorna ili su to potonja razrađena i uvećana priopćenja s više znanstvenih, stručnih i političkih skupova nadležnih državnih, županijskih, grdskeh i općinskeh tijela, te Saveza antifašističkih boraca i antifašista i njihovih tijela u Istri. Govor je o

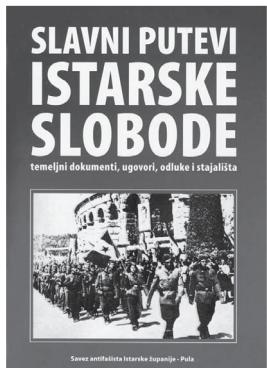
zaista kapitalnim i drugim povijesnim zbivanjima, pa tako i o prvim oružanim otporima nasilnoj državnoj politici Kraljevine Italije od početka njezine vlasti, od 1918. godine dalje; a ta je država – inače – službeno smatrana i javno proglašena parlamentarno-demokratskom i liberalnom monarhijskom državnom zajednicom. No, tu su bili i istodobni, čak i javni otpori fašistima u svome usponu,

kojemu su otvoreno pružali pomoći i državna i kraljevska tijela.

U burnoj povijesti Istre, valja istaknuti da je tijekom 1943. godine mogao djelovati čak i Okružni, odnosno, Pokrajinski NOO

cijele hrvatske Istre i to kao vrh nove, antifašističke, a nakon sloma fašista i antikraljevske Italije. Tako se i moglo dogoditi da je taj NOO Istra, odmah nekoliko dana poslije kapitulacije Kraljevine Italije pred angloameričkim saveznicima donio 13. rujna 1943. godine odluku o sjedinjenju Istre s maticom domovinom. A tome se stoljećima nadošao apsolutno većinski hrvatski puk Istra. Tu odluku doslovce je odmah prihvatio i potvrdilo vrhovno tijelo ustaničke Hrvatske – ZAVNOH; i to na čelu sa znamenitim i zaslužnim književnikom i prosvjetnim djelatnikom Vladimirom Nazorom, koji je svojedobno radio i u Istri. U nas, u Hrvatskoj, nerijetko se o zbivanjima u II. svjetskom ratu piše suprotno postajećim vrelima ili ih se koristi na jednostran, antinacionalni hrvatski način. To se događa i u inozemstvu. Stoga s pravom predsjednik Saveza antifašista Istarske županije Tomislav Ravnić upozorava na ono što se u stranoj javnosti, u medijima nastoji reći o zbivanjima u nas. Sve do rujna 1943. godine, nikada pravno Istra nije bila dio neke hrvatske države, već je uvijek u rukama romansko-talijansko-talinaških i germansko-austrijskih-nemškutarskih apsultno nadmoćnih ekonomski, napose financijski, vojno i na druge načine vladajućih struktura.

B. M.

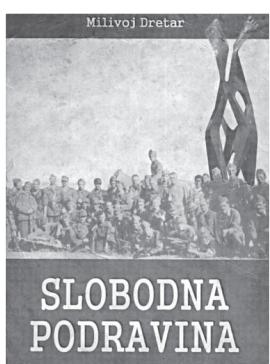

Milivoj Dretar *Slobodna Podravina*

Povjesničar Milivoj Dretar na popularan i pristupačan način u svojoj knjizi „Slobodna Podravina“ obudio je zbivanja, poglavito ona iz vremena Narodnooslobodilačke borbe u tom dijelu Hrvatske. Početkom lipnja 1941. godine počelo se s manje diverzantskim akcijama: rušenjem telefonsko-telegrafskih stupova, oštećivanjem pruga i lokomotiva, napadima na pošte. Sredinom srpnja uspješno je izvedena prva veća akcija – prekinute su telefonsko-telegrafске veze Ludbrega s Koprivnicom, Varaždinom, Varaždinskim Toplicama i Legradom. Ustaše su bile potpuno iznenadene, u prvi su čas mislile da su diverzije izveli Madari, pa su krenuli u osiguranje granice na Dravi. Kada su saznali da se radi o sabotaži komunista, za odmazdu su

otjerali 55 ludbreških Židova i Srba u logore.

Odmah poslije te prve akcije počele su se formirati i prve oružane grupe. Autor bilježi borbeno djelovanje Kalničkog partizanskog odreda, osnivanje i borbeni put brigade „Braća Radić“, akcije za oslobođenje Ludbrega, bitku kod Šemovca, piše o partizanskim bolnicama na Kalniku, a posebno o „Slobodnoj Podravskoj republici“. Naime, do kraja 1943. godine partizani su držali vlast na cijelom varaždinskom području. „Kroz to vrijeme bio je zauzet Ludbreg, Toplice i Koprivnica, tako da je u ovom čitavom kraju jedini Varaždin ostao kao oaza – utočište grešnih“, zapisano je u spomenici jalžabetske škole. Slobodna Podravska republika protezala se

od sela uz rijeku Sutlu preko Ivančice i dolinama Bednje i Lonje i Kalnika do Bilogore i Podravine u kojoj su oslobođena sva mjesta sve do Virovitice. Centar Podravske republike, kako su oslobođeni teritorij nazivali svi stanovnici, postala je Koprivnica. Tu se preselio Štab II. OPZ, a

dobio je svoju Komandu na čelu s Antom Dobrilom-Pepom. U gradu se odvijao bogati politički i kulturni život. Građani su skupljali pomoći u hrani, odjeći, obući i novcu za partizane. I tu su se formirali narodnooslobodilački odbori. Narod se pozivao na podršku NOB-u. Sve je više mladih pristupalo partizanskim jedinicama. Velik priljev boraca omogućilo je osnivanje 32. divizije, kasnije i оформljanje 33. divizije. A početkom siječnja 1944. godine u Rasinji, kotar Ludbreg, osnovan je 10. korpus zagrebački.

Osmog veljače 1944. godine započela je velika ustaška ofenziva na slobodni teritorij Podravske republike. Mnogo ljudi pobjeglo je po najvećoj zimi na Bilogoru. Drugog dana ofenzive ustaše su vratile Koprivnicu lakše nego su očekivale. Istog dana upali su i u Ludbreg. Ludbreg je pretvoren u utvrdu. Po noći bi izvodili vezane mještane i strijeljali ih na obali Bednje. Ludbreg i okolica konačno su oslobođeni početkom svibnja 1945. godine. Tada su jedinice 51. divizije vodile oštре borbe s jakim neprijateljskim snagama. Poslije kraćih uličnih borbi 2. brigada u predvečerje 6. svibnja oslobođila je Ludbreg, a zatim je produžila prema Varaždinu.

B. M.

Gojko Berić

Zbogom dvadeseto stoljeće

Na tribini Udruge antifašista Dubrovnika, održanoj u četvrtak, 24. listopada, predstavljena je knjiga Gojka Berića „Zbogom dvadeseto stoljeće“ čije je glavno lice poznati jugoslavenski diplomat Ivo Vejvoda.

Uz autora knjige Gojka Berića, u predstavljanju su sudjelovali povjesničar dr Rade Petrović te novinar Luko Brailo, inače aktualni predsjedavajući Glavnog odbora Hrvatskog novinarskog društva. Među prisutnima u posve ispunjenoj dvorani dubrovačkih antifašista bio je i Oleg Valjalo, SDP-ov član Europskog parlamenta, inače član Udruge antifašista Dubrovnik.

„Zbogom dvadeseto stoljeće“ zapravo su sjećanja Iva Vejvode, vrlo osebujne pojave u diplomaciji socijalističke Jugoslavije. Izuzetno obrazovan, izdanak karlovačke intelektualne sredine, predratni ljevičar i antifašist, borac u Španjolskom građanskom ratu i prvoborac NOB-a, poslije rata je, kao dugogodišnji Titov vanjskopolitički suradnik, obavljao značajne diplomatske i političke dužnosti. U sjećanjima, koja su napisana u formi intervjua s autorom knjige, uglednim sarajevskim novinarkom

Ostvario je respektabilnu diplomatsku karijeru, bio je ambasador u Brazilu, Venezueli, Čehoslovačkoj, Velikoj Britaniji, Italiji i Francuskoj. Nakon okončanja diplomatske karijere, od 1972. do 1979. godine bio je i predsjednik Vijeća Dubrovačkih ljetnih igara. Umro u Beogradu 1991. godine.

Gojko Berić, autor knjige „Zbogom

dvadeseto stoljeće“, dugogodišnji je novinar, urednik i kolumnist sarajevskog „Oslobodenja“ i jedan od najpoznatijih bosanskohercegovačkih novinara, poznat i izvan granica BiH. Dobitnik je niza novinarskih nagrada i Šestoaprilske nagrade Grada Sarajeva. Udruženje novinara BiH proglašilo ga je Novinarkom godine 1992., prve ratne godine u BiH. Objavio je i knjige „Smrt u ljetnom Dubrovniku“, „Sarajevo na kraju svijeta“, „Pisma nebeskom narodu“, „Stanica Haag“ i „Zvijeri na okupu“. Međunarodni forum Bosna proglašio je njegova „Pisma nebeskom narodu“ knjigom godine u BiH, a ta je knjiga objavljena u Londonu i na engleskom jeziku.

Zanimljivo je reći da je Dubrovnik značajna stranica života i rada Gojka Berića, jer je u prvih dvadesetak godina svog novinarskog rada bio dopisnik „Oslobodenja“ u Gradu pod Srđem, gdje je kario svoje novinarske temelje. Dubrovnik je zasigurno zaštušan i za nastajanje knjige „Zbogom dvadeseto stoljeće“ jer su susreti i novinarsko druženje s Ivom Vejvodom započeli upravo u Dubrovniku.

Ovo Berićovo druženje s dubrovačkim antifašistima neizbjježno se dotaklo i aktualnosti Sarajeva i BiH. Kao istaknuti kroničar Sarajeva i Bosne i Hercegovine, naročito u tragičnim ratnim vremenima prošlih desetih, Gojko Berić je pravi znalač vremena na razmeđu stoljeća. U susjednoj državi, opterećenoj brojnim problemima, među kojima značajnu kočnicu svakog napretka predstavljaju narušeni međunacionalni odnosi, još više raspireni tragičnim ratom na kraju prošlog stoljeća, ne može se, na žalost, kroz naslov njegove knjige reći „Zbogom dvadeseto stoljeće“. Kako je između ostalog rekao Gojko Berić, u Bosni i Hercegovini neće više biti rata, ali će zlodusi minulih stoljeća još dugo biti među narodima te napačene zemlje.

K.L

IN MEMORIAM

MILAN SESARTIĆ 1921.-2013.

Roden u Solinu, u radničkoj obitelji, bio je jedan od organizatora narodnog ustanka u svom kraju.

Prošao je brojna ratišta, a posebno se istaknuo u bitkama na Neretvi i Sutjesci. Nosilac je Partizanske spomenice te brojnih drugih ratnih i mirnodopskih odličja i priznanja.

Kao posljednji preživjeli pripadnik Prvog solinskog partizanskog odreda aktivno je sudjelovao u radu Udruge antifašista dajući tako ogroman doprinos čuvanju tekovina NOB.

MILAN ŽIVKOVIĆ 1924.-2013.

Roden u Rapavelu, u Poreštini, u partizane je stupio s 19 godina i borio se na ratištima u Istri i Lici.

Nakon rata, uz brojne dužnosti, posebno je bio aktivan u osnivanju općine Višnjan. Bio je i potpredsjednik općine Poreč, a najširem krugu poznat kao aktivan sindikalista i tajnik SAB-a Poreštine, gotovotri desetljeća.

Za svoje zasluge višestruko je nagrađivan, a posljednje priznanje - Odlikovanje reda Stjepana Radića koje dodjeljuje Predsjednik RH, uručeno mu je prije nepunih mjesec dana.

MIĆO KNEŽEVIĆ 1920.-2013.

Roden u siromašnoj zemljoradničkoj obitelji u Makovcu kod Karlovca, brzo shvaća da se teroru može suprotstaviti jedino organiziranim oružanom borbom te stupa u partizanske redove. Prošao je težak i trnoviti ratni put u sastavu 8. Kordunaške divizije.

Mićin poratni životni put bio je vezan za vojnu službu. Umirovljen je u činu majora 1972.g. te se aktivirao u radu društvenih i političkih organizacija, a posebno u Savezu antifašističkih boraca. Za zasluge u ratu i miru dobio je brojna odlikovanja i društvena priznanja.

IN MEMORIAM

KATE BARBARIĆ 1923.-2013.

Kate Barbarić, aktivna sudionica NOR-a i istaknuta dubrovačka društvena aktivistica, od utemeljenja članica Udruge antifašista Dubrovnik, članica njenog Predsjedništva, a jedno vrijeme i predsjednica rođena je i umrla u Dubrovniku.

Porijeklom iz slobodarske obitelji, ubrzo po okupaciji priključila se akcijama dubrovačkih ilegalaca, a borbu protiv fašističkih okupatora nastavila je u partizanskim jedinicama.

Poslije oslobođenja zemlje neumorno je djelovala u raznim programima obnove i izgradnje i uz radne obaveze, usporedno doškolovanje i neizbjegnu ulogu žene i majke, cijeli je život bila društveno angažirana na programima socijalne skrbi i aktivnostima žena. Živiljela je gordo, ali skromno, bila je i ostała odana naprednom radništvu, lijevoj ideji i antifašizmu.

MARIO ŠOLJAN 1924.-2013.

Roden je u Starom Gradu na otoku Hvaru. Nakon kapitulacije Italije, otok okupiraju njemačke jedinice. Mario je s grupom Hvarana odveden u logor kod Travnika. Nakon oslobođenja iz logora odlazi u partizane.

Nakon rata ostaje aktivan u jedinicama ratnog zrakoplovstva do umirovljenja 1968.g.

Bio je aktivan član UABA Zagreb-jug i sekcijske zrakoplovaca.

RADOJKA ĆERAN 1928. – 2013.

Rodjena je u mjestu Sarić Struga – Ploče.

S nepunih 15 godina odlazi u NOB, učesnica je bitke na Sutjesci gdje je teško ranjena. Bila je 70% ratni vojni invalid. Za ratne zasluge odlikovana je s više odlikovanja.

Poslije rata se školuje. Zasniva radni odnos u „Croatia mlinu“ kao administrator, a potom kao medicinska sestra na Očnom odjelu Osječke bolnice, odakle odlazi u mirovinu s punim radnim stažom.

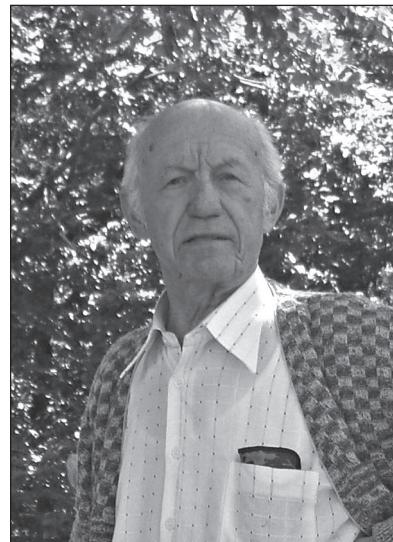
Bila je aktivna članica UABA Osijek.

MR. JOSIP ŽMAK - BEPO 1927.-2013.

Josip Žmak rođen je u selu Podgaće na Čićariji. Potiče iz seljačke porodice, naprednih svjetonazora. Osnovnu školu završio je u Lanišću, a uz rad JE nastavio školovanje. Diplomirao je na Visokoj Privrednoj školi u Zagrebu i magistrirao na Fakultetu ekonomskih nauka.

Po kapitulaciji Italije u rujnu 1943. kao šesnaestogodišnjak pristupa NOB-u za nacionalno i socijalno oslobođenje Istre. U jednoj nacističkoj ofenzivi bio je zarobljen i odveden u zatvor u Buzet, zatim prebačen u zloglasni logor Coroneo u Trstu, a odatle u logor u Njemačku, gdje ga je zatekao završetak rata.

Poslije oslobođenja Bepu su povjerene veoma odgovorne dužnosti koje besprijekorno obavlja. Bio je direktor trgovačkog poduzeća „Jadran“, predsjednik općine Buzet, direktor „Istracementa“ Umag, direktor „Istraturista“ Umag, predsjednik SOUR-a „Agroturist“, a početkom 1979. Sabor SRH imenuje ga za zamjenika predsjednika Republičkog komiteta za turizam (sada ministarstvo). Tu dužnost obavlja u dva mandata. U zasluženu mirovinu odlazi 1987. god.

Bepo je bio aktivan i u društveno-političkim organizacijama. Posebno se angažirao u radu Saveza antifašističkih boraca i antifašista na Bujštini i Istri. Bio je dugogodišnji predsjednik UABA Bujštine, dugogodišnji član Predsjedništva SAB-a Istarske županije, a u dva mandata bio je i podpredsjednik SAB-a RH i IŽ.

Za zasluge i doprinos trajnoj slobodi Istre i njenog ekonomskog i društvenog razvoja dobio je niz priznanja, nagrada i odlikovanja.

TOMO MIKULIĆ GAJDAŠ 1909.-2013.

Roden u Donjoj Kupčini, umro je u 105. godini života u Zagrebu. Kao dijete proživio je I. svjetski rat i dugo izbjivanje oca koji je završio u ruskom zarobljeništvu. Težak život na selu i neimaština utjecali su da u najranijoj mladosti prihvati nove ideje stvaranja pravednog društva koje su donosili povratnici iz Rusije i sindikalisti iz SAD, a zbog komunističke propagande istjeran je iz kraljeve garde u Beogradu.

Kasnije zajedno sa suprugom nastavlja s aktivnostima, od prikupljanja „crvene pomoći“ za Španiju do organiziranja sela i izgradnje prvog zadružnog doma u tom kraju.

Organizacija ustanka, borbe, funkcija sekretara komiteta Samobor, stalna veza između oslobođenog područja i Zagreba te stalna komunikacija s ljudima na Žum-

berku, Turopolju, sastanci u Topuskom ili Plaškom..bili su njegova svakodnevica u vrijeme NOB. Bio je zadužen i za organizaciju razmjene zarobljenika između partizana i Njemaca u Pisarovini.

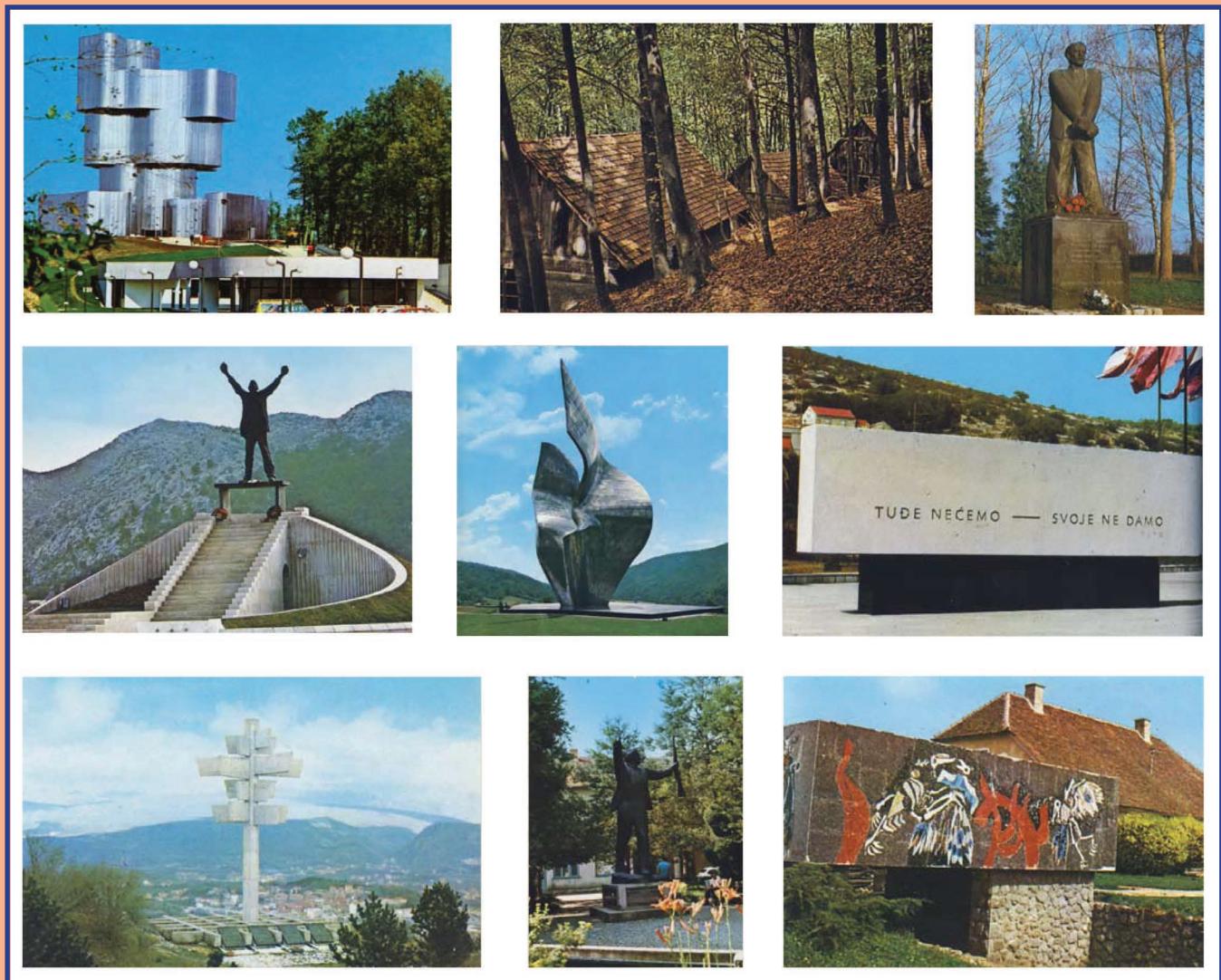
Bio je duboko uvjeren da je socijalizam pravi odgovor na potrebe ljudi, a radničko samoupravljanje garancija uspjeha i napredovanja društva.

Stoga je radeći u Jugoturbini, inicirao izgradnju stanova za radnike u Švarči prema Karlovcu, te izgradnju doma kulture. Uz pomoć Etnološkog muzeja i niza suradnika koji su volonterski radili, izgradio je Etno park u Donjoj Kupčini. Tu je bila i mala kuća sa zbirkom oružja, žigovima, povrdama, epoletama, uniformama iz NOB-a.

Nikad nije zaboravio svoje poginule prijatelje, suborce te je potaknuo zgradnju spomen kosturnicu u koju su položena tijela boraca poginulih na području Donje Kupčine i okolice.

Naša izdanja

Tiskan kalendar SABA RH

SABA RH publicirala je kalendar namijenjen borcima NOB-a, članovima njihovih obitelji i svima onima koji poštuju i promoviraju istinu o Drugom svjetskom ratu, a djeluju između ostalog i kao članovi Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Kalendar je prije svega posvećen sedamdesetoj obljetnici Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a u Topuskom, a Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana demokratske Hrvatske nalazi se na naslovniči.

Na kalendaru su u svakom mjesecu istaknuta tri događaja vezana

uz antifašizam, najvećim dijelom iz NOB-a, čija obljetnica se obilježava u tom mjesecu. Fotografije prate jedan od tri datuma.

U kalendaru su zastupljeni događaji po regijama (sjeverozapadna Hrvatska, Gorski kotar, Lika, Banija, Kordun, Istra, Dalmacija, Slavonija, Baranja i Srijem), događaji vezani uz ZAVNOH (Treće zasjedanje ZAVNOH-a i Prvi kongres narodnih pravnika antifašista Hrvatske), događaj vezan uz Vrhovnog komandanta Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije Josipa Broza Tita (dolazak Josipa Broza

Tita na otok Vis), i međunarodno važan događaj (Međunarodni dan žena).

U travnju, kada se obilježava Međunarodni dan spomenika i spomeničkih cijelina, fotografije su posvećene spomenicima koji su obuhvaćeni peticijom SABA RH iz 2011. godine, kada je pokrenuta inicijativa za obnovom tih spomenika, a do danas niti jedan od njih nije obnovljen.

Autor kalendaru je Mario Šimunković, a stručni recenzent Nataša Mataušić.

Cijena kalendaru je 20 kuna.
M.Š.

Bolman – obnovljeni spomenik
palim borcima
kipara
Nikole Kečanina (1951.)

